

Uvodnik

Julijan Čavdek

Skupno upravljanje naš politični cilj

Čez približno dober mesec bo potekal deželni kongres Slovenske skupnosti – zbirne stranke Slovencev v Italiji. Političnih tem, vezanih na našo narodno skupnost v Italiji, bo seveda veliko. Temeljno izhodišče pa bo uspeh na letošnjih deželnih volitvah, kjer se je Slovenska skupnost uveljavila in dosegla izvolitev Igorja Gabrovca v deželni svet FJK. To sta omogočila deželni volilni zakon in dogovor z Demokrasko stranko. Izid deželnih volitev je prinesel novo situacijo, v kateri Slovenci zastopata svetnika SSK in Mavrične levce. Pri tem je Igor Gabrovec tudi edini Slovenec, ki nastopa znotraj deželne svetniške skupine Demokrasko stranke. To pa odpira na zamejskem političnem prizorišču nove razsežnosti, ki jih gre primerno upoštevati, predvsem ko gre za skupno predstavništvo Slovencev v Italiji.

O skupnem predstavništvu oz. skupnem predstavniškem telesu se je veliko govorilo in dani so bili tudi predlogi, ki so naleteli na skeptičnost, morda ker so zadevali le civilno družbo, pa tudi zaradi načina, kako so bili predstavljeni ali pa iz nezaupanja glede na prejšnje izkušnje. Resnici na ljubo si želimo enotnosti, a vendar si jo vsak razlaga nekako po svoje.

Pri SSK je politična enotnost slovenske narodne skupnosti v Italiji temelj delovanja. Z izvolitvijo Igorja Gabrovca za deželnega svetnika se je to konkretiziralo na najbolj zgovoren in otipljiv način. Za ta rezultat je bilo potrebno veliko vsestranskega dela; pri tem bi upošteval tudi skupno upravljanje občine Repentabor. To je eden izmed redkih primerov, ko smo Slovenci šli ločeno na volitve, a na podlagi predvolilnega dogovora smo potem nastavili skupne sile za dobro upravljanje našega teritorija, kar se obrestuje. Podobno lahko trdimo tudi za občino Dolina.

Slovenska skupnost je prepričana, da je po tej poti potrebno nadaljevati, saj bi uveljavitev take "dobre prakse" omogočila marsikatero pozitivno spremembo znotraj slovenske narodne skupnosti. Ta je danes še vedno blokirana na stari razdelitvi, ki pa je iz ideološke "belo-rdeče" prešla na izhodiščno "vključevanje v italijanske stranke-samostojno nastopanje".

Časi, ki so pred nami, ne dopuščajo, da bi se s svojo usodo igrali. Danes imamo desnosredinske uprave od Rima, dežele FJK, do tržaške in goriške občine, ki so pokazale svojo negativno nastojenost do naših problematik. Bojim se, da se bo to stanje samo še stopnjevalo, če ne bomo znali posegati po sredstvih, ki bodo italijanske institucije prisilile k upoštevanju naših narodnih legitimnih potreb. Na občinski ravni pa te potrebe zadevajo upravljanje teritorija oz. naše zemlje, ki je bistvena sestavina narodne identitete in prihodnosti. Nujna so torej skupna stališča, da se ne ponovijo zgodbe kot Kraška gorska skupnost ipd.

Naslednje leto bomo Slovenci v Italiji poklicani na volišča, saj bodo na vrsti evropske in občinske volitve. Prav pri slednjih bomo spet postavljeni pred izpit narodne zrelosti in od nas je odvisno, če bomo to zrelost znali pokazati. Slovenska skupnost je pri tem prepričana, da bi lahko bil model skupnega upravljanja naših občin tisti, ki bi to zrelost potrdil in osmisli. Pri tem je najbolj naraven partner Demokraska stranka, s katero SSK že sodeluje v deželnem svetu in v svetniških skupinah v Trstu in Gorici. Na tak način bo vsaka stran ohranila svojo identiteto, ki bo v službi skupnega dobrega naše slovenske narodne skupnosti.

Naši mladi v Stični

GORICA Goriška nadškofija ima tri nove diakone

"Bodite zvesti sopotniki ljudi, ki jih boste srečali!"

Bodite v službi ljudem, verodostojni pričevalci, ponižni, veseli in zvesti spremljevalci vseh, ki jih boste srečali! Te goreče besede je goriški nadškof msgr. Dino De Antoni v nedeljo, 28. septembra, položil na srce trem mladeničem, ki jih je v stolnici sv. Hilarija in Tacijana posvetil v diakone.

Lep jesenski popoldan je priklical k slavu v goriško cerkev res veliko ljudi, ki so se želeli veseliti za Cerkev in Goriško pomembnega dogodka. Ta radost naj navduši še druge mlade, da se bodo pogumno odzvali na Božji klic in bodo postali posnemovalci Kristusove ljubezni, je uvodoma razlil svoje misli iz srca nadškof, ko je videl natrpano cerkev, v kateri je bilo kar nekaj mladih obrazov. Po berilih v italijanščini, furlanščini in slovenščini se je začel obred posvečenja s predstavitvijo treh kandidatov. Mirko Butkovič (roj. 1979) izhaja iz župnije sv. Nikolaja in Pavla v Trziču, trenutno je v pastoralni službi v Gabriju in Rupci. Bruno Mollicone (1975), po rodu iz župnije sv. Štefana v kraju Rualis pri Čedadu, opravlja pastoralno službo v župniji sv. Nadangela Mihaela v Červinjanu. Nadir Pigato (1973), po rodu iz župnije sv. Petra in Pavla v kraju Nove (Vicenza), opravlja pastoralno službo v župniji sv. Ambroža v Trziču. Vsakdo izmed njih, poklican po imenu, je rekel: "Tukaj

sem". V homiliji je msgr. De Antoni povedal, da ganjen stoji pred Božjo dobroto, ki še vedno kliče mlade. Za to se je zahvalil kandidatom, njihovim družinam, predstojnikom in skupnostim. Nekaj besed je povedal o evangelijskem odlomku, v katerem sta se brata na različen način odzvala na očetovo vabilo, naj gresta delat v njegov vinograd. Ob tem je kandidate spomnil, da se ljubezen odraža v radostnem, preprostem in ponižnem služenju. V takem duhu je prišel tu-

di Jezus, da bi služil ljudem. "Bog je dar, svetništvo pa je živeti zavestno ta dar". Klicani smo, da bi bili služabniki ne po sili, zaradi junaštva ali viktimizma, ampak zato, ker je darovanje značilno za Kristusa. Zato "vas pozivam, da služite Bogu in ljudem". Pri tem pa "ne bodite kot služabniki, ki se jemljejo pretirano zares ali jim je težko služiti". Pomembna je ponižnost, samo tako "boste ljubili ljudi bolj od vaših načrtov". Torej: služenje iz hvaležnosti, ne pa kot potreba po tem, da bi izstopali ali imeli moč. Služenje prinaša zanos, je pa tudi težko, saj vodi do Kalvarije. Biti služabniki "je naše pravo bogastvo". Marija, Božja Mati, je sklenil pridigo nadškof, naj tudi mladim diakonom pomaga, da bi bili v služenju res podobni Kristusu.

/ stran 4
DD

Novi publikaciji

Slori in ZRS-UP
sta izdala
raziskavi o
položaju in
perspektivah
slovenske
manjšine v Italiji

11

Z leve: Mirko Butkovič, nadškof msgr. Dino De Antoni, Bruno Mollicone in Nadir Pigato (foto DPD)

Franco Frattini je pisal predsednikoma SSO in SKGZ

Štoko in Pavšiča je povabil na srečanje

Italijanski zunanji minister Franco Frattini je pisno povabil predsednika obeh krovnih organizacij, Rudija Pavšiča (SKGZ) in Draga Štoko (SSO), na srečanje, da bi poglobili vrsto vprašanj, ki zadevajo slovensko narodnostno skupnost, sodelovanje med Slovenijo in Italijo ter skupne pobude, ki utrjujejo evropsko integracijo. V dopisu, ki sta ga prejela predsednika SSO in SKGZ, se italijanski zunanji minister se jima zahvaljuje za vsebino pisma in podpira izrečene misli. Predsednika Pavšič in Štoko sta zapisala, da slovenska narodnostna skupnost želi skupaj z večino prebivalstva Furlanije Julijske krajine izpostaviti prepričanje, da je nujno preseči pojem manjšine, ker so v nekem smislu vsi narodi manjši-

Franco Frattini

na v združenji Evropi, usmerjeni v miroljubno sožitje, v mir in največje možno sodelovanje. "V tem kontekstu bi mi kot manjšina morali dobiti drugačen pomen v odnosih med narodnostmi in različ-

nimi jeziki, ki so resnično bogastvo vsem enako razpoložljive Evropske unije. Skupna pripadnost Evropski uniji in temu odgovarjajoče preseganje meja, ne samo zemljepisnih, nam nudi nove možnosti sodelovanja in povezovanja, kjer velja kot primer navesti sodelovanje z italijansko manjšino v Sloveniji in na Hrvaškem", sta še zapisala predsednika krovnih organizacij. Italijanski zunanji minister se v pismu sogovornikoma opravičuje, da zaradi vrste obveznosti ni bilo mogoče skupno srečanje ob njegovem nedavnem obisku v deželi Furlaniji Julijski krajini. Predsednika krovnih organizacij bosta v naslednjih dneh stopila v stik z zunanjim ministrom, da bi se v Rimu čim prej srečala z ministrom Francom Frattinijem.

Deželno tajništvo SSK ob volitvah v Sloveniji

Nadaljuje naj se začrtana pot

Deželno tajništvo stranke Slovenska skupnost je ocenilo izide državnoborskih volitev v Sloveniji, ki so potekale prejšnjo nedeljo. Nedvomno dejstvo je, da so se slovenski volilci in volilke odločili za zamenjavo ter podprli levo opcijo, pri kateri je največji uspeh dosegla stranka Socialnih demokratov skupaj s svojim predsednikom Borutom Pahorjem. Izid je sicer zelo tesen, ker je dober rezultat dosegla tudi stranka sedanega predsednika vlade Janeza Janše, saj je zmagala v petih izmed osmih volilnih okrožij, tako da bo dokončno besedo dalo preštetje volilnic iz tujine. Jasno pa je, da s skromnim rezultatom koalicije SLS-SMS in stranke NSi ni mogoča desnosredinska vlada. Rezultat volitev predstavlja pravzaprav presenečenje glede na dejstvo, da je Slovenija s sedanjem vlado dosegla zavidljive uspehe na mednarodni ravni in izredno gospodarsko rast, ki ji ni primerjave v njeni zgodovini. Na to je precej vplivala volilna kampanja, ki je z raznimi vprašljivimi aferami odtegnila pozornost od pravih političnih

vsebin, s katerimi bi bilo prav, da bi se volilci in volilke soočili za oddajo volilne podpore. Slovenska skupnost izraža upanje, da se bo z novo vlado, katere najverjetnejši mandatar bo ravno predsednik SD Borut Pahor, nadaljevalo dobro nastavljen del v prid slovenskim narodnim skupnostim v zamejstvu in Slovincem po svetu. Pri tem Slovenska skupnost pričakuje, da bo mandatar imenoval tudi ministra za Slovence po svetu in v zamejstvu. Prav tako pomembno je, da se v Državnem zboru nadaljuje postopek za spremembo ustave, po katerem bi bili zagotovljeni dve dodatni poslanski mesti za Slovence, ki živijo zunaj meja Republike Slovenije. Pri tem Slovenska skupnost izraža zaupanje v namen Boruta Pahorja, kot Primorca, da bo slovenska vlada posvetila ustrezno pozornost primorski regiji in čezmejnemu sodelo-

vanju njenih občin s sosednjimi občinami v Italiji, kjer živi slovenska narodna skupnost. Slovenska skupnost izreka iskrene čestitke za izvolitev obema poslancema italijanske in madžarske narodne skupnosti, Robertu Battelliju in prof. Laszlu Gönczu, in jima izraža vso podporo v prizadevanjih za uveljavitev pravic obeh avto-

Damijan Terpin

tonih manjšin v Republiki Sloveniji.

Deželni tajnik SSK
Damijan Terpin

Na dnu...

KOT PSIHOLOG MI TOREJ ZAGOTAVLJATE, DA DENAR NI BISTVO ŽIVLJENJA!

Italija ima najvišjo stopnjo davčnih utaj v EU

Italija ima med vsemi članicami Evropske unije najvišjo stopnjo davčnih utaj, kaže nedavna raziskava združenja italijanskih davkoplačevalcev Contribuenti, ki jo povzema Slovenska tiskovna agencija. Glede na raziskavo Italijani davkarji ne prijavijo kar 48% vseh obdavčljivih dohodkov. Raziskava je še pokazala, da je 44% davčnih utaj posledica nezadovoljstva davčnih zavezancev z javno upravo. 36% vprašanih, ki so utajili davke, je kot razlog navedlo zapleteno davčno zakonodajo, 20% pomanjkanje nadzora. Največ davkov naj bi glede na rezultate raziskave utajili v industriji (32%) ter banke in zavarovalnice (28%). V geografskem smislu so davčne utaje najbolj razširjene na jugu Italije, najmanj pa na severovzhodu države.

Po izstopu Luke Koper iz družbe GCT

Trst ni še pripravljen na sodelovanje s Koprom

VNG smo že večkrat pisali o pobudah za sodelovanje med slovenskimi in italijanskimi pristaniškimi podjetji. Prvi poskus sodelovanja pred nekaj leti je bilo, kot se spominjamo, upravljanje kontejnerskega prometa na sedmem tržaškem pomolu, ki pa je propadel zaradi močnega pritiska tržaških nacionalističnih krogov, ki so mu metali polena pod noge in mu s tem povzročili finančne izgube. Sledil je poskus sodelovanja na področju prometa z južnim sadjem, ki pa se konkretno ni nikdar uresničil. Letos spomladi je tržaška Pristaniška ustanova, ki jo vodi izkušeni in evropsko naravnani predsednik Claudio Boniciolli (v preteklosti je uspešno upravljal pristanišče v Benetkah), razpisala natečaj za upravljanje lesnega pristanišča za generalne tovore za prihodnjih 15 let. K temu razpisu se je prijavila tudi družba General Cargo Terminal, ki so jo letos marca v ta namen ustanovile hčerinska družba Luke Koper Adria Terminali (z 48% kapitalnim deležem) ter italijanski družbi Pacorini (s 44% deležem) in Ocean (z 18% deležem). Že samo dejstvo, da je bilo v tej navezi tudi pristaniško podjetje iz Kopra, je v tržaških konservativnih krogih sprožilo nasprotovanje, izdatno podprto z medijsko kampanjo v slogu parole, da Slovenija pripravlja "obkoljevanje" jedra tržaškega gospodarstva, ki je pristanišče. Že uporaba vojaškega besednjaka odslikava znano zaprtost za enakopravno sodelovanje slovenskih in italijanskih podjetij v obojestransko korist in vnaprejšnje odklanjanje vsakršnega sodelovanja s slovensko stranjo, za katero se vsaj v besedah javno izrekajo politiki na vseh ravneh. V ta širši okvir sodijo pomembne pobude, kot so sodobna cestna in železniška povezava proti srednji in vzhodni Evropi, jadranska pomorska pot in z le-to povezano so-

delovanje vseh severnojadranskih pristanišč, ki ga nujno zahteva sodobna globalizacija. Kot protiutež omenjeni navezi je 23 podjetnikov iz Trsta oz. dežele FJK ustanovilo alternativno navezo, in sicer družbo Agentimar, ki se je prijavila k omenjenemu natečaju za bodoče upravljanje lesnega pristanišča. Z omenjenimi podjetniki povezani krogi so istočasno sprožili v medijih poli-

družbe Luke Koper sporočilo, da izstopa iz slovensko-italijanske naveze GCT, ker ne želi "biti tarča napadov in škodovati ostalima partnerjema pri potegovanju za pridobitev koncesije". Ocenilo je namreč, "da v Trstu še ni dozorel čas za podjetniško sodelovanje s slovenskim partnerjem". Hkrati so iz Luke Koper sporočili, "da ostajajo še naprej odprti za sodelovanje s tržaškimi oz. italijanskimi partnerji predvsem na osnovi dobrih odnosov s Pristaniško ustanovo".

Odločitev slovenske strani o umiku iz omenjene italijansko-slovenske naveze je presenetila tržaške kroge, ker jim izbiha iz rok razlog za njihovo politično nasprotovanje sodelovanju. Pristaniški odbor je na zadnji seji 24. septembra zamrznil postopek za izbiro koncesionarja in pozval obe navezi, naj se dogovori o enotni navezi. Predsednik Boniciolli je dejal, da če ne bo v kratkem sporazumnega dogovora, bo vztrajal na licitaciji, vezani na vrednost ponujene najemnine. Ob vsem povedanem je žalostno ugotavljati, da večji del tržaških in drugih deželnih podjetnikov za vrača sodelovanje s slovenskimi podjetji v tržaškem pristanišču, čeprav sta se za takšno sodelovanje še pred dobrim mesecem zavzela italijanski in slovenski zunanji ministri. Očitno je, da se omenjeni del podjetnikov ne more rešiti iz začaranega kroga nacionalne ekskluzivnosti, čeprav gre v danem primeru za sodelovanje v skupno korist. Zato tudi ne preseneča, da je prav v tem času avstrijsko podjetje, ki skrbi za dostavo blaga po železnici iz tržaškega pristanišča na Bavarsko, napovedalo odpoved zadavne pogodbe in se preusmerilo na Luko Koper. Za pametnega je dovolj zgovorno dejstvo.

Claudio Boniciolli

tično kampanjo, v kateri so prikazovali stare "strahove" pred tujimi oz. slovenskimi pristaniškimi operaterji, četudi z nevečinskim deležem v navezi še z dvema italijanskima podjetjema. S takšnim enostranskim prikazovanjem stvari so izvajali pritisk na predsednika Pristaniške ustanove in člane njenega upravnega odbora, naj ne izpeljejo do kraja razpisnega natečaja. Na seji pristaniškega odbora 18. septembra je bil sprejet predlog o predložitvi sklepanja o izbiri koncesionarja za upravljanje lesnega pristanišča. Predsednik Boniciolli je predlog sprejel, a hkrati poudaril, da namerava jamčiti prozornost postopka in da bo sklep o dodelitvi koncesije vezan na vrednost letne najemnine. Sledil je predlog o odložitvi razprave za osem dni, da se tako da možnost kompromisne rešitve med obema navezama. V pričakovanju naslednje seje upravnega odbora pa je v torek, 23. septembra, popoldne vodstvo

Povejmo na glas

Qlandia porušila ravnotežje

Da je Qlandia, novo trgovsko središče v Novi Gorici, porušila ravnotežje, je izjava pristojnega odbornika goriske občine. Gre seveda za trgovsko-gospodarsko ravnotežje med sosednjima mestoma, ki da ga sedaj ni več, in to v škodo Gorice. Nimamo razloga, da odbornikovim besedam ne bi verjeli, pri čemer velja poudariti, da je pojav mogoče prepoznati že nekaj let, namreč zelo hiter razvoj in vzpon Nove Gorice oziroma širšega novogoriškega območja. Stanovanjske in cestne gradnje, trgovska središča in vse višja raven splošne ponudbe dokazujejo, da nikakor ni pretirana trditev, kako Nova Gorica svojo starejšo sestro Gorico prehiteva in kako vsa znamenja kažejo, da jo bo prehitevala tudi v prihodnje. Vsekakor je sedaj na potezi Gorica, ki naj se dokoplje do novih in učinkovitejših razvojnih spodbud. Kdo poreče, da število in privlačnost trgovskih središč ne moreta biti merilo razvoja, toda dejstvo je, da so omenjena središča nepogrešljiv odgovor na potrebe časa in predvsem ljudi. Ni jih priporočljivo odpraviti z zamahom roke, češ da gre le za cenenost porabništva. V tem smislu ima alarm goriske občine ob odprtju Qlandije prav, trgovska središča z razpoložljivim urnikom, parkirnimi prostori in raznoliko izbiro na enem samem mestu so nujna, ki jo porajajo mrzlične obveznosti današnjega življenja. Alarm nam po drugi strani pove, da Gorica v tem trenutku novemu času ne more povsem zadovoljivo slediti, medtem ko Novi Gorici to

uspeva. In zakaj je tako? Qlandia po vsej verjetnosti potrjuje domnevo, da marsikdo v Gorici, in nemara tudi širše znotraj večinskega naroda, nastajanje nove Evrope ni jemal dovolj resno, nekako po načelu, mi smo v Evropski uniji že od prej in nam ni treba ničesar dodatnega še storiti. Vse skupaj v duhu svetopisemske prilike o delavcih, ki so pričeli z delom zjutraj, pa se potem jezijo, ker enako plačilo dobijo tudi tisti, ki so pričeli delati šele zvečer. Nova Gorica je skupaj s Slovenijo prišla v Evropo resda kasneje, vendar to ne pomeni, da si vstopa ni zaslužila. Zagotovo pa je bila za ta vstop visoko motivirana, kar Gorica očitno ni bila. Še več, bati se je, da je Gorica Novo Gorico ves čas podcenjevala in jo nemara podcenjuje še danes, kar ji, namreč Gorici, škoduje. Večvrednostni občutek tistemu, ki se takšnemu občutku predaja, dolgoročno ne prinese nič dobrega, ker ta občutek pač živi od spodkopavajočega zadostženja, da resnično poseduje večvredne vrline. Večvrednostni občutek hoče slej ko prej biti nad drugimi, v kolikor pa ti drugi uspevajo, se raje zapre vase, kot da bi se odprl sodelovanju, ki bi bilo zanj edino koristno. Ker je odprtje Qlandije porušilo ravnotežje med mestoma, se je slednjič umestno vprašati, kako od danes naprej. Ne more biti nobenega dvoma: najboljši odgovor je odločno in aktivno sodelovanje z Novo Gorico, in to na vseh ravneh. In kdaj bo do takšnega sodelovanja spet prišlo? Bati se je, da mnogo prepozno.

Janez Povše

POGOVOR Predsednik lužiskosrbske ljudske stranke SLS (Serbska Ludowa Strona) Hannes Kell ter strankin tajnik SLS Henry Matusch

Mlada politična stranka Lužiških Srbov za ohranitev jezika in kulture manjšine ter za razvoj teritorija

Ko se govori o manjšinah znotraj Nemčije, običajno omenjajo Dance. V istem hipu pa se še spomnimo na nemško manjšino v Danskem. Ob južni meji dežele Brandenburg (Dolnja Lužica) in severni meji dežele Saške (Zgornja Lužica) pa živijo Lužiški Srbi, manjšina slovanskega izvora.

S predsednikom Hannesom Kelom in tajnikom Henryjem Matuschem edine politične stranke te manjšine sem pripravil intervju, ki v nekaterih točkah zrcali vprašanja, s katerimi se spopada tudi slovenska manjšinska stranka v Italiji, Slovenska skupnost.

Tukajšnji mediji slovenske manjšine so komaj ali nezadostno poročali o ustanovitvi SLS. Kdaj je bila stranka ustanovljena, koliko članov ima?

Matusch: SLS je ustanovilo 26. marca 2005 v Cottbusu 12 ustanovnih članov. Trenutno šteje 63 članov.

Na Vaši spletni strani <http://www.sls-portal.org/> ste objavili zgodovinski pregled o lužiški ljudski stranki, ki je bila ustanovljena leta 1919. Je Vaš namen navezati se na tradicijo ter nadaljevati z delovanjem Lužiških Srbov, ki ga je najprej nacionalsocializem spodbujal, nato real-socializem Nemške Demokratične Republike krnil, ali postaviti na noge nekaj povsem novega?

Matusch: Naše današnje politične in ekonomske razmere ne odgovarjajo več onim iz dvajsetih let prejšnjega stoletja, zato je danes treba v posameznih primerih najti nove odgovore. Na vsak način sledimo tradiciji stranke, ustanovljene leta 1919.

Kell: Hočemo se navezati na tradicijo ter v novem duhu izkoristiti bogastvo dvokulturnosti v prid celotnega lužiskega področja in vseh njenih prebivalcev, vstevši nemške. Novost je v tem, da iniciativa izhaja iz Dolnje Lužice. V preteklosti se je tako konceptualno kot administrativno suverenost vseh institucij nahajala vedno v Budišinu (Bautzen) v Gornji Lužici.

Kako bi povzeli najpomembnejše cilje SLS?

Kell: Za nas je najbolj važno ustaliti s stranko samostojno, direktno manjšinsko politično in parlamentarno predstavništvo v občinah, okrožjih in deželnem zboru. Istotako želimo v sklopu EFA na evropski višini promovirati naše ideje. Dosedanji politični predstavniki so vezani na ustaljene velike stranke in njihove strankarske obveznosti ali pripadajo izključno kulturnim društvom. K temu spada priznanje kot manjšinska in deželna stranka.

Najvažnejši cilj je ustanovitev in izoblikovanje nacionalnega ljudskega zbora, ki bi imel temeljne avtonomne pravice odločanja za pokrajino. Sem spadajo neka davčna avtonomija, suverenost pri izobraževanju, široke subvencije kulture in gospodarstva. Predpogoj za vse to je po našem mnenju tudi administrativna reorganizacija celotnega naseljenega področja v veliko okrožje Dolnja Lužica (Brandenburg) ter veliko okrožje Gornja Lužica (Saška).

Z gospodarskopoličnega vidika stoji na prvem mestu izstop iz

termoenergije na premog in čimprejšnja naselitev proizvodnih obrti, logistike in storitev, ki so v sozvočju z regeneracijo pokrajine po opustitvi rudarstva in ustrezajo predvsem turizmu in kmetijstvu. Mi vidimo v tej pokrajini križišče evropskega gospodarskega prometa (vzhod-zahod).

Vsi ti cilji služijo ohranjanju temeljev za manjšino in kulturo ter s tem povezanih regionalnih posebnosti.

Lahko rečemo, da je pred ustanovitvijo SLS krovna organizacija Domowina bila edina in vsestranska zastopnica interesov Lužiških Srbov v Nemčiji? Je bilo morda to po mnenju ustanovnih članov SLS prema-

lo?
Kell: Je že res, da je bila Domowina kot kulturno društvo do tedaj edina zastopnica interesov. Mi imamo to za rezultat namenskega zreduciranja prejšnje in današnje lužiskosrbske politike na kulturo in folkloro. Za narod je problematično sprejeti neposredno nadaljevanje "zastopstva interesov" v istem gremiju kot v časih NDR ter direktna odvisnost možnosti dela od finančne podpore nemške države ter saške in brandenburške dežele. Mi smo še naprej mnenja, da je potrebno neposredno politično zastopstvo v obliki politične organizacije zato, da na politični ravni utira pot za kulturno udejstvovanje. Neobhodno potreben pogoj za to bi bilo koordinirano sodelovanje v zastopstvu interesov. Da je to, kar smo doslej dosegli, razvidno premalo, izhaja iz rezultatov: v Dolnji Lužici in velikem delu Gornje Lužice grozi jeziku manjšine izumrtje, v sektorju izobrazbe imamo le obrobne zasnove posredovanja kulture in jezika, pomen in zavest prednosti dvojezičnih dežel sta na splošno zakrnela in, če izvajamo table okolj leta 1960. Osebnost domnevam, da se to število v politiki rado uporablja nekritično, zato da bi namenoma obveljala maloštevilčnost manjšine. Sam menim, da sta v celotni Lužici dve tretjini prebivalstva vendskega izvora. (Na Irskem bi tudi nikomur ne prišlo na misel, da bi govoril o Angležih ali da bi imel Irce za manjšino, samo zato, ker prebivalci sedaj večinsko govorijo angleško namesto irsko!) Zato menim, da predstavljajo vsi Lužiški Srbi naš volilni potencial, saj so naši cilji vsem v prid, ko pa predstavljamo politično alternativo za vse!

ne.

Matusch: Pred ustanovitvijo SLS je Domowina v resnici bila edina zastopnica interesov. Spoprijeti pa se moramo z dejstvom, da si Domowina lasti izključno zastopstvo Lužiških Srbov in ga na vse načine brani; ima pa istočasno prednost, da njena celotna organizacijska struktura prejema od države preko Sklada za lužiskosrbski narod primerno financiranje, medtem ko SLS ne prejema nikakršne podpore.

Gospod Kell, s svojimi 38 leti ste kar mladi predsednik stranke. generalni tajnik, gospod Henry Matusch, tudi ni še dosegel 40 – torej mlada ekipa. Veje v Lužici nov, svež veter, so "mladi" vzeli krmilo v lastne roke? Doživlja morda mlajša generacija nov razcvet zavesti pripadnosti?

Matusch: Trenutno raste sicer nova generacija, ki pa ni več številčno tako močna kot prejšnja.

A za socialnoekonomsko preživetje se moramo Lužiški Srbi aranžirati z nemško hegemonijo kljub naši zavesti pripadnosti.

Kell: To je naše upanje. Vemo, da tudi starejša generacija veliko upa v naše udejstvovanje, ker doživljamo široko podporo iz njenih vrst. Prihodnost bo odvisna od tega, ali nam bo uspelo prepričati sedanjo in tudi prihodnjo generacijo staršev o prednosti dvojezičnosti za njihove otroke in jo navdušiti za nadaljnjo zavzetost tudi na političnem področju ter da bi tudi še živeči naravni govorniki jezika starejše generacije imeli pogum vložiti več lastne odgovornosti v to prihodnost.

Poleg tega nam mora uspeti, da prepričamo nemško prebivalstvo naše dežele o prednosti dvokulturnosti in dvojezičnosti oziroma oboje proglašati in narediti uporabno.

Kako ocenjujete svoj volilni potencial, ko v Brandenburgju živi približno 20.000 Lužiških Srbov, na Saškem kakih 40.000?

Matusch: Do danes nismo še imeli samostojne politične formacije Lužiških Srbov, zato je zelo težko ocenjevati volilni potencial, in ker se nismo še udeležili nobenih volitev, nimam niti nobenih verodostojnih številk na razpolago. Prihodnje leto imamo na Saškem deželnozbornske volitve, katerih se nameravamo udeležiti. Ni še gotovo, ali nam bo to uspelo.

Kell: Rad bi korigiral te številke. Nanašajo se namreč na ocenjeno število govorcev materinščine okoli leta 1960. Osebnost domnevam, da se to število v politiki rado uporablja nekritično, zato da bi namenoma obveljala maloštevilčnost manjšine. Sam menim, da sta v celotni Lužici dve tretjini prebivalstva vendskega izvora. (Na Irskem bi tudi nikomur ne prišlo na misel, da bi govoril o Angležih ali da bi imel Irce za manjšino, samo zato, ker prebivalci sedaj večinsko govorijo angleško namesto irsko!) Zato menim, da predstavljajo vsi Lužiški Srbi naš volilni potencial, saj so naši cilji vsem v prid, ko pa predstavljamo politično alternativo za vse!

Menite, da je obojestranska izmenjava informacij med manjšinami oziroma njihovimi organi koristna in važna, tudi če delujejo v velikih geografskih razdaljah?

Matusch: Absolutno! Obojestranska izmenjava informacij in izkušenj med manjšinami in njihovimi organizacijami v Evropi je po našem mnenju zelo važna in koristna. Trenutno smo že v stikih s SSW (Südschleswiger Wählerverband, <http://www.ssw-landesverband.de>), t. j. Zvezo volilcev Južnega Schleswiga, in hočemo jih še poglobiti. Želimo še bolj razširiti izmenjavo informacij in izkušenj, zaradi česar smo že zaprosili za članstvo v EFA, European Free Alliance, t. j. Združenju evropskih manjšin-

skih in deželnih političnih strank v Evropi.

Pri tako imenovanih ustaljenih strankah se gotovo udeležujejo tudi Lužiški Srbi, morda tudi kot deželni poslanci ali pri kakem glasilu javne administracije. Kakšno je sodelovanje z njimi, imate redne stike? Kako sodite o njihovi vlogi in pomembnosti, ki jo lahko imajo v sklopu svojih strank? So Lužiški Srbi uradno

vanje z drugimi izvoljenimi narodnimi predstavniki res neobhodno potrebno pri zastopanju interesov lužiskosrbskega prebivalstva. A če hočejo Lužiški Srbi v ustaljenih strankah obstati, se morajo podvreči vsakokratnemu prevladajočemu mainstreamu, toku nemškega kova, v posameznih strankah. To je med drugim razvidno pri jezikovni politiki. Uradni in sodni jezik je izključno nemški tudi na naselit-

men?

Matusch: Asimilacija je v vzhodni Gornji Lužici in v Dolnji Lužici že tako napredovala, da se lužiskosrbski jezik v vsakdanosti skoraj ne govori več. Projekt "Witaj" bi ga moral spet obuditi. Predšolski otrok in kasneje v šoli se nauči drugega ali celo tretjega jezika, v našem primeru bi to bil lužiskosrbski. Bretonci so izdelali nekaj podobnega, kar se uporablja v projektu DIWAN.

Projekt z novcem je nameraval biti simbolični poskus, da bi vzpostavili vez med SLS in Domowino in s tem izničili bojazen, da SLS postavlja pod vprašaj zastopstvo lužiskosrbskih interesov s strani Domowine.

Kell: "Witaj" pomeni dobrodošel. Ideja je bila, da bi ob naši ustanovitvi skupaj z Domowino dali kovati poseben nov, ki bi ga prodajali po zvišani ceni v dobrodelne namene. V kratkem času smo tako nabrali nekaj 10.000 - evrov za "Witaj". Manjkajoča volja sooblikovanja funkcionarjev Domowine pa je kriva za hitro izumrtje projekta. "Witaj" je projekt za razvoj zgodnje otroške dvojezičnosti s pomočjo metode

imerizije (<http://www.witaj.de>). V otroškem vrtcu otroke "ogrne" lužiščina, ki se je igraje naučijo. Po mojem mnenju je to najbolj obetajoč projekt, s katerim bi dolgoročneje ohranili dvojezičnost, če nam uspe ta projekt še razširiti in zagotoviti skozi vse nadaljnje solanje po otroškem vrtcu. Za to so seveda nujno potrebna denarna sredstva.

Aktualno vprašanje: podobno kot je leta 2004 "Beli ligi" bil odklonjen status manjšinske stranke, se mora leta 2008 stranka SLS soočiti z nepriznanjem statusa kot stranka v Brandenburgju. Od kod zavrnitev in kako boste reagirali?

Kell: Zavrnitev lahko samo tako interpretiramo, da ustaljene stranke v Brandenburgju iznajdejo vse mogoče razloge, da bi nam odklonili odobritev, ker imamo možnost dobrih rezultatov. Utemeljujev se tokrat glasi: premalo članov (čeprav so leta 2005 pripustili na državne parlamentarne volitve stranke s 35 člani!) in premalo javnega političnega dela, torej baje "nerazpoznavne resne možnosti sodelovanja pri javnem oblikovanju politične volje". Kar se javnega udejstvovanja tiče, lahko vsakdo, ki ima priključen internet, pri google ali podobnih, vstavi Hannes Kell ali SLS-Wendische Volkspartei in si bo lahko sam ustvaril izčrpano sliko...

Informacijsko srečanje s predstavniki tiska je doživelo odlične odmeve na deželnem nivoju, bili smo prisotni z izčrpnimi prikazi naših ciljev in mnenj v vseh regionalnih časopisih. Dober začetek za novo časnikarsko delo, s katerim nameravamo osvestiti in navdušiti nemško prebivalstvo za bogastvo in možnosti, ki jih nudi dvojezična dežela.

Gospod Kell, gospod Matusch, prisrčna Vama hvala za intervju.

Igor P. Merku'

Hannes Kell

organizirani in priznani kot "komponenta" celotne stranke?

Kell: Ne vidim skoraj nobene možnosti delovanja vendskih predstavnikov v ustaljenih strankah. Še najbolj uspe na deželni ravni stranki Die Linke (Levica) proglasiti manjšinske teme, kar pa ima pozitiven odziv le pri manjšem delu prebivalstva. Pri ostalih strankah, imam vtis, se morajo ti predstavniki stalno upravičevati in o ustaljenosti v duhu lužiskosrbske manjšine ni kaj opaziti. Vendar se trudimo, da gojimo stike z ustaljenimi strankami, ker se zdi, da bi nekakšno lobijsko delo bilo možno.

V Vašem govoru na II. Kongresu stranke SLS ste Vi, gospod Kell, govorili o "ozkem oklepu strankarske zvestobe", v katerem se znajdejo poslanci v ustaljenih strankah, če si prizadevajo za lužiskosrbske sodržavljanke. In še: "Napačno je tehati za nemškimi politiki v upanju na izboljšanje lastne situacije". Kljub temu je vendar nujno potrebno sodelovati z drugimi izvoljenimi narodnimi predstavniki v zastopanju interesov lužiskosrbskega prebivalstva. Je po Vašem mnenju potencial politikov, ki delujejo v sklopu ustaljenih strank, naj si bodo Lužiški Srbi ali Nemci, zares tako neznamen?

Kell: Zavest in dejanska zmožnost uveljavljanja "ustaljenih" politikov pri zastopanju interesov lužiskosrbske manjšine sta, z ozirom na rezultate, nezadovoljiva. Seveda je še vedno preveč neizraženega potenciala in pri tem samoodgovornosti deželnega prebivalstva so še vedno neizražene možnosti. S tem mislim predvsem na aktivno izterjavo obstoječih pravic in okvirnih pogojev!

Matusch: Dodal bi, da je sodelo-

venem področju Lužiških Srbov. Priseljenci, ki hočejo ostati za stalno, morajo obvladati nemščino. O lužiskosrbsčini v zvezi s tem ni še nikoli bilo govora. Naštevaje bi lahko poljubno nadaljevali.

Junija meseca je bil izvoljen za ministrskega predsednika proste države Saške Lužiški Srb, dr. Stanislaw Tillich. Je prišlo že pred njegovo izvolitvijo do stikov oziroma sodelovanja? Kaj si pričakuje SLS od novega ministrskega predsednika, kar se lužiskosrbskih potreb tiče?

Matusch: Saški volilni zakon predvideva 5% volilni prag in predložitev podpornih podpisov. Potrebno je garantirati, da ta prag ne velja za narodnostno manjšino Lužiških Srbov – to je naša prošnja. Lužiških Srbov je manj kot 1% saškega prebivalstva, zato bi bila to 95% omejevalna klavzula, kar bi pomenilo dejansko prepoved samostojne lužiskosrbske stranke. Pristojno saško notranje ministrstvo je sporočilo stranki SLS, da se hoče ohraniti obstajajoči deželni volilni zakon, čeprav je sovražen do manjšin.

Kell: Zaradi te konstelacije bodo odločitve raje težje kot lažje, saj si lahko predstavljam, da nemški opozicijski politiki kritično preverjajo, kar bi bilo mogoče tolmačiti kot favoriziranje določene skupine prebivalstva. Poleg tega opazujem v CDU izven saške deželne politike malo zavze-manja za lužiskosrbske teme. Gospod Tillich ima torej verjetno "manjše" možnosti delovanja v zvezi s temi problemi. V kratkem bodo na dnevnem redu tudi odločitve o izobraževalni politiki, kjer se bo izkazalo, kaj je konkretno možno.

V govoru strankinega predsednika na II. Kongresu SLS je bil večkrat omenjen "Projekt novca v prid Witaja". Kaj je "Witaj", v čem obstaja projekt novca in kakšen je njegov na-

S 1. strani

"Bodite zvesti sopotniki..."

Po homiliji je vsak izmed kandidatov pred nadškofom izjavil, da želi biti posvečen prek polaganja škofovih rok z darom Svetega Duha. Svečano, zavestno in zbrano so tudi pritrdili, da želijo opravljati službo diakonata s pobožnostjo in ljubeznijo v pomoč duhovnikom in v službi krščanskega ljudstva. Zavezali so se, da

bodo čuvali skrivnost vere in jo oznanjali z besedami in dejanji, da so pripravljeni živeti v celibatu kot znamenju popolne predanosti Kristusu, da bodo zvesto opravljali vsakdanje molitveno bogoslužje. Na koncu so z vz-

(Pridi, Stvarnik, Sveti Duh), ko je občestvo vneto molilo, da bi Duh Gospodov vodil misli in dejanja treh mladeničev, so tile klečali. Nato je nadškof s svečano in ljubeznivo zbrano molitvo položil svoje roke na vsakega od treh. V

cerkvi je vladala popolna tišina, kot bi vsakdo od navzočih začutil, da gre za resnično velik dogodek. Po škofovi molitvi Bogu, da bi Sveti Duh utrdil nove diakone s sedmimi darovi Božje mi-

likom "Da, z Božjo pomočjo, hočem" odgovorili tudi na nadškofovo vprašanje: "Vi, ki boste na oltarju v stiku s Kristusovim telesom in krvjo, hočete usklajevati Njemu vse svoje življenje"? Nato je vsakdo izmed njih, na kolenih, z rokami v nadškofovih rokah, obljubil pokorščino in sinovsko spoštovanje škofu in njegovim naslednikom. Sledile so litanije, med katerimi

losti, so mladeniči oblekli diakonsko štolo in dalmatiko, nato pa od nadpastirja simbolično prejeli Kristusov evangelij. Napetost se je sprostila, ko jih je msgr. De Antoni očetovsko krepko objel. In v cerkvi je mogočno zadonela pesem Jubilate Deo. Bogoslužje se je nadaljevalo slovesno in praznično v veselje vseh prisotnih, ki so bili po obredu tudi povabljeni, da so v bližnjem župnišču nazdravili slavlencem.

Sv. birma pri sv. Ivanu v Gorici

Pri sv. Ivanu v Gorici je Sveti Duh vtisnil pečat svojih darov v srca mladih fantov. Leonardo, Alexander, Erik, Gabriele, Andrea, Marko, Tadej in Ivan so se odločili, da bodo postali Jezusovi resnični prijatelji, ki ga bodo vključili v program svojega življenja. O tem jim je v nedeljo, 28. septembra, spregovoril g. nadškof Dino De Antoni. Svojo spodbudo je začel s provokativnim vprašanjem: "Ali želim biti ali samo izgledati"? Navezal se je na evangelij, ki govori o dveh sinovih, ki ju je oče poslal na delo v vinograd. Eden je ostal samo pri obljudi, drugi pa se je po premisleku odločil za dejanja. Vedno aktualen evangelij pa želi, da bi bili vsi podobni tretjemu sinu, ki ga evangelij sicer ne omenja, ki obljubi in stori, kajti vera brez del je mrtva; vera, podkrepjena s konkretnimi dejanji, pa ustvari Božje prijatelje = svetnike.

Kratki

Praznovanje sv. Frančiška v Gorici

Goriški kapucini in člani Frančiškovega svetnega reda prirejajo tudi letos, v duhu frančiškanske tradicije, praznovanje ob dnevu, ko se spominjamo smrti "prehoda" velikega svetnika. V kapucinski cerkvi bo 2. oktobra ob 18.30 evharistično bogoslužje kot priprava na praznik sv. Frančiška. V petek, 3. oktobra, bo slovesna maša ob 18.30, ob 20.30 pa bo t. i. spomin na prehod sv. Frančiška. Pel bo zbor iz Aiella; po obredu bodo navzoči lahko pokušili "mostacciole", piškote, ki so bili posebno

dragi svetniku. V soboto, 4. oktobra, bo ob 18.15 krajša uradna slovesnost ob Frančiškovem kipu pred cerkvijo, ob 18.30 pa svečano bogoslužje; sledila bosta prižig svetilke in molitev za državo.

Teden za življenje 2008

Od 28. septembra do 5. oktobra 2008 poteka v Cerkvi na Slovenskem 17. teden za življenje. Teden pripravlja društvo Gibanje za življenje. Organizatorji skupaj z udeleženci želijo razmišljati o življenju, se ga na novo razveseliti, odkrivati njegovo lepoto in njegov smisel, v katerega so zajete tudi človeške stiske in globine trpljenja.

(Ob Trubarjevem letu)

Lubi Slovenci!

Kaj se bomo Slovenci (predvsem zamejci!) naučili ob letošnjem Trubarjevem letu, bo pokazal čas. Vse mogoče smo slišali, ogledujemo si najrazličnejše razstave, odkrivamo Trubarjeve spomenike in končno tudi pogravamo protestantizem in obsojamo na dolgo in široko protireformacijo. Malokdo pa se zaveda, da Primož Trubar ne bi naredil toliko za naš slovenski narod, če ne bi začel svoje poslanstvo med našim ljudstvom kot katoliški duhovnik. V ljubljanski stolnici še vedno hranijo Trubarjev kelih. Njegovo duhovniško delovanje se je začelo v Loki pri Radečah, nadaljevalo v Laškem, Ljubljani, Trstu in končno v Šentjernej na Dolenjskem. Protestantski pridigar je postal še leta 1548. Bil pa je izredno delaven in postrtovalen. Prav s kranjsko zagnanostjo in zavzetostjo je skušal ljudem približati svet vere in jim razširiti obzorja. Zato je ob vsem drugem delu še veliko pisal, prevajal Sv. pismo, da bi ljudje

lahko sami brali. Trubar ima med vsemi protestantskimi pisci najboljše knjižni opus. Sodeloval je, po do sedaj znanih raziskavah, v 31. publikacijah. Knjižne naklade v 16. stoletju so bile za tisti čas razmeroma visoke, saj so se gibale od 1.000 do 1.500 izvodov. Do danes pa so se ohranile komaj v nekaj izvodih, izjema je Dalmatinova biblija. Te je danes registrirane 78 izvodov. Leta 1550 sta izšli prvi slovenski tiskani knjigi Abecednik in Katekizem. Danes je ohranjen samo en izvod in ga hranijo na Dunaju. Ponovne izdaje so bile leta 1555, 1567 in 1574. Vsa Trubarjeva dela so bila natisnjena v Nemčiji, pot do slovenskega bralca pa je bila dolga in zahtevna. Tovorili so jih v sodih, ker so pogosto uporabljali rečne poti, gotova vodotesna posoda pa je tedaj bil sod. Med Slovence so tako nemški tiskarji pošiljali knjige v sodih vse do začetka 19. stoletja. Pa še na nekaj ne smemo pozabiti: ta način je najbolj prikrival vsebino

pošiljke. Prva protestantska knjiga, ki je morala iz obtoka takoj, ko je bila tiskana leta 1564, je bila Cerkovna ordnina. V njej se je slovenski jezik prvič uveljavil kot strokovni cerkveni jezik. Imajo jo za utemeljiteljico slovenskega pravnega jezika. Poleg osnovnih vprašanj o cerkveni organiziranosti vsebuje tudi navodilo o šolski ureditvi in pravi, da mora biti šola dostopna vsem otrokom, ne glede na njihov stan. S to knjigo je Trubar posegel v tedanjo civilno oblast, ki je bila v pristojnosti nadvojvode Karla. Zato je bil povod za uničenje te dragocene knjige na strani svetne in ne cerkvene oblasti. O tem malokdo spregovori. Tudi to se na naših slovenskih zamejskiholah malokdaj omenja!

Veliko se je pisalo in tudi razpravljalo o usodi slovenskih protestantskih knjig. Ob tem se postavlja kar nekaj vprašanj. Koliko

teh knjig je bilo sežganih v dobi protireformacije? Ima največjo krivdo res ljubljanski škof Tomaž Hren? Na ljubljanski mestni trg so jih pripeljali na 14 vozovih. Tam naj bi tedaj sežgali največ 2.000 knjig. Vendar so bile med njimi tudi nemške in latinske knjige. O učbenikih pa vemo vsi, kakšno usodo imajo. Če jih dobijo v roke pridni učenci, se jim ne godi najbolje. Ob koncu 16. stoletja se je pismenost pri Slovencih zelo dvignila, saj je bilo pismenih enkrat več kot ob začetku istega stoletja, zato sta Abecednik in Katekizem doživela kar štiri izdaje. Kot zanimivost naj dodam, kar malokdo ve, da je bila v Gradcu leta 1574 natisnjena naša slovenska najstarejša katoliška knjiga Lenart Pachenecker: Compendium Catechismi in Slavonica

lingua. O tem je poročal sam Trubar. Do danes ni poznan noben ohranjen primerek te knjige. Ta knjiga gotovo ni doživela usode protireformacije, ampak so jo pridno uporabljali tedanji slovenski ukaželjni Slovenci. Samo Dalmatinov prevod Biblije je bil izvzet iz seznama knjig, ki naj bi jih uničili. Da je do tega prišlo, da bi jo smeli uporabljati tudi katoliki, gre zaslugi prav škofu Hrenu, ki je za to posredoval pri papežu. Katoliški duhovniki naj bi iztrgali iz te knjige le Dalmatinov protestantski uvod. Nekateri so to naredili, večina pa ne! To pa zato, ker se je delno lahko ta uvod s pridom uporabljal pri svetopisemski razlagi. (Tudi to nekaj pove, seveda za tistega, ki to lahko razume!) Tako spoznamo, da protireformacija le ni pokurila toliko slovenskih knjig, kot se je v polpreteklem času prikazovalo na Slovenskem. Res pa je, da so varuhi polpreteklega časa skurili marsikatero knjigo, ki bi danes bila ljubitelju v veliko veselje. Pa o tem se ne govori, ker smo še vedno preveč obremenjeni s tem časom in njegovo ideologijo.

Ambrož Kodolja

27. NAVADNA NEDELJA

Iz 5, 1-7; Ps 80; Flp 4, 6-9; Mt 21, 33-43

Tudi ta nedelja prikazuje vero v Boga kot močato držo. Ne pomiluje človeka zaradi Božje pravičnosti, strogosti, ne zaradi resnosti življenja in se ne zanaša samo na usmiljenje Boga (gl. Ef 2, 47: "Bog, ki je bogat v usmiljenju").

Kljub Božjemu usmiljenju moramo delati za svoje zveličanje in strahu in trepetu (Flp 2, 12; 1 Kor 2, 3), a ne v suženjskem strahu, marveč kot otroci nebeškega Očeta. Tako zadržanje nasproti Bogu rodi veselje, ki se izraža s pesmijo. Tudi v Svetem pismu piše, da sad vinograda razveseljuje človekovo srce (Ps 104, 15).

Tudi Jezus je namreč vzel kruh in vino kot podobni za svoje prebodeno telo in za svojo prelito kri. Jezus je bil doma v prispodobah iz kmečkega, pastirskega in morskega življenja. V prvem današnjem berilu pa opisuje svoje

verno ljudstvo kot vinograd, ki ga je pripravil na rodovitnem griču. Zelo se je zanj zavzel, saj ga je prekopal, otrebil in zasadil z zlahtno trto. Stolp v sredini vinograda bi mu služil kot opazovalnica in tudi kot obramba pred tatovi. Izdolbel je tudi stiskalnico, da ne bi bilo več potrebno mastiti z nogami in s stiskalnico.

Toda zgodilo se je nepredvideno. Zemlja se je namreč izkazala za neplodno, kajti rodila je neuporabno viniče. Vinogradnika je to tako užalilo in ujezilo, da je vinograd, ki je pomenil vse njegovo delo, ves trud in vse upanje, sklenil zavreči in podreti ter uničiti. Izaija piše, da je hiša Izraelova vinograd Gospoda nad vojskami: Judovi može so nasad njegovega veselja. Upal je, da bo pravica, pa glej, zatiranje, da bo pravičnost, pa glej, vpitje. Pa tudi drugje Sveto pismo prikazuje Boga, kako se kesa, da je ustvaril človeka, npr. pri vesoljnem potopu, a pusti, da ga premaga usmiljenje.

Psalm spominja na vse dobrote, ki jih je Bog izkazal izraelskemu ljudstvu in po njih vsemu človeštvu; vendar je vinograd postal

gmajna. Vsi ga lahko obirajo, kar je še ostalo od prvotnega vinograda, ki ga zdaj izruje merjasec iz gozda in ga popasejo divje živali (Ps 80).

To je podoba človeškega srca, ki so ga zajele divje strasti z nevero vred. Toda rešuje nas pogovor z Bogom. Apostol Pavel v pismu Filipjanom nas opominja, naj ob vsaki priložnosti izražamo svoje želje Bogu z molitvijo in prošnjo, z zahvaljevanjem. Kljub vsej ogroženosti nas Bog ljubeče spremlja skozi vso zgodovino. Apostol vabi vse ljudi dobre volje, naj za dar Božjega mira posnemamo njega, ki posreduje za Božji mir, ki pomeni vse, kar je resnično, vzvišeno, pravično, čisto, ljubeznivo, častno, le količkar krepkosti, hvalevredno. Tako bo z nami Bog miru (Flp 4, 6-9).

Jezus govori v prilikah. Ljudje ga radi poslušajo, ker jim približa nauk o Božjem kraljestvu v prispodobah, zlasti iz kmečkega življenja, v katerem živijo.

Jezus ni samo in vedno usmiljen. Gori tudi za pravičnost. V današnji priliki nam govori kot odločen hišni gospodar. Priliko pripoveduje velikim duhovnikom in starešinam ljud-

stva. Isto beremo pri preroku Izaiju (Iz 5, 1-7). Vinograd, ki ga je zasadil, pomeni ljudstvo, ki ga Bog ima rad.

Govori, da je gospodar odpotoval. Toda ob trgatvi pošlje po služabnikih po pridelek. Toda najemniki pokažejo vso svojo hudobijo: gospodarjeve služabnike zaničujejo in pretepejo, dva celo ubijejo. Premagata jih hudobija, lakomnost.

Božji služabniki so preroki, ki jih je Bog vedno pošiljal. Tretjič in zadnjič pošlje lastnega sina, čes njega bodo spoštovali. A prav njega ubijejo, ker bodo prejeli bogato dediščino. Tako mislijo, a se motijo. Ostanjejo ubijalci in vredni, da se kruto pokončajo.

Veliki duhovniki in starešine ljudstva spoznajo, da Jezus govori o njih, zato ga hočejo ujeti, a on se jim umakne, ker se ni prišla njegova ura trpljenja in smrti ter poveljanja. Vrgli pa ga bodo iz mesta in pokončali na križu. Ker je oktober misijonski mesec in rožnovenski, je primeren za globlje premišljevanje Jezusove skrivnosti. Z Marijo je molitev bolj doživeta.

Potrudimo se zanj.

Po Stični vsi vabljeni na Mladinsko mašo za začetek dejavnosti 18.10. na Opčinah!

V Stični smo "prejeli moč"

V soboto, 20. septembra, se je v cistercijskem samostanu v Stični zbralo več kot 7500 mladih iz cele Slovenije in letos tudi iz zamejstva na vsakoletnem srečanju slovenske verne mladine. Letošnjega 27. festivala Stična mladih se je namreč po nekaj letih odsotnosti udeležila tudi skupina mladih iz Trsta. Pobudo je sprožila Slovenska prosveta iz Trsta v sklopu projekta Poletje za mlade, ki je ponudil mladini kar nekaj zanimivih pobud skozi celo, komaj minilo poletje. Slovenski prosveti se je takoj pridružila Zveza cerkvenih pevskih zborov, ki se je navdušila za projekt, da bi "odpeljali" našo mladino v Stično, za kar se je strinjal tudi Odbor za slovensko mladinsko pastoralo iz Trsta. Slovenska prosveta je poskrbela za brezplačen prevoz do Stične, tako se je z avtobusom odpeljalo iz Trsta okoli 25 višješolcev, ki jih je spremljala šolska sestra Andreja Kete od Sv. Ivana pri Trstu, animator iz župnije v Žavljah Damjan Purger ter Raffaella Petronio iz društva MOSP. Mladi zamejci, ki so se udeležili letošnje Stične, so bili prijetno presenečeni nad neskončno množico mladih, ki se je z vseh strani vila na prireditveni prostor, se trla pod odrom in z mladostno zagnanostjo pela in plesala na poskakajoči ritem pesmi in glasbe Stične banda. Presenečeni so bili nad drugimi mladimi - animatorji, ki so jih čakali že na cesti pred samostanom z nešteti igrkami, posrečenimi triki in zabavnimi idejami, kako se približati drug drugemu, drugemu nekaj podariti in mu vrniti nasmehe. Nekateri so si na majico pripeli karton z napisom "podarim objem" in so vsakogar, ki so ga srečali, res z nasmehom objeli. Drugi so si izmislili detektor - lesena vrata, skozi katera je moral iti vsak, kot na na letališk-

ih kontrolah. V resnici je detektor zapiskal vsakič, ko je "potnik" šel mimo njega brez nasmeha... Igric in zabave je bilo brez konca, vse prepletene z lepo glasbo in 7500 nasmejanih obrazov, ki so bili zagotovilo, da se mladi lahko zabavamo brez drog in alkohola, brez sužnosti telefončka in drugih "modernih pripomočkov", da "bi bilo naše življenje bolj udobno". Na plakatih, ki so jih na odru dvignili animatorji srečanja, je pisalo "smo priče" in res smo bili vsi prisotni priče

itivnih vrednotah in jo spodbujati k zdravemu načinu življenja, kar je še kako potrebno v današnji družbi. Animatorji so prebrali in komentirali del papeške poslanice mladim, kasneje pa predstavili program, ki je sledil uvodnemu delu. Delavnic je bilo več kot 30 in so bile res zanimive, saj so se dotikale najrazličnejših področij: animatorstva, prostovoljnega dela, razpoznavanja življenjske poklicanosti, odnosov med fanti in dekleti, samopodobe, mladinske ustvar-

magati. Po maši se je Festival nadaljeval s koncertom Stične banda, ki je s številnimi glasbenimi uspešnicami duhovne in lahke glasbe dobesedno "vžgal" publiko, ki je pela, plesala in plesala po celem dvorišču stiškega samostana. Okoli 18. ure, ko se je srečanje končalo, smo se utrujeni, a veseli odpravili na avtobus, ki nas je srečno peljal do Trsta.

Pri pripravi letošnje Stične je sodelovalo 45 mladih animatorjev, en vzgojitelj in en duhovnik, poleg teh pa še okoli 100 drugih mladih, ki so bili voditelji delavnic, uličnega programa in sodelavci organizacijsko-tehnične ekipe. V Stično so se pripeljali okoli 85 avtobusov, neskončno število osebnih avtomobilov in popolnoma zaseden poseben vlak iz Ljubljane, ki je pripeljal v Stično več kot 500 mladih. To nam lahko pove, da mladi tudi danes iščejo odgovore na neskončna vprašanja, da iščejo smisel življenja in stik z Bogom in, zakaj pa ne, dobro družbo in prijatelje, s katerimi preživeti mladostniška leta. Dobri prijatelji so vedno veliko bogastvo, da ne zaidemo na slepo pot. Da bomo ohranili stike s prijatelji in spoznali tudi nove, se bo podobno veselo vzdušje ponovilo na Mladinski maši za začetek šolskega leta, ki jo organizirajo Odbor za slovensko mladinsko pastoralo, ZCPZ in društvo MOSP v soboto, 18. oktobra, ob 18. uri v Marijanišču na Opčinah. Srečanje se bo začelo ob 16.00 z zabavnimi spoznavnimi igrami, če bo vreme naklonjeno tudi z mini odbojarskim ali nogometnim turnirjem na odprtem. Sledili bodo duhovna poglobitev božje besede, ki bo prebrana med mašo, priprava na mašo in učenje duhovnih popevk, ki jih bomo peli pri maši. Vabljeni so vsi srednje- in višješolci, študentje in mladi v poklicu, da z božjim blagoslovom in veseljem slavljenjem začnemo šolsko, študijsko ali delovno leto! Za info: Društvo MOSP, ul. Donizetti 3, Trst, tel.: 040/370846 ali 3397046331.

Raffaella Petronio

veselja, preprostosti in miru, ki so vladali naokrog. Poleg pouličnega programa je na dvorišču samostana potekal osrednji program. Začel se je ob 9.30 s Festivalom mladostne vere, ko je na odru zapela in zaigrala Stična band, glasbena skupina mladih, ki je spremljala celodnevni program. Animatorji so glasbo obogatili še s prikupnimi koreografijami, ki so se jih mladi pod odrom takoj naučili. S pomočjo kratkih skečev in dialogov so predstavili temo in vsebino letošnje Stične. Geslo je bilo sporočilo iz Apostolskih del: "Prejeli boste moč, ko bo Sveti Duh prišel nad vas, in boste moje priče!" (Apd1,8). To je bilo tudi geslo letošnjega svetovnega dneva mladih, ko papež nagovori mlade celega sveta. S svojim sporočilom želi Stična prispevati k oblikovanju mlade osebe v poz-

jalnosti, kulture življenja itd. Ves dan je bila priložnost za spoved. Sv. mašo je ob 14.30 vodil koprski pomožni škof dr. Jurij Bizjak, ki je mlade nagovoril s preprosto, a učinkovito besedo. Razložil nam je darove Sv. Duha in geslo iz Apostolskih del, kako ga lahko danes uresničimo, kaj pomeni biti priče v našem svetu in kaj pomeni biti močni. Biti močni ne pomeni si dovoliti vse z nasiljem, a imeti moč pod kontrolo vesti in srca, ki nam pove, kaj in kako nekaj narediti. V ravovesju vseh razsežnosti človeka, ki so telesnost, duševnost in duhovnost, je prava moč. Med mašo smo tudi slovesno odprli letošnje pastoralno leto na Slovenskem, ki bo posvečeno mladim. Pomožni škof dr. Jurij Bizjak se je zavzel, da bo pastoralno leto mladih na Slovenskem priložnost jim prisluhniti in po-

nas ponesejo v nove svetove duhovnega bogastva in blaginje. Naše geslo nas s svojimi tremi sestavinami dobro podžiga in usmerja. Rekli smo, da bi bili močni kakor levi, in to najprej in zlasti navznoter. Močni kakor levi za premagovanje vsake notranje zasvojenosti in vsake duhovne ohromelosti. Ponovno vam kličemo v spomin vašo vest. Bodite ljubosumni nase in na svoje srce. Naj vam ne bo vseeno, kakšno je in kaj se v njem dogaja. Ohranajte si čisto vest in proste roke. Ne dovolite, da vas katera koli slaba navada omreži in zaprede. Sonce naj nikoli ne zaide v vaši jezi. Preganjajte iz svojega srca vsako zagrenjenost in žalost. Bodite iznajdljivi in podjetni. Tu med vami je na desetine in stotine duhovnih poklicev. Duhovnih poklicev v ožjem in širšem pomenu: duhovnikov in redovnikov, redovnic in misijonarjev, pa tudi vse vrste animatorjev in drugih duhovnih sodelavcev in pomočnikov. Koliko od teh se bo uresničilo? Običajno vsak misli, da lahko pogreši, če se odloči za duhovni poklic. V resnici pa enako lahko pogreši tudi tisti, ki ima duhovni poklic, pa se zanj ne odloči. Končajmo z duhovnim mrtvilo: Bodite pogumni in sledite klicu, ki ga nosite in čutite v svojih srcih. Pustite se poklicati in izzvati, bodite velikodušni in pogumni. Amen.

levi. In Duh spoznanja in strahu Gospodovega za tiste med vami, ki Gospoda ne občutite kot svojega Očeta, temveč kot tekmeča in nasprotnika, ki ga je treba premagati ali pa mu uiti in zbežati proč od njega. Da bi si čim prej nabrali dobrih izkušenj v življenju z Gospodom, da bi bili pred njim kot jag-nje in ga polni njegove ljubezni s čisto vestjo začutili kot svojega varuha in dobrotnika: "Gospod je moj pastir" (Ps 23). "Prejeli boste moč". Pred nekaj leti me je kupec, od katerega sem kupoval avto, povabil na poskusno vožnjo in mi med potjo povedal: "Imamo dve vrsti avtomobilov: nekateri so taki, da pritisneš na plin in čutiš, da se tam pod pokrovom sicer nekaj dogaja in tudi poraba se poveča, učinka pa nobene-ga, avto ne poskoči in hitrost se ne poveča. Drugi pa so taki, da pritisneš na plin in motor se odzove, avto poskoči in potira cesto pod seboj". Tako je tudi z našimi duhovnimi konjički. Vsi poznamo to izkušnjo, kako pritiskamo na plin in hočemo pospešiti in napredovati, toda naš duhovni motor se ne odzove, ni učinka, ni pospeška, ni napredka. Stična ima namen, da se naši duhovni konjički odzovejo in prebudijo, da jih z ostragami spodbodemo in poženemo v dir, da z njimi poletimo čez ovire in

Kratke

Papež pozval k boju proti revščini

Papež Benedikt XVI. je v nedeljo, 21. septembra, svetovne voditelje, pred začetkom splošne razprave 63. Generalne skupščine Združenih narodov, pozval k okrepljenemu boju proti lakoti in revščini v svetu. "Revščina, lakota, nevednost in bolezni prizadenejo predvsem najbolj ranljive", je opozoril papež v Castel Gandolfu. Nagovoril je romarje, ki so ga obiskali v njegovi poletni rezidenci v Castel Gandolfu, in opozoril, da so si Združeni narodi

zadali uresničitev ciljev tisočletja do leta 2015, do letos pa naj bi bili ti cilji na sredi poti. Med temi cilji, ki so bili dogovorjeni leta 2000, so predvsem zmanjšanje skrajne revščine v svetu za polovico, zagotovitev osnovnega šolanja za vse in zaustavitev pandemije aidsa. Po poročanju Slovenske tiskovne agencije je sveti oče pozval svetovne voditelje, naj bodo pogumni in naj sprejmejo potrebne ukrepe za izkoreninjenje skrajne revščine, lakote, nevednosti in bolezni. Priznal je sicer, da poziv prihaja v času finančne krize, ki je prizadela mnogo ljudi na Zahodu. Kljub temu pa je kritiziral predvsem ZDA, EU in Japonsko, ker niso izpolnile svojih zavez do revnih držav. Kot je pokazalo poročilo ZN, bi morale razvite države povečati pomoč državam v razvoju za najmanj 12 milijard evrov letno.

Kačšnica 2008

Marijina božjepotna cerkev, ki stoji med vasema Dane in Kačiče, vsako leto zaživi v praznični podobi ob Malem šmarnu. Včasih so na Božjo pot poromali vse od Istre in zgorjega Krasa, pa tudi iz Brkinov in s Tržaškega. Cerkev, z značilno kraško arhitekturo, ki jo označuje zvonik v preslici, iz leta 1784, je tudi letos zasijala v vsej lepoti zgodnje jesenskega sonca. Letošnji romarski shod se je pričel s prepevanjem

Marijinih pesmi, ki sta jih izmenjale podajala rodiški cerkveni pevski zbor pod vodstvom Edija Raceta in ob orgelski spremljavi prof. Stane Mavec-Umek ter otroški pevski zbor iz Rodika in Divače, ki ga je za to priložnost pripravila in vodila zborovodkinja iz Divače Petra Sosič. Sveto mašo je daroval rodiški župnik Iztok Mozetič, ki je v pridigi izrazil skrb, da danes ni želje, da bi vero živeli s srcem, ampak bi jo radi naredili za formalnost, brez zahtev in križa, daleč od tistega, kar nam je Jezus pokazal in kar so živel naši predniki. Pri naših prednikih je bilo znamenje križa tisto, kar jih je spominjalo, da pripadajo Kristusu. Današnji liberalizem pa smeši Kristusov križ, si sposoja krščanske simbole in molitve samo zato, da bi zavajal ljudi in tržil s svetimi stvarmi ter tako poskušal izničiti pomen vsega, kar nosi naziv katoliško. Lažnih prerokov, ki obljubljajo srečo brez napora, brez križa, je danes veliko preveč. Končal pa je s spodbudo, da je danes potrebno spreobrnjenje, potrebna je vrnitev k Bogu, zato je romarje povabil, naj se obrnejo k žalostni Materi Božji. Njene solze so izraz globoke bolečine zaradi zla, ki ga počenjamo ljudje, zaradi nevere, ki je prisotna, predvsem pa zaradi tistih, ki se kljub njenim pozivom ne marajo spreobrniti. A njene solze so tudi znamenje upanja za vse, ki resno jemljejo spreobrnjenje, pa čeprav za ceno preizkušenj in trpljenja. V teh ljudeh je poveljčan Jezusov križ. Shod se je nadaljeval v družanju na prireditvenem prostoru, ki ga je skrbno organiziralo turistično in kulturno društvo Mejame iz Dan pri Divači ter s tem zaključilo niz celotedenskih kulturnih prireditev. / J. B.

Slovenski dom počitka v Avstraliji

V mestu Kew v Avstraliji so naši tamkajšnji rojaki zgradili in razvili Slovenski dom počitka, ki je glede poslovanja in urejenosti lahko v zgled drugim takim ustanovam, tudi v Sloveniji. Dom se imenuje po pokojni Romani Toplak, prvi sestri redovnici, ki je v Avstralijo prišla leta 1965. Zemljišče za ustanovo je odkupil Slovenski misijon v Melbourneu, denar za gradnjo pa so pridobili s prostovoljnimi prispevki. Plačilo in višino dnevne oskrbe določajo na podlagi pokojnine varovancev ter znaša 85 odstotkov avstralske starostne pokojnine. V domu upoštevajo načelo Doživljenjsko ostati v enem prostoru. To pomeni, da upokojenec ostane v ustanovi tako dolgo, kot želijo on ali njegovi svojci. Oskrbovanci in osebe so vsi slovenskega rodu. V domu kuhajo slovenske jedi in opravljajo različna ročna dela, s slovenskimi motivi in vzorci. Dom v mestu Kew v Avstraliji bodo razširili, v njem pa bodo zagotovili zlasti več enoposteljnih sob višjega standarda.

Sv. maša na festivalu mladih v Stični

Nagovor škofa msgr. dr. Jurija Bizjaka

Bratje in sestre, dragi mladi, dragi jutranji stražarji, čuvaji in znanilci jutra! Prisrčno vas pozdravljam in vam želim obilje milosti in miru. Pozdravljam vse, ki ste zbrani tu na samostanskem dvorišču, kakor tudi vse, ki ste ostali zunaj in sledite našemu obredu bolj od daleč. Geslo letošnje Stične je sestavljeno iz treh delov: "Prejeli boste moč, ko bo prišel Sveti Duh nad vas, in boste moje priče!" (Apd 1,8) Ustavimo se na kratko pri vsakem delu, od poslednjega k prvemu. "In boste moje priče" - to je naše poslanstvo. Moramo ga na novo odkriti in začutili. Ne delamo zase ne v svojem imenu. Smo izvoljeni in izbrani, poklicani in poslani! Priče navznoter in priče navzven. Najprej navznoter: zvesti sebi, zvesti Cerkvi, zvesti svoji skupnosti in zvesti svojemu izročilu. "Sam sebi bodi zvest in iz tega bo sledilo kakor dnevno noč, da drugemu ne boš nikoli izdajalec!" (W. Shakespeare, Hamlet) In nato navzven: "Vi ste luč sveta, vi ste sol zemlje!" (Mt 5,13) "Nebeško kraljestvo je podobno kva-

su" (Mt 13,33). Kvas testo oživilja in ga dviguje, kvas testo rahlja in ga prezračuje. To je naše delo med ljudmi na svetu, to je naše delo v naših skupnostih. Svetilke ne postavljajo pod mernik, ampak na svetilnik (prim. Mt 5,15). Naša luč naj bodo naša dobra dela. Naša luč naj bo naša dobra volja, naša luč naj bo naša potrpljenje! "Ko bo prišel Sveti Duh nad vas ..." Duh s sedmerimi darovi: Duh modrosti in razumnosti, Duh sveta in moči, Duh spoznanja (vednosti in pobožnosti) in strahu Gospodovega. Duh modrosti in razumnosti za tiste med vami, ki vas razum ovira, da bi se iztrgali iz okov razumarstva in preračunljivosti in se prepustili vetrovom vere in pre-sežnosti. Da bi v boju proti zlu bili zviti kakor kače! Duh sveta in moči za tiste med vami, ki vam primanjkuje volje in odločnosti za opravljanje dolžnosti in vztrajanje v dobrem. Da bi številni Gospodovi navdihi v vas ne zamrli, temveč bi bili za njihovo izpolnitev in uresničitev polni njegovega upanja in močni kakor

Kratke

Seja Upravnega odbora Zveze slovenske katoliške prosvete

Dne 25. septembra se je po poletnem premoru zopet sestal Upravni odbor Zveze slovenske katoliške prosvete. Glavne točke dnevnega reda so bile Koroški kulturni dnevi na Primorskem, revija Cecilijanka, predstavitev zbirke skladb Patricka Quaggiata ter postavitev obeležja pokojnemu Mirku Špacapanu. Koroški dnevi na Primorskem bodo potekali od 5. do 11. oktobra 2008. Prireditelji tega tradicionalnega srečanja so, poleg Zveze slovenske katoliške prosvete, še Krščanska kulturna zveza iz Celovca in Slovenska prosveta iz Trsta. Predstavljene so bile glavne točke goriškega programa, ki predvideva: gostovanje gledališke skupine KPD Planina Sele; odprtje likovne razstave umetnika Alberta Krajgerja; srečanje glasbenih šol ter lutkovno predstavo Srečni kraljevič. Letošnja Cecilijanka bo jubilejna, saj bo 50. po vrsti in bo v soboto, 22., in v nedeljo, 23. novembra, v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici. Posvečena bo duhovniku in skladatelju Stanku Jericiju ob 80-letnici rojstva. Zveza bo izdala priložnostno knjižico ter podelila Gallusove značke pevcem, ki se že več let ukvarjajo z zborovskim petjem. Nekaj dni pred Cecilijanko, in sicer 18. novembra, bo v Kulturnem centru Lojze Bratuž predstavitev zbirke mladega glasbenika in skladatelja Patricka Quaggiata, ki ga bo predstavil skladatelj in zborovodja Ambrož Čopi. V ponedeljek, 8. decembra 2008, bo ob telovadnici Kulturnega centra Lojze Bratuž odkritje obeležja Mirku Špacapanu. Pri tej pobudi sodeluje tudi Zveza slovenske katoliške prosvete.

Radio Zastava v Kulturnem domu

V četrtek, 2. oktobra, ob 20.30 bo v Kulturnem domu v Gorici nastopila skupina Radio Zastava, ki izvaja klezmer in balkan-glasbo. Predstavila bo svoj prvenec The funambolik heptet, v katerem je zbranih 10 avtorskih pesmi, ki jih je sedemčlanska skupina v živo posnela v gledališču v Comegliansu. Koncert v sklopu glasbenega festivala Across the border 2008 prireja Kulturni dom Gorica in kulturna zadruga Maja, pod pokroviteljstvom FJK, goriške občine, pokrajine in Trgovinske zbornice, ZSKD in Fundacije goriške hranilnice. Info: Kulturni dom v Gorici (ul. Brass 20 – tel. (0039) 0481 33288). Vstop prost.

Slovenska skupnost čestita Mirku Brulcu

Spošt. Mirko Brulc, Župan MO Nova Gorica

V imenu Slovenske skupnosti, zbirne stranke Slovencev v Italiji, Vam izrekam iskrene čestitke ob Vaši izvolitvi v Državni zbor Republike Slovenije. Obenem Vam voščim čim uspešnejše delo v osrednjem državnem organu naše matične domovine in države.

Dovolite, da poudarim pomembnost Vaše izvolitve tudi zaradi občutljivosti, ki ste jo v vseh teh letih izkazali naši narodni skupnosti v Italiji, še posebno za Slovence, ki živijo v goriški pokrajini. Prepričan sem, da boste znali to občutljivost prenesti tudi v Državni zbor Republike Slovenije. V tem smislu ostajam na razpolago za katerokoli morebitno sodelovanje ali izmenjavo informacij in pogledov.

Lep pozdrav. / Pokrajinski tajnik SSK - Gorica, Julijan Čavdek

Občni zbor MePZ Lojze Bratuž

Iskreno in z zanosom v nadaljnje delovanje

Mešani pevski zbor Lojze Bratuž je 15. septembra sklical redni občni zbor, ki se ga je udeležila večina pevk in pevcev. Predsednik Marko Terčič je nagovoril zbrane, nato pa je tajnik in blagajnik Miloš Čotar prebral zapisnik zadnjega občnega zbora iz leta 2004. Sledilo je branje predsedniškega poročila, ki je pevce in dirigenta spomnilo na vse lepe trenutke, ki smo jih doživeli v minulih letih.

Marko Terčič je poudaril, da je "od zadnjega občnega zbora za nami res zanimivo in sadov polno obdobje. Predvsem na nekatere podvige in dosežke smo lahko upravičeno ponosni. Veliko vaj in veliko na novo naštudiranega programa in, kar je najpomembnejše, neverjetno dober občutek v zboru, so nas privedli do zavidljivih rezultatov. Pevska skupina je vedno posvečala veliko pozornosti prijateljskim odnosom med člani in družabnosti.... Zbor je bil in je tudi danes pojem zborovskega petja na

Goriškem.... Udeležili smo se veliko tekmovanj in revij. Število pevcov iz leta v leto raste in kot nekoč so se zboru pridružili pevke in pevci širše okolice. Letos so dokončno padle fizične meje med Italijo in Slovenijo. Pri nas mej ni več že od nekdaj, saj pri

Bogdan Kralj (foto JMP)

zboru sodeluje lepo število pevk in pevcev, ki prihajajo iz matične domovine. Tako lahko s ponosom rečemo, da je danes zbor Bratuž del širšega goriškega prostora".

Predsednik se je spomnil pokojnega profesorja Stanka Jericija, ki

je dolgo let vodil zbor, in prijatelja Mirka Špacapana, ki je pustil veliko praznino tudi v našem zboru.

Po zahvali dirigentu Bogdanu Kralju, pod katerim je zbor spet začel blesteti, in voščilu pevcem je predsednik Marko Terčič predal besedo tajniku in blagajniku Milošu Čotarju.

"Število pevcov se veča vsako leto, kar tudi prispeva k temu, da se je zborovski sestav številčno ustalil in nima večjih nihanj, saj novi prilivi nadomestujejo tudi kakšen odstop. Zbor šteje danes nad 50 članov, kar je povsem zavidljivo število. V svojih poročilih, ki jih je treba vedno pisati za to ali ono priložnost, najraje vedno poudarjujem iskreno, prijateljsko in veselo vzdušje, ki vlada v skupini. Od nekdaj sem namreč prepričan, da je to najpomembnejše plat društvene povezave in prav to daje skupini take temelje, ki lahko kljubujejo velikim naporom, življenjskim spremembam in pomembnim preizkušnjam. Prepričani smo, da se naši pevci udeležujejo vaj, ki so po delovnem dnevu večkrat naporne, ker se tu razvedrijo, srečajo prijatelje in se duševno in glasbeno bogatijo. To je prav gotovo med temeljnimi nazorji in cilji takega društva, kakršno je naše", je povedal Čotar in nato opozoril na finančne težave, ki jih imajo

predsednik je že omenil obisk pri slovenskih izseljencih v Parizu leta 2006 in gostovanje pri slovenski skupnosti v Berlinu aprila letos. Poleg tega smo ženskemu delu zbora poskrbeli za nove bluze, katerim bodo kmalu sledila nova krila. Pomembno obogatitev predstavljajo prav gotovo na novo urejeni notni arhiv, ki šteje danes 2475 skladb, ki so spravljene v novih omarah. Kot blagajnik se javno zahvaljujem vsem našim ustanovam, ki so imele posluh in zaupanje v nas: SSO, Združenju cerkvenih pevskih zborov, Zvezi slovenske katoliške

pri organizaciji dela.

Poudaril je, da smo "izpeljali kar nekaj izrednih načrtov, ki bodo gotovo ostali v zgodovini zbora.

Tajnik zbora Miloš Čotar in predsednik Marko Terčič pred notnim arhivom (foto JMP)

Predsednik je že omenil obisk pri slovenskih izseljencih v Parizu leta 2006 in gostovanje pri slovenski skupnosti v Berlinu aprila letos. Poleg tega smo ženskemu delu zbora poskrbeli za nove bluze, katerim bodo kmalu sledila nova krila. Pomembno obogatitev predstavljajo prav gotovo na novo urejeni notni arhiv, ki šteje danes 2475 skladb, ki so spravljene v novih omarah. Kot blagajnik se javno zahvaljujem vsem našim ustanovam, ki so imele posluh in zaupanje v nas: SSO, Združenju cerkvenih pevskih zborov, Zvezi slovenske katoliške

prosvete in Kulturnemu centru Lojze Bratuž. Mislim, da smo do deljena sredstva izkoristili na najboljši način in predvsem z na-

menom, da ohranjamo slovensko besedo, kulturo in prisotnost iz roda v rod. Zbor ima danes tudi funkcionalno spletno stran: na spletnem naslovu <http://www.mepzbratuž.org> lahko obiskovalci sledijo delovanju zbora. Na spletnem portalu so na razpolago ažurirane novice, fotografije z nastopov in turnej, posnetki ter vrsta drugih zanimivosti".

Dirigent Bogdan Kralj je podčrtal, da je zbor v zadnjih letih postal čudovit laboratorij čezmejnega sodelovanja. K zboru je namreč pristopilo precej članov iz Slovenije; dirigent verjame, da je

do tega pristopa prišlo zaradi kvalitete zbora (izbor in zanimivost programov, koncerti) in zaradi zelo dobrih pogojev dela (prostori in organizacija). Dirigent je še dodal, da je zbor vedno odprt vsem in da vodstvo društva deluje vedno z glavnim namenom, da se valorizira slovenski živelj v krščanskem duhu, upoštevaajoč na prvem mestu krajno delovanje. Dirigent se je zahvalil predsedniku, odbornikom in vsem sodelavcem: Martini Hlede, Franki Žgavec in Bogdanu Podveršiču za korepetiranje ter Mirjam Furlan, ki večkrat spremlja pevce pri orglah. Tudi on se je zahvalil organizacijam, ki podpirajo delovanje zbora, in medijem, tudi Novemu glasu, ki spremljajo naše delovanje in uspehe.

Odbornika Miloš Čotar in Niko Di Battista sta opravila izjemno delo, ko sta pospravila celotni notni arhiv ter uredila in katalogizirala v informatično obliko 2474 skladb in 50 pesmaric. Odbornik Paolo Posillipo je na občnem zboru predstavil spletno stran.

Sledili so pozdravi Janeza Povšeta v imenu SSO, Franke Padovan za ZSKP, Walterja Bandlja v imenu PD Podgora. Tajnik je prebral še čestitke predsednice KCLB Franke Žgavec, Andreja in Lojzke Bratuž (ZCPZ) in pokrajinskega tajnika Slovenske skupnosti Julijana Čavdka.

Med diskusijo je dirigent orisal svoje načrte in zamisli za nadaljnje delo zbora.

Ivana Paljki

"Vroč" seja občinskega sveta v Gorici

Vprašanja opozicijskih svetnikov ostajajo brez prepričljivih odgovorov

Po daljšem obdobju je bila v ponedeljek, 29. septembra, v Gorici spet seja občinskega sveta. Nič novega pod soncem, bi lahko rekli s kančkom grenkobe, saj je večina že spet pokazala svoj pravi obraz in dokazala, kakšen odnos ima do opozicijskih sil.

Vroč je bil že začetek seje, ker se je župan odpovedal svojemu uvodnemu poročilu, ki je bilo predvideno po dnevnem redu, in prešel kar k drugi točki. Opozicija, ki je med drugim še isti popoldan sklicala tiskovno konferenco in se bolj strnjena predstavila v občinskem svetu, je soglašala, da je nezaslišno, da po 70 dneh, odkar se je zadnjič sestal občinski svet, Romoli nima kaj povedati svetnikom, medtem ko je na straneh krajevnih časnikov redno prisoten. Vročih tem ne manjka, med temi gotovo zaseda prvo mesto prodaja IRIS-a. Prav glede te bi moral župan poročati, saj je prihajal s srečanja z župani. Romoli je tudi na veliko obljubljal trombolizo v novi bolnišnici Janeza od Boga in še vedno obljublja, da se bo boril za nuklearno medicino; same obljube in nič konkretnega! Svetnik Marko Marinčič je sprožil vprašanje o urejanju prometa in ugotovil, da je bil odbor na predstavitvi načrta odsoten, kar je prava sramota. Svetnik Božo Tabaj je postavil vprašanje, kakšno mnenje imajo odborniki o prefektu De Lorenzu, izrednem možu, potem ko so lahko slišali o njem tako negativna mnenja s strani kolegov skrajne desnice. Vprašal je tudi, kako ti isti sodijo Gianfranca Finija in njegovo distanciranje od fašizma. In potem vse tiho je bilo... Tabaj se je obr-

M. Koršič

S. Primožič

B. Tabaj

nil tudi na župana glede poteka del v Štandrežu, ki so bila doslej samo delno opravljena. Prosil je za "kariolo in material", češ da si bodo sami pomagali. Župan, ki je obenem odbornik za javna dela, je zvrnil krivdo na odgovornega inženirja, Tabaj pa mu je odvrnil, da si mora kot župan vzeti odgovornost tudi za napake; ni dovolj, da žanje samo pohvale v primeru pozitivnih izidov. Svetnik Silvan Primožič je izrazil zaskrbljenost, ker naj bi na občini odpadla slovenska prevajalka, ki je še kako potrebna pri čezmejnem sodelovanju z Novo Gorico. Dobil je zagotovilo, da bo prevajalska služba sicer ostala,

a hkrati povedal, da zmanjkujeta denar, ki ga je obljubila deželna uprava. Svetnica Marilka Koršič se je zavzela za cestno razsvetljavo na javnem parkirišču pred srednjo Šolo Ivan Trinko v podporo ravnateljici Elisabetti Kovic, ki je že dvakrat poslala uradu za javna dela pisno prošnjo. Odgovor je bil, da bodo določili lestvico prioritete in potem začeli z deli. Ker pa je denarja malo, ne morejo dati nobenih zagotovil. Po še nekaterih svetniških vprašanjih je prišla na vrsto razprava o obračunu občinskih lekarn. Marilka Koršič je spomnila, da dela v dveh lekarnah sedem farmacistov, ki opravljajo

tudi dolžnosti spravljaja in razporejanja zdravil. Nad njimi od časa do časa visi kot Damoklejev meč grožnja, da bodo lekarni prodali. Zato je svetnica pozvala odbor, naj naredi vse, da ostaneta v javni upravi. Spomnila

je tudi na pomanjkanje zdravniških ambulant, posebno pri sv. Ani. To je bilo tudi njeno svetniško vprašanje, na katerega pa ni bilo primerne odgovora. Poudarila je tudi potrebo, ki so jo izrazile farmacistke iz Štandreža, da je za boljše poslovanje nujno potrebno izboljšanje znanja slovenščine. Svetnika Primožič in Waltritsch sta v zvezi s poslovanjem postavila nekaj konkretnih vprašanj, posebno v zvezi z naložbami. Za nadaljevanje seje je nato zmanjkalo legalno število prisotnih, ki ga je zagotavljala opozicija. Seja se je prekinila, ker je opozicija zapustila dvorano.

Gostilna Devetak organizira v ponedeljek, 6. oktobra 2007, ob 20. uri v gostilni Devetak na Vrhu sv. Mihaela dobrodelni večer

Težka izguba naj lajša tegobe

PETJE IN BESEDA V SPOMIN NA NEKOGA, KI GA JE ZAHRTNA BOLEZEN ODTRGALA IZ NAŠE SREDE

Nastopili bosta pevski skupini Akord iz Podgore in Bodeča neža z Vrha sv. Mihaela.

Na večeru, ki ga prirejamo v sodelovanju s sovođenjskimi krvodajalci, bosta prisotna dr. Simon

Spazzapan in dr. Maurizio Mascarin, onkolog pediater, odgovoren za oddelček mladih v onkološkem središču CRO v Avianu (kateremu je namenjen izkupiček večera).

Četova družina Devetak

Goriško tajništvo SSK po volitvah v Sloveniji Nova vlada naj bi izpeljala začrtane pobude

V tiskovnem sporočilu pokrajinskega tajništva Slovenske skupnosti Julijan Čavdek prepričano izjavlja, da je izvolitev novogoriškega župana Mirka Brulca v Državni zbor RS pomembna pridobitev za celoten čezmejni prostor. "Z njim bo osrednji zakonodajni organ slovenske države dobil osebo, ki se temeljito spozna na čezmejno sodelovanje ter na konkretno stanje, potrebe in pričakovanja slovenske narodne skupnosti, ki živi na italijanski

strani meje, poleg seveda potreb novogoriškega prostora". Čavdek pa se le delno strinja z Brulčevimi izjavami, da slovenska država ni veliko naredila za Slovence na italijanski strani meje. Po nastanku samostojne slovenske države je v prvi slovenski vladi sedel minister za Slovence po svetu in v zamejst-

la za Slovence na italijanski strani meje. Po nastanku samostojne slovenske države je v prvi slovenski vladi sedel minister za Slovence po svetu in v zamejst-

vu. V naslednje vlade ta resoržal ni bil več vključen. Stanje se je bistveno izboljšalo z Janjševimi vlado. Poleg aktivnejšega pristopa državnega sekretarja, ki je bil nameščen pri predsedstvu vlade, je bil izglasovan

pomemben zakon, ki Slovincem zunaj meja RS daje primeren pravni status ter določa obveze slovenske države. Ustanovljen je bil Svet za Slovence po svetu in v zamejstvu, kateremu predseduje sam predsednik vlade; zadnjega zasedanja tega telesa so se udeležili tudi vsi pomembnejši slovenski ministri. V zakonu je tudi predviden minister za Slovence po svetu in v zamejstvu, ki naj bi nastopil že z novo vlado. Te pozornosti Slovenci zunaj meja Slovenije prej nismo bili deležni.

Čavdek sicer popolnoma soglaša z ugotovitvami g. Brulca, da je potrebno ovrednotiti vsestransko bogastvo zamejcev ter to nadgraditi z gospodarskim sodelovanjem brez ideoloških predznakov. Pomembna je tudi pobuda glede spremembe slovenske ustave, pri čemer bi bili dve poslanski mesti dodeljeni Slovincem, ki živijo izven meja domovine. Prisotnost slovenskih

rojakov v Državnem zboru RS bi bila temeljenega pomena in naše problematike bi bile bistveno bolj prisotne in poznane. Vsa ta izhodišča in njihovo uspešno nadaljevanje so v tem trenutku še posebno aktualna zaradi trenutnega političnega stanja, ki vlada v Italiji, tako na državni kot deželni ravni. Dolgo pričakovani zakon pri izvajanju zaščitne zakonodaje Slovincem v Italiji, ki se je sprožil s prejšnjimi levosredinskimi upravami, se je z Berlusconijsko vlado v Rimu in Tondovo v Trstu popolnoma ustavil. Priča smo hudim poizkusom razdeljevanja slovenske narodne skupnosti v videmski pokrajini, kjer se mimo strokovnih in zgodovinskih dokazov želi ošibiti avtohtona slovenska prisotnost.

Za obeležje

Za obeležje Mirku Špacapanu na telovadnici Kulturnega centra Lojze Bratuž daruje Remo Devetak 60, D. P. 100 evrov.

DRUŠTVO ARS, ZGODOVINSKO DRUŠTVO ZA SEVERNO PRIMORSKO, KROŽEK ANTON GREGORČIČ in KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ

vljudno vabijo na predstavitev knjige:

JANKO KRALJ, UTIŠANI IN POZABLJENI SLOVENSKI POLITIK (1898-1944)

Knjigo bosta predstavila avtorica **Lučka Kralj Jerman** in zgodovinar **mag. Renato Podberšič**

Komorna dvorana Kulturnega centra Lojze Bratuž
Ponedeljek, 6. oktobra 2008, ob 20. uri

Koncertna sezona 2008-2009

GODALNI KVARTET

FEGUŠ - Maribor

Na sporedu:

L. Janaček, J. Suk, M. Feguš, Š. Mauri

Kulturni center Lojze Bratuž
četrtek, 2. oktobra 2008, ob 20.30

v sklopu Kogojevih dnevov 2008

Predprodaja vstopnic na tel. št. 0481 531445

Obvestila

Župnija sv. Justa mučenca iz Podgore in tamkajšnja krajevna skupnost vabita na tradicionalni praznik Rožnovenske Matere Božje, ki bo v nedeljo, 5. oktobra. Praznovanje Mariji v čast se bo začelo ob 10.30 z molitvijo svetlega dela rožnega venca, ob 11. uri bo sv. maša. Popoldne bodo ob 15. uri molitev častitljivega dela rožnega venca, ob 15.30 nagovor in procesija, ki jo bo vodil g. Maks Suard, ob 16.30 pa pete litanije Matere Božje in blagoslov. Praznično nedeljsko slavlje, pri katerem sodeluje tudi PD Podgora, se bo ob 17. uri nadaljevalo na trgu z družabnostjo, ki jo bo popestrila godba na pihala iz Tržiča.

Društvi SKRD Jadro, SKRŠD Tržič in Zduž. staršev slov. šole v Romjanu ob praznovanju 100-letnice tržiške ladjedelnice vabijo na skupinsko vodeni ogled razstave "Cantiere - 100 anni di navi a Monfalcone", ki bo v nedeljo, 5. oktobra. Zbirališče pred vhodom ladjedelnice ob 15.45. Samo s prijavo na tel. številki 0481 474191 ali 0481 482015.

Župnija Rupa-Peč prireja vsakoletno romanje s kulturno-družabnim delom; letošnje bo 5. oktobra k malo znani Materi Božji v Lipici pri Bazovici. Romarji si bodo med drugim ogledali Kraljeve freske zlasti v cerkvi v Lokvi. Pod noč bodo obiskali kmečki turizem. G. župnik Viljem Žerjal priporoča, naj se udeleženci romanja pripravijo tudi duhovno. Spovedovanje je vsak dan tam, kjer se tudi med tednom bere sv. maša. Če bo čas dopuščal, si bodo ogledali tudi Škocjanske jame. Najprej bodo počastili bazoviške junake; spomnili se bodo Srečka Kosovela. Prisrčno vabljeni! Vpišite se takoj!

obvešča, da bo društvo imelo občni zbor v četrtek, 9. oktobra, ob 20.30 v župnijskem domu Anton Gregorčič. Vabljeni! **Nujno iščem** sorodnike pok. gospe Leopoldine Makovec, ki je stanovala v ul. Leopardi 8 v Gorici in je bila rojena 31.10.1902. Saverij Rožič, tel. 0481 390688.

Darovi

V spomin na teto Marijo Čevdek daruje Julijan Ožbot z družino 25 evrov za sekcijo krvojalcev iz Sovodenj in 25 evrov za Cro iz Aviana.

Čestitka

Odbor Goriške Mohorjeve družbe čestita Lidi Truk ob lepem življenjskem jubileju in ji kliče še na mnoga leta. V soboto 27. septembra, sta si v cerkvi sv. Florijana v Števerjanu obljubila večno zvestobo domačin Matej Pintar in Jana Soban. Ob tako važnem življenjskem mejniku se z njima veseli števerjansko župnijsko občestvo, župan z odbornikoma in svetovalci, sekcija Slovenske skupnosti za Števerjan, društvo F. B. Sedej ter mešani pevski zbor, ki jima iz srca voščijo obilo medsebojnega razumevanja in ljubezni.

RADIO SPAZIO 103

Slovenske oddaje (od 3.10. do 9.10.2008)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it.

Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, razen ob nedeljah, od 18.30 do 19.30, na soboto ob 15. uri. Spored: **Petek, 3. oktobra** (v studiu Andrej Baucon): Ob domačem ognjišču: domače viže, zborovski kotiček, iz krščanskega sveta, zanimivosti in humor.

Sobota, 4. oktobra (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v beneškem in rezijanskem narečju.

Ponedeljek, 6. oktobra (v studiu Andrej Baucon): Sodobni sound, živemu se vse zgodi, vroči šport in rubrike, obvestila in zanimivosti.

Torek, 7. oktobra (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 8. oktobra (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Goriški samostan na Kostanjevici - Izbor melodij.

Četrtek, 9. oktobra (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: Posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Pri težavah s krčnimi žilami in odprtimi ranami se obrnite na **Center za zdravljenje venskih bolezni v Portorožu**, tel. 00386 31 837218

KOROŠKI KULTURNI DNEVI NA PRIMORSKEM

OD 5. DO 12. OKTOBRA 2008

Prireditve na Goriškem

Nedelja, 5.10.2008, ob 17. uri
Števerjan, Sedej dom

Gledališka predstava Sveti plamen
Nastopa Gledališka skupina KPD Planina Sele
Soprireditelj SKPD F.B. Sedej

Ponedeljek, 6.10.2008, ob 18. uri

Gorica, Travniki, Razstavni prostori nad Katoliško knjigarno
Odprtje likovne razstave del Alberta Kraigerja
Soprireditelj društvo ARS

Četrtek, 9.10.2008, ob 18. uri

Gorica, Komorna dvorana Kulturnega centra Lojze Bratuž
Srečanje glasbenih šol
Soprireditelj Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel

Petek, 10.10.2008, ob 9.30 in 10.45

Gorica, Kulturni center Lojze Bratuž
Lutkovna predstava Srečni kraljevič
Nastopa Lutkovna skupina Navihanci - SKD Celovec
Soprireditelj Kulturni center Lojze Bratuž

Zveza slovenske katoliške prosvete - Gorica
Slovenska prosveta - Trst
Krščanska kulturna zveza - Celovec

SKUPAJ RAZPIRAMO NOVA OBZORJA

ZAHVALJUJEMO SE VSEM, KI SO NA KATERIKOLI NAČIN PRIPOMOGLI USPEŠNEMU PRAZNOVANJU STOLETNICE

Doberdob in Sovodnje
Doberdò e Savogna

Gledališče Miela / Festival filma 1000(O)či uprtih v sodobni film

Poldrugi teden se je dogajal v tržaškem gledališču Mieli nenavaden festival, posvečen filmu in umetnosti, s pomenljivim naslovom: 1000(O)či, Tisoč oči. Sugestivni "vertovski" naslov je ponudil tudi letos zelo osebno izbran prikaz novih in tudi "neaktualnih" del, klasičnih in malo znanih naslovov, ki spadajo v zgodovino filma, ali pa so pomembni za avtorski oz. umetniški film, ne samo hollywoodski in evropski.

Bodisi zaradi posebne lege Trsta, med Jadranom, Donavo in Balkanom, bodisi zaradi svojega kritičnega okusa in naravnosti na vsestransko kontaminacijo njegovega izumitelja in vodje, Tržačana Sergija Grmeka Germanija, ponuja festival poseben vpogled v sodobno kinematografijo, vendar ne tisto, ki jo slavijo veliki festivali kot beneški, canski ali številni drugi. Gre za tiste njene izseke, podzemne kraške silnice in estetske asociacije, ki se navdihujejo pri klasičnih oz. gibanjih in obdobjih, ki so malo raziskovana. Grmek, Mira Lazić in skupina drugih italijanskih in mednarodnih sodelavcev združenja Anno Uno imajo bogato izoblikovan filmsko – mitski svet, na osnovi katerega gradijo in ponujajo iz leta

v leto izvirne spletne ne samo filmoloških itinerarijev, a tudi dragocene povezave z drugimi medijskimi in umetniškimi prostori. Letos na primer so ob osrednjem

poklonu hollywoodskemu celostnemu ustvarjalcu (gledališčniku, dramatik, scenaristu, režiserju in producentu) Robertu Rossenu postavili še poseben, lokalno obarvan dogodek: program filmskih in televizijskih del in razstavo, posvečeno znanemu tržaškemu politiku in razumniku Brunu Pincherleju in njegovi strastni obsesiji za Stendhala, pisatelja, ki je, kot znano, živel tudi v Trstu.

Od Rossena, ki je bil zaradi macartyističnega "lova na čarovnice" prisiljen v izgnanstvo v Evropo, je bilo možno si ogledati tudi The Hustler (Lo spaccone) iz 1961, znamenito bivanjsko ljubezensko dramo z mladim Paulom Newmanom - ki je prav te dni preminil - in šarmantno Piper Laurie. Njen očarljivi portret je bila tudi letošnja simbolična podoba festivala

la, ki vsako leto izbira senzualno, a nekonvencionalno ikono, da poudari eno od sestavin fasciniranja filmske umetnosti, erotični naboj ženske lepote. V pregledu

Rossen je bil tudi film Liliith (1964) z Jean Seberg, posvečen kompleksni ženski osebnosti. Ob tem in drugih klasičnih pa so predvajali tudi erotične ali pornografske filme z istim naslovom oz. igralko, ki se tako imenuje. V sorodni sekciji Convergenze parallele so predvajali tudi Dreyerjevo mojstrovino Ordet, film znanega režiserkega para Jean-Marie Straub in Daniele Huillet Der Bautigam, die Komediantin und der Zuhälter iz 1968 in tudi najnovejše delo naše

Katje Colja, igrani dokumentarec Altromondo (na sliki) o tržaški meji-nemeji, ki ga je komaj posnela z rimsko produkcijo, a z lokalnimi igralci in tudi nekaterimi sodelavci, npr. Aleksandrom Ipavcem za glasbo.

Kot rečeno, Pincherle slovi ob svoji pediatrski in javno-politični dejavnosti tudi kot velik ljubitelj in poznavalec Stendhalovega opusa. Tako so bile na ogled eksplicitne ekranizacije in tudi "kalki", ki se navdihujejo ali po sorodnosti navezujejo na znamenite romane, kot so Rdeče in črno, Lucien Leuwen, Parmška kartuzija, Arman-

ce... Med znanimi in manj znanimi imeni predvajanih avtorjev so: Autant-Lara, Mankiewicz, Bertolucci, Bolognini, Genina, Visconti, Argento. Grmek, ljubitelj Geni-

ne in melodramskega filma, je poskrbel za ustvarjalno asociacijo in predlagal izbor filmov drugega velikega italijanskega, premalo upoštevanega avtorja zgodovinskih del Vittoria Cottafavija, kjer kraljujejo ženski liki. V sklopu petih del z značilnim podnaslovom De l'Amour je bil tudi "furlanski" Maria Zef iz l. 1982.

Med drugimi razkritimi ponikalnicami tega posebnega festivala so bili videoperformansi o Devinskih elegijah Brede Beban, umetnice, rojene v Srbiji in živeče v An-

gliji, ali hommage eni od filmskih ikon 60. let, Bulle Ogier. "Uživanju 60. let" je bil tudi posvečen program del v znamenju francoskega režiserja Jacquesa Baratiera; v tem nizu je bilo tudi srečanje z bogato izkušnjo največje izvedenke Satieja, Tržačanko, živečo v Parizu, Ornello Volta.

Na koncu bi še omenil odkritje festivala, opus ameriškega režiserja angažiranih umetniških filmov Johna Gianvita, kateremu je šla letošnja nagrada Anno uno. V nagrajenem delu Profit motive and the whispering wind je posnel pomnike in grobove junakov neznanen in neuradne zgodovine ZDA, od pomorjenih Indijancev, sužnje, rudarjev do borcev za svobodo in pravice delavcev, žensko enakopravnost itd. Ekspresivno močna so bila tudi druga njegova, dokaj heterogena dela z nekonvencionalno dramaturško strukturo, ki ne sodijo v navadno komercialno distribucijo. V enem od teh, The Flower of Pain (na sliki), je nastopil kot protagonist njegov prijatelj Tom Conser, sam režiser in avtor zelo impresivnega filmskega eseja Expurgation.

Davorin Devetak

Kratke

V razstavišču Stolp na vratih v Štanjelu: razstava del dveh slikark

V znanem razstavišču Stolp na vratih v Štanjelu, ki uspešno posega v slovensko likovno tvornost, so pripravili novo razstavo. Svoja dela predstavljata slikarki Ana Hanzel in Sonja Peroci. Umetnostna zgodovinarica in likovna kritičarka Anamarija Stibilj-Šajn je o Ani Hanzel zapisala, "da je že na začetku svojega zanimanja, usmerjenega v likovno umetnost, pred petimi leti, postalo jasno, da bo izhajala iz človeške figure. Ta predstavlja motivno izhodišče s tradicijo, ki je bilo v zgodovini umetnosti že ničlikokrat in na najrazličnejše načine uprizorjeno, posameznemu ustvarjalcu pa je vselej predstavljalo tudi najbližjo pot do samega sebe. Ana se je odločila za specifično in hkrati povsem samostojno tematiko znotraj upodabljanj človeške figure, za akt, natančneje za golo žensko telo". Sonja Peroci pa se s svojimi deli najraje odpravlja na ustvarjalni sprehod po domačem prostoru, po rodni in življenjskem miljenju, po njeni Koprivi, slikoviti strnjeni kraški vasi, mimo vinogradov in gmaj. Slikarkina paleta zelo rada pripada oljnim barvam in ubira bogastvo naravnoposnemajočih tonov, ki jih poskuša razpreti v barvno in svetlobno stopnjevanje vrednosti. Umetnica v svojih akvarelih velikokrat zapuša realistično maniro. Prepoznavnost motiva ostaja, a ta ni več mimetično "toga in hladna". Razstava del obeh slikark v razstavišču Stolp na vratih v Štanjelu bo odprta do 15. novembra.

Novogoriška mestna galerija začenja sezono z razstavo kontra. punkte.

Mestna galerija Nova Gorica, ena osrednjih primorskih likovnih razstavišč sodobne vizualne umetnosti, začenja novo sezono z razstavo mlajših avtorjev graške fotografske scene kontra. punkte., ki so jo odprli v petek, 26. septembra. Na ogled so fotografije različnih formatov, tehnik in vsebin.

Razstava kontra. punkte., ki jo v Novi Gorici pripravljajo tudi v sodelovanju s Kulturnim forumom avstrijskega veleposlaništva v Sloveniji, prinaša predvsem dela mlajše generacije graške fotografske scene, ki zajema umetnike, rojene med leti 1964 in 1985. Predstavljajo se Ruth Anderwald - Leonhard Grond, Carmen Brunner, Sonja Gangl, Gerhard Gross, Alexandra Hammerl, Miriam Koban, Tatiana Lecomte, Martin Osterider, Walter Seidl, Markus Taxacher in Christine Winkler.

Gre torej za 12 v Gradcu rojenih ali tam delujočih umetnikov, ki ob klasični fotografiji uporabljajo tudi nove medije in delujejo na različnih umetniških področjih, kar ustvarja zelo različne konceptualne in estetske pristope.

"Čeprav mlajši fotografi z različnimi koncepti in prijemi v likovnem smislu predstavljajo samostojno, starejši generaciji nasprotno linijo, tvorijo v kontrapunktu, ki je po definiciji kompozicijska tehnika vodenja in kombiniranja dveh ali več samostojnih glasov, s starejšimi fotografi in njihovimi deli harmonično celoto", pojasnjujejo v novogoriški galeriji.

Kot poroča Slovenska tiskovna agencija, se dela mladih na razstavi soočajo z ustvarjanjem fotografa starejše generacije Branka Lenarta, sicer pionirja z močnim pedagoškim vplivom na mlado generacijo fotografov na avstrijskem Štajerskem. Razstava, ki bo v Novi Gorici na ogled do 23. oktobra, je namreč posvečena tudi Lenartovi 60-letnici, omogoča pa obilo možnosti za premislek o vloži fotografije v sodobnosti.

Medana med najbolj urejenimi vasi

Na zaključni prireditvi letošnjega mednarodnega tekmovanja Zlati cvet Evrope - Entente Florale 2008, ki je konec septembra potekala v Splitu na Hrvaškem, je bila Medana iz Goriških Brd v konkurenci okoli tisoč vasi iz 12 evropskih držav, ki so se potegovale za naziv najbolj urejene, uvrščena na odlično tretje mesto. Bronasta medalja na tem uglednem tekmovanju, ki ga organizira Evropsko združenje za cvetje in krajino s sedežem v Bruslju, potrjuje dolgoletna prizadevanja vaščanov in širše skupnosti za izboljšanje kulturne krajine in življenja v vasi za prebivalce in obiskovalce. Je tudi potrditev, da je koncept razvoja vasi Medana ter območja Brd kot celote ekološko ozavešen, okoliju prijazen in priljudno usmerjen v vinarstvo, kulinariko in turizem. / N. N.

Vesti s tržaške filozofske fakultete

Možnost opravljanja izpitov iz slovenščine

V akademskem letu 2007/2008 je prof. Miranu Košuta po dolgotrajnih prizadevanjih in zapletenih postopkih uspelo preseči dosednji položaj in za slovenščino dosegel, da ima enak položaj kot drugi jeziki Evropske zveze. Tako je sedaj mogoče opravljati posebej izpite iz jezika in posebej iz književnosti ter tako pridobiti ugodnejše število kreditov. Žal pa ni sredstev, da bi namestili še enega profesorja za slovenski jezik. Z velikim trudom je uspelo pridobiti zunanega honorarnega profesorja, ki je bil letos dr. Matej Šekli.

Po reformi študija v skladu z bolonjsko deklaracijo je na FF tržaške univerze mogoče slovenski jezik in književnost vpisovati na naslednjih študijskih smereh: 1. V okviru dodiplomske študijske smeri Sodobni tuji jeziki in kulture (Corso di studi in Lingue e culture straniere moderne) je mogoče slovenščino izbrati kot diplomski predmet (3 leta študija), poleg tega pa tudi kot drugi ali tretji jezik.

2. V okviru dodiplomske študijske smeri Literatura (Corso di studi in Lettere) je predvidena tudi usmeritev slovenistika, ki je namenjena poglobljenemu študiju slovenskega jezika in književnosti (3 le-

ta študija, slovenistična diplomska naloga). V študijski smeri Literatura je mogoče slovenščino vpisovati tudi kot 2. ali 3. predmet v različnih študijskih usmeritvah. 3. V okviru dodiplomske študijske smeri Medkulturne vede in tehnike (Corso di studi in Scienze e Tecniche dell'Interculturalita') je mogoče slovenščino študirati kot prvi, drugi ali tretji jezik.

4. Kot enega izmed izbirnih jezikov je slovenščino mogoče vpisovati v okviru kakršnekoli študijske usmeritve (celo kot diplomski predmet) tudi v okviru 23. razreda dodiplomske študijske smeri Vede in tehnologije likovnih umetnosti, glasbe, uprizoritvenih umetnosti in mode (Classe 23 - Classe delle lauree in scienze e tecnologie delle arti figurative, della musica, dello spettacolo e della moda). Za posamezne izpite je predvidenih od 3 do 18 kreditnih točk letno, kar je odvisno od programa, ki si ga izbere študent.

Samo na Filozofski fakulteti v Trstu - na Oddelku za tuje književnosti, komparativistiko in kulturnološke študije (Dipartimento di Letterature Straniere, Comparati-

stica e Studi Culturali) je mogoče slovenščino študirati kot glavni diplomski predmet in s tega področja tudi diplomirati oziroma pripraviti diplomsko nalogo v slovenščini. Poleg tega se slovenščina lahko vpisuje tudi kot dopolnilni ali izbirni predmet z različnim številom kreditov, mogoče pa jo je študirati tudi kot enega tujih jezikov na nefiloloških smereh. V študijskem letu 2002/2003 je Filozofska fakulteta v Trstu uvedla tudi dveletni podiplomski študij

Miran Košuta (foto JMP)

za področje jezikov (Laurea specialistica di Lingue), vendar specialistični študij iz slovenistike zaradi pomanjkanja učiteljev in sredstev v tem okviru še ni uveden. Skupno z Visoko šolo moder-

nih jezikov za prevajalce in tolmače v Trstu se sicer pripravljajo tudi programi za specialistični študij.

Na podlagi meduniverzitetnega sodelovanja (univerze v Celovcu, Gradcu, Trstu, Mariboru, Szombathelyju, Budimpešti in Bielsko Biali) nastajata tako meduniverzitetni specialistični študij SLANG MASTER.

Lansko leto so s slovenističnimi temami diplomirali:

Erik Kuret: Ascoltare il confine.

Aspetti interculturali nella vita e nell'opera di Pavle Merku' (Poslušati mejo. Medkulturni vidiki v življenju in delu Pavla Merkuja).

Irina Druzina: La nuova realtà interculturale nella scuola slovena in Italia con riferimento all'insegnamento della lingua slovena (Nova medkulturna stvarnost slovenske šole v Italiji z ozirom na poučevanje slovenskega jezika);

Sara Stoico: Barriere interculturali (Medkulturne pregrade);

Martina Cesar: La letteratura e cultura italiana nel Primorski dnevnik 1980-1990 (Italijanska kultura in književnost v Primorskem dnevniku med 1980 in 1990).

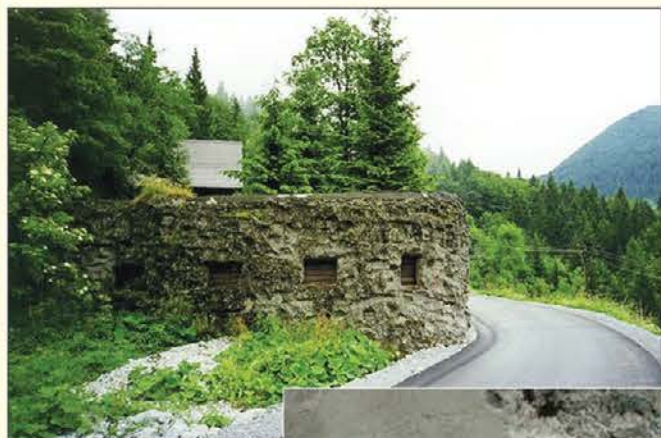
Učitelji: Miran Košuta, pridružen profesor Matej Šekli, gostujoči profesor; jezikoslovec, proučeval je tudi narčja v Beneški Sloveniji in Reziji Milica Russi, lektorica Zoltan Jan, lektor

Kratki

Tolminski ljubiteljski slikarji z razstavo o rapalski meji

Kulturno društvo slikarjev amaterjev Tolmin (DSAT) je 24. septembra v bovškem kulturnem domu odprlo likovno razstavo z naslovom Rapalska meja. Po poročanju Slovenske tiskovne agencije prinaša postavitev predvsem pogled na spremembe v načinu življenja, ki jih je konec prve svetovne vojne postavljena meja povzročila pri do tedaj bližnjih sosedih.

Rapalska meja je ločnica, ki je povzročila eno od največjih tragedij slovenstva v 20. stoletju. Nastala je že ob koncu prve

svetovne vojne, uradno pa je bila ukinjena šele septembra 1947, ko je bila Primorska priključena Sloveniji. V življenje ljudi ob njej je vnesla velike spremembe. Med posameznike, družine, vasi in mesta, ki so bila bližnji sosedje, je namreč zarezala kot ostra ločnica med

dvema sovražnima državama z vsemi ovirami, ki so bile za tako mejo običajne. Pa ni šlo le za mejnike, zapore in vojaštvo, temveč tudi za spremembe v načinu življenja, kar je tudi glavni poudarek razstave. Društvo tolminskih amaterskih slikarjev, ki deluje že več kot tri desetletja, trenutno združuje 56 likovnih ustvarjalcev iz vse severne Primorske. Vsako leto pripravljajo vsaj tri ex-tempore in pripadajoče razstave, pregledno razstavo del članov društva, strokovno delavnico ter humanitarni ex-tempore v Drežnici.

Izšla je knjiga o dr. Janku Kralju (1898-1944)

Pri založbi Družina v Ljubljani je izšla knjiga z naslovom Janko Kralj, utišani in pozabljeni slovenski politik (1898-1944). Knjiga osvetljuje lik in delo dr. Janka Kralja, goriškega politika in prosvetnega delavca, ki je deloval v Gorici in na širšem Primorskem v letih najhujšega fašističnega preganjanja. Napisala jo je Kraljeva hčerka Lučka Kralj Jerman, ki je po vojni z družino odšla v emigracijo v Argentino in si tam ustvarila dom in novo življenje. Knjiga je nastajala vrsto let. Z uporabo obsežnega dokumentarnega gradiva, že znanega kot tudi povsem novega, podrobno osvetljuje delovanje dr. Janka Kralja med Slovenci na Primorskem. To delovanje doslej še ni bilo celovito predstavljeno, mnogokrat je bilo celo zamolčano. Avtorica je z osebnim poznavanjem okoliščin in mnogih osebnosti prispevala knjigi avtentično pričevanje in dimenzijo.

Ljubljanski krstni predstavitvi bosta v naslednjem tednu sledili predstavitvi v Gorici in Trstu, se pravi v okolju, sredi katerega se je pred desetletji odvijala večina Kraljevega političnega in kulturno-prosvetnega dela. V Gorici bo tovrstni večer priredilo Društvo Ars v sodelovanju z Zgodovinskim društvom za Severno Primorsko in Krožkom Anton Gregorčič, in sicer v ponedeljek, 6. oktobra, ob 20.30 v Komorni dvorani Kulturnega centra Lojzeta Bratuža na drevoredu XX. septembra 85. Knjigo bo predstavil mag. Renato Podberšič, ob njem pa bosta spregovorila še avtorica Lučka Kralj ter prof. Tomaž Simčič, ki je delu prispeval dva krajša sestavka. V Trstu bo predstavitev monografije o dr. Janku Kralju organiziralo Društvo slovenskih izobražencev, in sicer v torek, 7. oktobra, ob 20.30 v Peterlinovi dvorani v ul. Donizetti 3. Predstavil jo bo prof. Peter Černic, tako kot v Gorici pa bosta spregovorila tudi avtorica Lučka Kralj ter prof. Tomaž Simčič. Oba večera bodo popestrili mladi glasbeniki, pravnuki dr. Janka Kralja.

Kulturni center L. Bratuž / Predstavitev sezone 2008/09

Pisana paleta
raznovrstnih prireditev

O lanski zelo uspešno izpeljani sezoni Kulturnega centra Lojze Bratuž priča bogata, dvanaajsta po vrsti, lepo oblikovana brošura s kronološkim seznamom vseh prireditev, ki so potekale v tem pomembnem slovenskem kulturnem središču v mestu Gorica. Raznolikost glasbenih, pevskih, gledaliških, razstavnih, predstavitev... vsebin odlikujejo tudi povedne fotografije, ki spremljajo besedilo. V spremni besedi je podpredsednik KCLB Damjan Paulin na kratko preletel delovanje Centra, ki je v pretekli sezoni veliko pozornosti posvetil Primožu Trubarju ob 500-letnici rojstva, pa tudi predsedovanju Slovenije Evropski zvezi. Med glasbenimi gosti je omenil prestižni Mladinski zbor Vesna iz Moskve, komorni zbor iz Bratislave in klavirski recital znane pianistke Dubrovke Tomšič-Srebotnjak. Zaustavil se je še pri uspelem, široko zasnovanem delu o ljudskem izročilu v besedi in glasbi iz širšega goriškega prostora. Kulturni center v teh prvih jesenskih dneh upira pogled naprej in je svoje začrtane cilje za sezono, ki je tik pred durmi, predstavil v torek, 30. septembra, v komorni dvorani na tiskovni konferenci, na kateri sta bili prisotni predsednica KCLB Franka Žgavec in prof. Lojzka Bratuž, predsednica Združenja cerkvenih pevskih zborov, ki je opozorila, kako privabiti čim več občinstva na kakovostne koncerte in da je treba nanje vsakokrat povabiti institucionalne predstavnike posvetnega in verskega življenja. Franka Žgavec je v predstavitvi pe-

stre sezone poudarila, da Center ostaja zvest svojim koreninam in predvsem jeziku. Sezona se bo po preverjenih stalnicah vila po treh tiri: glasbenem, gledališkem in razstavnem. Poleg tega pa bo še veliko prostora za priložnostne prireditve, predstavitev publikacij, gostovanja najrazličnejših skupin,

koncert prišel v goste Zbor pravoslavne patriarhata iz Moskve. Zadnja dva koncerta bosta v februarju in maju, ko bodo nastopali Mladi goriški solisti in orkester ArsAtelier in pevski zbor iz ZDA, University of Utah Singers. Srečanja z glasbo bodo ponudila dva večera: januarja bo klavirski

Foto AČ

mednarodna tekmovanja v sodelovanju z drugimi, tudi italijanskimi društvi.

Koncertna sezona, ki jo KCLB prireja z ZCPZ in SCGV E. Komel, se začne že ta teden, in sicer v četrtek, 2. oktobra, z Godalnim kvartetom Feguš iz Maribora. Koncert spada v Kogojeve dneve 2008. V novembru se bo preselila v cerkev sv. Silvestra v Pevmi, kjer bo MePZ Hrast iz Doberdoba izoblikoval Koncert ob sv. Martinu, ki bo izvajal med drugim mašo na čast sv. Martinu Štefana Maurija. V decembru bo na letošnji Božični

recital zmagovalca 8. Mednarodnega klavirskega tekmovanja v Gorici, Nagrada Giuliano Pecar 2008, marca pa Trio Alex z domačimi umetniki. Poleg navedenega bodo na odru KCLB potekale tradicionalne revije zborovskega petja, Cecilijanka, Mala Cecilijanka, Zlata grla... Zelo bogata gledališka sezona bo imela v gosteh nekaj predstav abonmajskega programa Slovenskega stalnega gledališča, ponudila bo tradicionalni niz veseloiger ljubiteljskih gledaliških skupin Iskrivi smeh na ustih vseh, ki spremlja veselo raz-

položenje pustnega časa, in seveda vse predstave za najmlajše obiskovalce dvorane Goriški vrtljak. Otroško sezono Center pripravlja v sodelovanju s Slovenskim narodnim gledališčem Nova Gorica, ob podpori dežele FJK in Fundacije goriškega bančnega zavoda Cassa di Risparmio. V sezono za otroke je seveda vpleteno tudi didaktično ravnanje, saj si šolarji predstave ogledajo v spremstvu učiteljev v jutranjih šolskih urah in so del učnega programa, ki ga je sprejelo ravnanje. Otroci si bodo, porazdeljeni v dve starostni skupini, malčki iz vrta in prvošolčki ter učenci ostalih osnovnošolskih razredov, v abonmajih Malega in Velikega Polžka ogledali po štiri predstave. Vsakič bosta na sporedu dve ponovitvi, saj je malih gledalcev veliko več kot sedežev v dvorani. Abonent Malega Polžka bodo od oktobra do marca spremljali igrice: Hej, zbudi se, pravljica (GOML Ljubljana), Pipi in Melkijad (Mini teater Ljubljana), Muca Copatarica (Prešernovo gledališče Kranj), Hudobna mačeha in dobra pastorka (Gledališče na vrhovi Nova Gorica). Veliki Polžki pa bodo v istih mesecih uživali ob predstavah Srečni kraljevič (Lutkovna skupina Navihanci Celovec, v sklopu Koroških dnevoev na Primorskem) Maček Muri (Slovensko lutkovno gledališče Celje), Čarovnik iz Oza (Hiša otrok in umetnosti Ljubljana), Marsovčki na obisku (Amaterski mladinski oder SNG Nova Gorica). Razstavna dejavnost se je v Kulturnem centru Lojze Bratuž začela že v vročih avgustovskih dneh, ko je bilo odprtje skupne fotografske razstave goriških fotoklubov Šest za... eno razstavo. V oktobru se obeta nov likovni dogodek: razstavljal bo Aleksander Nikolajevič Mašukov. V februarju 2009 pa KCLB načrtuje Spominsko razstavo ob 50-letnici smrti Lojzeta Spazzapana.

Iva Koršič

3. mednarodni festival sodobne umetnosti v obeh Goricah

Arhipelag 2008

Na trgu pred novogoriško železniško postajo, kjer se združujeta obe mesti, so v četrtek, 25. septembra, zvečer odprli letošnjo izvedbo Arhipelaga, mednarodnega festivala sodobne umetnosti. Kulturno umetniško društvo Limb iz Nove Gorice je po lanskoletnem premoru, ko festivala jim ni uspelo pripraviti zaradi pomanjkanja denarnih sredstev oziroma posluha lokalne skupnosti, letos poskrbelo za uspešen "comeback". K sodelovanju jim je uspelo pritegniti kar 59 ustvarjalcev iz devetih držav. V sodelovanju z likovnim društvom Coronini iz Šempetra pri Gorici in tremi kulturnimi društvi iz Gorice (Punto di Fusione, Equilibri in Artterante) so poskrbeli za to, da so bila dela sodelujočih umetnikov do ponedeljka, 29. septembra, na ogled na šestih različnih lokacijah v

obeh mestih, v novogoriški knjižnici, na gradu Kromberk in v tamkajšnjem parku, v rotundi Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica, v Vili Bartolomei v Solkanu, v galeriji Coronini v Šempetru ter v ateljeju Bernot v Gorici in na javnih površinah v obeh mestih. Festival tudi letos ni bil tematsko omejen in je spodbujal različne oblike umetniškega izražanja. Predstavljena so bila slikarska, kiparska, fotografska in video dela, risbe, instalacije, performansi... Člani KUD Limb so Arhipelag zasnovali leta 2005 kot poskus aktivnega posega v politični in umetniški diskurz na obeh straneh meje. Podobni poskusi povezovanja ustvarjalcev z obeh strani meje segajo v šestdeseta leta prejšnjega stoletja, ko sta društvi Associazione Provinciale Artisti in kasneje 2xGO prirejali čezmejne razstave v politično in kulturno raz-

deljeni Goriški pokrajini in skrbeli za kulturni dialog med Jugoslavijo in Italijo. Osnovni namen festivala Arhipelag je bil tudi letos preseganje meja v vseh pogledih, saj ni povezal le ustvarjalcev iz obeh Goric, ampak je privabil v svoj krog tudi umetnike iz drugih delov Slovenije in Italije, pa tudi iz Hrvaške, Srbije, Avstrije, Nemčije, Turčije, Švice in z Nove Zelandije. V sklopu festivala je potekalo tudi

nekaj predavanj in literarnih branj, predstavitev umetniških

projektov in e-hiše na Mostovni. Nace Novak

Ob četrti obletnici delovanja Raziskovalne postaje ZRC SAZU
Predstavljene nove publikacije

V Raziskovalni postaji Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti v Novi Gorici so počastili četrto obletnico njenega delovanja. Ob tem jubileju so predstavili nove publikacije sodelavcev raziskovalne postaje, ki jo od ustanovitve dalje vodi zgodovinar prof. dr. Branko Marušič.

Petra Kolenc je napisala brošuro o knjižnici dr. Henrika Tume, goriškega politika, odvetnika in

vsestranskega intelektualca. Izšla je ob 150-letnici njegovega rojstva. Dr. Henrik Tuma je knjižnico ustvarjal in dopolnjeval vse svoje življenje. Vsebuje okoli 4.000 knjižnih naslovov, z nekaterimi deli, ki so še zmeraj zelo pomembna. Knjižnico hrani in vzdržuje Raziskovalna postaja ZRC SAZU v Novi Gorici, zanjo pa skrbi avtorica brošure diplomirana univerzitetna bibliotekarka Petra Kolenc. Brošura predstavlja le uvod v katalog Tumeve knjižnice, ki je objavljen v

elektronski obliki na svetovnem spletu. V njem je popis vseh publikacij, ki jih vsebuje knjižnica uglednega goriškega politika, odvetnika in vsestranskega intelektualca. Petra Kolenc je ob predstavitvi svojega dela poudarila, "da knjižnica dr. Henrika Tume še vedno ostaja eden pomembnejših virov za preučevanje goriških Slovencev ob koncu 19. pa vse do tridesetih let 20. stoletja". Sodelavka Raziskovalne postaje ZRC SAZU Vesna Mia Ipavec je predstavila

svojo knjigo z naslovom Murve in "Kavalirji", Svilojstvo na Goriškem. Razčlenila in ocenila je zgodovino in razvoj svilojstva in z njim povezanega gojenja murv na Goriškem. Delo je namenjeno tako strokovni kot tudi laični javnosti. S pomočjo te knjige je mogoče pripraviti razstavo o svilojstvu na Goriškem ali pa tudi obuditi tradicionalno gojenje sviloprejk v izobraževalne, kulturne in turistične namene. Avtorica želi, "da bi ovrednotili murvo z vidika kulture in načina življenja prebivalst-

va na Goriškem, saj tudi njena knjiga poziva k ohranjanju in varovanju tega drevesa kulturni krajini Goriške". Marica Kolenc se v knjigi z naslovom Onkraj Govcev spominja svojega življenja oz. dogodkov na Goriškem, v Mrzli Rupini in na območju Gorenje Trebuše. To je prva knjiga v zbirki z naslovom Besede s Planote, ki jo pripravlja Sekcija za kulturno dediščino Društva Planota v sodelovanju z Znanstvenoraziskovalnim centrom SAZU, Raziskovalno postajo v Novi Gorici. Namen zbirke je spodbujati odkrivanje, ohranjanje in objavljane zapisov ter raziskav na Banjski in Trnovski planoti.

Kratke

Klub prijateljstva na izletu v Ljubljani

Klub prijateljstva, ki deluje v okviru Slovenske Vincencijeve konference v Trstu, je konec septembra organiziral za svoje člane in prijatelje izlet v Ljubljano s pestrim kulturnim programom. Izletniki so si najprej ogledali zanimivo in bogato razstavo o Primožu Trubarju. Prijazna vodička je s temperamentno razlago obiskovalcem govorila o življenju in delu tega velikega Slovenca, ki se je rodil pred 500 leti. Razstava prikazuje dosežke slovenske reformacije v književnosti in likovni umetnosti. S številnimi pripomočki (kratki besedili, fotografijami, zemljevidi, ilustracijami, predmeti, rekonstrukcijami, kopijami) je prikazano Trubarjevo življenje, njegova osebnost in okoliščine, ki so njegovo delo bodisi navdihovale in podpirale bodisi zavirale. Obiskovalca tako popelje v eno prelomnih obdobij slovenske zgodovine. Razstava je bil glavni cilj izleta (zasluga za njegovo uspešno izpeljavo gre gospe Veri Puntar in g. Aldu Štefanciču), vendar so organizatorji obiska slovenske prestolnice dopolnili z ogledom Plečnikovega monumentalnega vhoda v mestno pokopališče na Žalah in Plečnikove cerkve sv. Mihaela na ljubljanskem Barju. / (mab)

Deželna komisija za slovenske šole

V četrtek, 18. septembra, se je na svoji drugi seji sestala Deželna komisija za slovenske šole, ki je uradni zborni organ, v katerem so zastopani predstavniki šolnikov, staršev in dijakov slovenskih šol na Tržaškem in Goriškem ter Dvojezične šole v Špetru. Na začetku seje je člane Komisije pozdravil deželni šolski ravnatelj dr. Ugo Panetta, nakar je Komisija prešla k obravnavi dnevnega reda in sprejela naslednje sklepe. Najprej je sklenila, da se pristojnim organom predlaga dopolnitev pravilnika, ki zadeva delovanje same Deželne komisije, in sicer da se vanj vključi člen o njenih pristojnostih. Sklep vsebuje tudi predlog, naj bi se sestava Deželne komisije dopolnila s predstavnikom učnega osebja otroških vrtcev. V nadaljevanju seje je bilo soglasno odobreno besedilo, ki jemlje v pretres nekatere vidike nedavno sprejetih vladnih ukrepov na področju šolstva, in sicer glede na specifično slovenske šole v Italiji. V tem smislu je bila izražena skrb, da bi predvidena redukcija kadrovskega seznama ne okrnila teritorialne razčlenjenosti slovenskega šolstva ter njegove raznolikosti na ravni srednješolske vzgojno-izobraževalne ponudbe. Komisija se zavzema za to, da bi bila jezikovnim manjšinam priznana pravica do odstopanja od vsedravnih parametrov. Tudi glede morebitne racionalizacije šolske mreže je Komisija poudarila, da manjšina ne more odstopati od pravic, ki so ji bile že priznane (izrecno je bil omenjen O. P. R. št. 233/1998) in da morajo biti tozadevni ukrepi sprejeti s soglasjem manjšine same. In končno je bila v zvezi z načrtovano vrnitvijo k enemu samemu učitelju izražena skrb, da bi bil osnovni šoli v vsakem primeru zagotovljen takšen šolski urnik, ki bi zagotavljal dovolj časa za učenje tako maternega jezika kot jezika okolja. Komisija je tudi izpostavila dejstvo, da bi uvedba "enega samega učitelja" prizadela zlasti šolo v Špetru, saj sloni njena dvojezičnost prav na modelu "en učitelj - en jezik". Besedilo, ki ga je sprejela Deželna komisija, so pristojni uradniki že posredovali Ministrstvu za šolstvo v Rimu. Na koncu seje je Vodja urada za slovenske šole Tomaž Simčič nakazal potrebo, da bi v naslednjih tednih - ne glede na novosti, ki se obetajo na vsedravnem prizorišču - razmislili, ali bi kazalo predlagati ustanovitev določenega števila večstopenjskih šol, ki naj bi nadomestila sedanja didaktična ravnateljstva in nižje srednje šole. Poglobljeno naj bi o tem Komisija razpravljala na naslednjih sejah.

Šolska reforma in slovenska manjšina

"Reforma italijanskega šolstva s posledično korenito racionalizacijo šolske mreže in organikov lahko hudo prizadene tudi slovensko manjšino. Prve znake imamo že z dvojezično šolo v Špetru, kjer bi že sama uvedba enotnega učitelja dejansko izničila uravnotežen sistem dvojezičnega poučevanja", je poudaril deželni svetnik SSK Igor Gabrovec v pogovoru, ki ga je imel z vodjo slovenskega oddelka pri Deželnem šolskem uradu prof. Tomažem Simčičem. Slovensko šolstvo v Italiji se je tudi spričo demografske in socialne spremembe v vseh povojnih desetletjih stalno soočalo s krčenjem šolske mreže. "Številne šole, ki so bile mednarodno zaščitene na osnovi Londonskega memoranduma, so le še bled spomin", je poudaril svetnik Gabrovec, ki je ugotavljal, da smo Slovenci v Italiji že racionalno in odgovorno reorganizirali svojo šolsko ponudbo, kar je zahtevalo nemajhne žrtve. Sam zaščitni zakon potrjuje veljavnost predsedniškega odloka št. 233 iz leta 1989, ki priznava specifičnost slovenske stvarnosti tudi pri načrtovanju šolske mreže. Osnutek italijanske ministrice za šolstvo Gelminijeva bi tudi ob upoštevanju napovedanih olajšav za manjšinsko stvarnost vsekakor ponovno udaril po slovenskem šolstvu. "Slovenska šola je v vseh teh letih odigrala pomembno in nelahko vlogo tudi na področju kulturno-jezikovne integracije, saj je v slovenskih šolah ničliko otrok iz mešanih zakonov", je še poudaril deželni svetnik Gabrovec, ki soglaša s predstojnikom prof. Simčičem, da je nujno potrebno, da se ob deželni šolski komisiji čim prej sestane slovensko omizje javnih upraviteljev, sindikata, šolskih ravnateljev in krovnih organizacij: pozabiti namreč ne smemo, da glede ustroja šolske mreže ima prav Dežela ključne pristojnosti.

Vsakoletna srečanja tržaških pritrkovalcev prireja ZCPZ
Pojo, pojo zvonovi... na Kontovelu

Letošnje srečanje tržaških pritrkovalskih skupin Pojo, pojo zvonovi, ki ga tradicionalno prireja Zveza cerkvenih pevskih zborov, so organizatorji vključili v slovesnost ob kontovelskem farnem zavetniku sv. Hieronimu. Pod večer v soboto je bilo najprej slovesno bogoslužje, ki ga je vodil domači župnik Jože Špeh, na koru pa je ubrano pel cerkveni pevski zbor ob spremljavi organista Davorina Starca.

"Sv. Hieronim je bil velik mož, znanstvenik in svetnik. Do tega so ga vodile predpostavke, ki imajo

naslednji skupni imenovalec: naredim vse, da postanem odrasla oseba", je začel pridigo g. Špeh in podčrtal, da je sv. Hieronim ob branju božje besede priznal svoje slabosti in napake, s tem pa si je gradil dober značaj in dosegel zastavljen življenjski cilj. Realizacija integrirane osebnosti velja za vsakega, je poudaril Špeh in po zgledu sv. Hieronima pozval, naj vsak razvija darove, s katerimi nas je Bog obdaril: "Da bomo luč in da bomo sol; potem ne bo več prostora za napuho, ki je kompenzacija nerealiziranja".

Po sveti maši so na kontovelskem

zvoniku že čakale tri letošnje skupine nastopajočih: pritrkovalci z Opčin, Kontovela in iz Mačkoli (www.pritrkovalci.mackolje.org). Ugranton pritrkovalcev in soj sončnega zahoda sta pričarala izredno prijetno in zanimivo doživetje. Nastope je povezoval Tomaž Susič s krajšimi opisi zgodovine zvonov. Povedano je bilo, da so zvonove poznali že v 4. tisočletju pred Kristusom in da sega najstarejša arhe-

ološka najdba, ki spominja na zvon, kot ga poznamo danes, v prvo tisočletje pred Kristusom. Prve doka-

ze o uporabi zvonov na Zahodu pa datiramo v 7. stoletje pred Kr., bro-naste zvončke so arheologi našli pri slavnem mestu Sparti. Zvonovi so postali simbol krščanstva ob koncu 5. stoletja. Najstarejši zvon v Evropi sega v leto 613 po Kr., hranijo pa ga v mestnem muzeju v Kölnu. Prva svetovna vojna je v zvonarstvu zahtevala hud davek. Za vojne potrebe je avstro-

grsko vojno ministrstvo jeseni 1916 in poleti 1917 odvzelo večino zvonov na Slovenskem, tako da je v talilne kotle končalo veliko dragocenih primerkov. Tudi druga svetovna vojna je hudo opustošila primorske zvonike. Italijanske oblasti so leta 1942 odpeljale celo tiste zvonove, ki so jim prizanesle avstro-ogrsko oblasti. V italijanskih topilnicah je končalo okoli 1.500 primorskih zvonov.

Pa še to v razmislek. Da imamo Slovenci do zvonov in zvonjenja res poseben odnos, priča prav pritrkovanje (ritmično zvonjenje, ko se posamezni zvonovi pretakajo v strogo določenih zaporedjih ali melodijah). Nikjer drugje ga ne poznajo v taki obliki kot pri nas.

MR

Ključ pri Trstu

Starodavni pil, znak prijateljstva in sožitja

ki ga je vpeljal v rabo sv. Bernardin v XV. stoletju. Ob pilu so Ricmanjci sprejemali predstavnike sosednjih pa tudi oddaljenih društev. Ključ je namreč postal kraj vsesplošnega

jela Grbca pa je bila prepuščena glasbena točka. Dolinska županja Fulvia Premolin se je v svojem posegu spomnila pokojnega ricmanjskega župnika g. Angela Kos-

Na sliki, ki je priložena članku, je med osrednjimi gosti prisoten tudi tržaški župan Roberto Dipiazza: slednji je med slovesnostjo užaljeno zapustil prireditveni prostor, po vsej verjetnosti zato, ker ga prireditelji niso omenili v uvodnih pozdravih. Kot so nam organizatorji ob zaključku priznali, je bil to pač njihov spodrsrlaj, "županu pa so taka teatralna dejanja všeč. Včeraj je še do zadnjega odklanjal naše vabilo".

Verjetno se je župan ob prihodu na Ključ kesal, da ni nedeljskega jutra preživel drugače in predvsem drugje: za pilom so namreč člani Koordinacijskega odbora kraških vasi obesili transparent z napisom 'Na naši zemlji želimo tudi slovenske napise' v znak protesta proti enojezičnim italijanskim smerokazom, ki so se v zadnjih mesecih pojavili na tamkajšnjih prometnicah. Prisotni so ga nato še opozorili na napačen slovenski prevod poimenovanega pila: na obeležju, ki stoji tik ob kamnitem stebru, se slovenski prevod glasi 'Beg iz Egipta', medtem ko se je sv. Družina urno pomikala v deželo faraonov, ne pa iz nje! Dodati gre, da je bil protestni transparent nameščen na zemljišču, ki je last ricmanjske srenje, na kateri že itak stoji starodavni pil.

Igor Gregori

Foto IG

snidenja - je med krajšim govorom dejala Anna Mattiotti, predsednica društva Slavec iz Ricmanj in Loga. O spomeniku je spregovoril tudi ricmanjski pesnik Aleksij Pregarc, ki je kamnito obeležje opesnil tudi v nekaterih svojih verzih; MePZ Slavec - Slovenec pod vodstvom Dani-

mača, ki si je močno prizadeval za ohranitev starodavnega nabožnega obeležja. Ravnatelj mestnih muzejev Adriano Dugulin je obnovil prenovitvene postopke, katerim je bil podvržen spomenik, ki predstavlja prijateljstvo in kulturno izmenjavo ter izročilo našega prostora.

BAZOVICA Cerkev sv. Marije Magdalene
Nastop slovenskih glasbenikov iz Argentine

"Hodil po zemlji sem naš... in pil nje prelesti", je naslov letošnje turneje skupine Slovencev iz Argentine, ki bodo z duhovno-glasbenim projektom nastopili pri Slovencih iz matične domovine in nekdanjega zamejstva v sklopu vseslovenske turneje v devetih postajah. Vodilni član zasedbe je baritonist Luka Debevec Mayer, ki se poklicno ukvarja z glasbo in narodnozavedno goji slovensko literaturo ob delovanju na opernih odrih. Svojo ljubezen in navezanost na domovino je izkazal tudi z ustanovitvijo pevsko-glasbene skupine mladih, sinov slovenskih staršev, ki jo vodi že petnajst let. Že več let se člani skupine še tesneje povezujejo s svojimi koreninami z rednimi, vseslovenskimi gostovanji, s katerimi izražajo narodni ponos in spoštovanje do slovenske kulture in zgodovine.

Skupina pevcev in glasbenikov je letos obiskala tržaške Slovence z nastopom v cerkvi sv. Marije

Magdalene v Bazovici. Nastop je nastal na povabilo Zveze cerkvenih pevskih zborov. Ob sodelovanju krajevne župnije sta koncert podprla Urad Vlade RS za Slovence po svetu in Rafaelova družba. Večer so oblikovali baritonist Luka Debevec Mayer, sopranistka Ani Rode in gostje Damijan Ahlin, Cvetka Kopač in Diego Licciardi. Cerkev je naravni okvir tega duhovno obarvanega projekta, v katerem nabožna glasba in beseda ustvarjata dialog na osnovi sozvočij verskih vsebinskih spodbud. Predsednik ZCPZ Marko Tavčar je v pozdravu podčrtal, kako projekte skupine zaznamuje ustvarjanje posebnih atmosfer, in to je veljalo tudi za letošnji program, ki se predstavlja v obliki večdelne celote z uvodnim sprevedom nastopajočih, ki simbolično združuje luč vere in barve narave. S počasnimi, slovesnimi koraki se

pevci stalno premikajo v prostor, kjer glasbeni pogovori potekajo tudi med oddaljenimi izvajalci na koru, pred oltarjem ali na prižnici. Besedila črpajo iz narodno duhovne zakladnice, glasba pa razvija vsebine na področju mednarodne literature. Trije solisti in organist so izvedli znane nabožne skladbe Francka,

projekta "Kozmos duše", je obsegal tri vsebinske sklope: vrnitev v svetišče, Marijino čaščenje in stik med nebese in zemljo. Priredbe arij in duetov pretirano dolgega sporeda so skušale poudarjati dialoga razmerja, enobarvnost vedno zelo glasnega in agresivnega izvajanja pa ni veliko ustrezala sporočilu. Manj pretenciozna

Foto Kroma

Mozarta, Schuberta, Gounoda, priljubljene speve iz slovenske in tuje cerkvene literature v potpuri, ki mu je bilo vodilo razmišljanje o navezanosti človeka na rodno zemljo in vero. "Lirični prikaz besede in pesmi", kot so ga izvajalci definirali v sklopu

programska zasnova in večja pozornost do interpretacije bi bolje ovrednotili v osnovi dober potencial skupine. Naslednjega dne so izvajalci nastopili v Štandrežu, kjer je gostovanje potekalo s sodelovanjem župnije sv. Andreja.

PAL

Slori in Znanstveno raziskovalno središče – UP

Pre-misliti manjšino v novih okoliščinah

Sodelovanje med Slovenskim raziskovalnim inštitutom in Znanstveno raziskovalnim središčem iz Kopra – Univerze na Primorskem je v sklopu ciljnih raziskovalnih projektov obrodilo dve tematsko povezani publikaciji. Osnovna iztočnica naslova je pri obeh študijah ista: glasi se namreč Pre-misliti manjšino. Podnaslova pa bralcu razkrijeta drugačno vsebino posamezne publikacije.

V zajetnejši študiji, katere podnaslov je Pogledi reprezentativnih predstavnikov Slovencev v Italiji in pravnopolitični okvir, so mladi raziskovalci in raziskovalke iz tržaške in goriške okolice zbrali poglede predstavnikov raznih političnih, gospodarskih, kulturnih in širših družbenih sredin, ki tvorijo organiziranost slovenske narodne skupnosti v Italiji. Raziskava, ki sloni na 54 intervjujih, želi pridobiti vsebinsko poglobljena izhodišča za analizo odprtih notranjih manjšinskih vprašanj in razvojnih prednostnih nalog, "še zlasti pa novih perspektiv, ki jih odpira vstop RS v EU in Schengenski prostor v zvezi z možnostmi razvoja tako slovenske skupnosti v Italiji kot skupnega slovenskega kulturnega prostora", piše v uvodu študije, ki si zastavlja dvojne ciljeve. V prvi vrsti skuša prispevati k razumevanju različnih vidikov razvejene in kompleksne stvarnosti, ki označuje slovensko narodno skupnost v Italiji, obenem pa želi posredovati Republikli Sloveniji znanstveno utemeljene smerice, da se na podlagi teh učinkovito aktivira v korist svojih manjšinskih skupnosti v sosednjih državah ter dejavno uporablja instrumente za razvoj

obmejnih regij in čezmejnega sodelovanja. Zgodovinski pregled politično-pravnega položaja slovenske manjšine sta v prvem delu prispevala Gorazd Bajc in Borut Klabjan, predgovor in uvod pa sta napisala Jože Pirjevec in Milan Bufon.

obmejnem prostoru ob slovensko-italijanski meji; v zaključnem prispevku Zaira Vidali ponuja poskus sinteze osrednjih spoznanj, ki jih je prinesla raziskava. Vidali jeva opozarja, da je za uredništev skupnega slovenskega kulturnega prostora potrebna obojestranska volja, tako s strani

Foto Kroma

V prvem referatu se je Borut Klabjan ukvarjal z analizo pravnopolitičnega položaja slovenske narodnostne skupnosti v Italiji; Gorazd Bajc je v svojem prispevku obravnaval pomembne značilnosti notranje organiziranosti naše manjšine; Marianna Kosic in Martina Flego sta temeljito preučili integracijske procese med pripadniki slovenske skupnosti in pripadniki večinskega italijanskega naroda; Devan Jagodic se je v svojem prispevku poglobil v analizo odnosov med slovensko manjšino v Italiji in državo matičnega naroda, pri čemer je namenil posebno pozornost oceni nedavno sprejetega zakona o odnosih RS s Slovenci zunaj njenih meja; ravnateljica Slorija Maja Mezgec je preučila, kako pripadniki slovenske narodne skupnosti v Italiji doživljajo evropske integracijske procese v

slovenske narodne skupnosti v Italiji kot s strani RS. "Iz analize izhaja, da je potrebno manjšinsko problematiko in temo skupnega slovenskega kulturnega prostora na različne načine vključevati v delovanje znotraj RS, predvsem v šole, medije in državne resorje": pomanjkanje strategij na ravni slovenske manjšine je tudi negativno pogojeno s pomanjkanjem primerne strategije RS do njenih 'zamejstev'. V našem so hkrati še razvidne razpoke na ideološko-politični ravni, "ki pogojujejo zmanjšanje manjšine kot politične skupnosti". Občutena je zato potreba po učinkovitejši notranji organiziranosti manjšine in skupnem predstavnstvu. Izpostaviti gre zato mnenje nekaterih sogovornikov, ki so v svojih intervjujih poudarili potrebo po vlaganju več energije v kakovost delovanja manjšinskih ustanov, v strokovnost

njenih kadrov in v splošno izobraževanje. Manjšina je torej v fazi tranzicije, to je v procesu demokratizacije, ki zahteva preobrazbo vodilnih institucij in kadrov. Publikacijo sklepata študiji o primerjavi nekaterih vidikov pravne zaščite in pravic italijanske manjšine v Sloveniji s slovensko manjšino v Italiji oz. o zakonu o odnosih Republike Slovenije s Slovenci zunaj njenih meja, ki sta ju pripravila Petra Kavrečič oz. Božo Marinac. Urednika druge publikacije Norina Bogatec in Milan Bufon sta svoje delo osnovala na anketi med člani slovenskih društev v Italiji. Raziskovalca sta pri svojem delu analizirala stališča 150 članov raznih slovenskih društev vseh treh pokrajin, kjer živijo Slovenci: tematski sklopi vprašalnikov so jemali v poštev pričakovanja anketirancev po vstopu RS v schengensko območje, prihodnost slovenskega jezika in zamejske slovenske šole ter notranjo organiziranost manjšine. Izsledki raziskave so pokazali zlasti naslednje:

"Vključenost v slovensko okolje, raba slovenskega jezika in odnos do matične države, ki se izraža v spremljanju njenih medijev in zaupanju v njeno podporo v korist slovenske manjšine v Italiji, ter uveljavljanje skupnega slovenskega kulturnega prostora so vidiki, ki najbolj označujejo dva osnovna profila anketiranih". Pozitivni predznaki so bolj očitni pri Tržačanih in Goričanih, manj prisotni pa so na Videmskem, kar sicer ne preseneča, saj se to območje po zgodovinskih, geografskih in družbenih značilnostih dokaj razlikuje od ostalih dveh pokrajin, kjer živijo Slovenci. V sklopu tedna raziskovanja, katerega namen je promocija slovenskega raziskovanja v Italiji, sta publikaciji doživeli predstavitve v Čedadu, Gorici in Trstu.

IG

Slovenski raziskovalni inštitut Letošnji nagrajenci razpisa

Na razpis, ki ga Slovenski raziskovalni inštitut vsako leto namenja služnim univerzitetnim študentom, se je tokrat prijavilo 19 kandidatov. Strokovna komisija je morala presoditi 16 diplomskih nalog in 3 magistrske oz. doktorske naloge. Nagrajenih je bilo pet študentov. Nagrado za diplomu prve stopnje je prejel Luciano Lister, študent videmske univerze. V svojem delu je razvil kvantitativno raziskavo o rabi, percepciji o razširjenosti in odnosu do rabe lokalnih manjšinskih jezikov v Kanalski dolini; predmet obravnave so kodi, ki so priznani kot lokalni manjšinski kodi z zakonom 482/99 (torej variante furlanščine, lokalno slovensko narečje, slovenski knjižni jezik, lokalno nemško narečje, nemški knjižni jezik). Nagrado za diplomu 2. stopnje je prejela študentka ljubljanske filozofske fakultete Lara Spinazola. Naslov njene raziskave se je glasil Vrednote in stališča zame-

jskih dijakov v primerjavi z italijanskimi in slovenskimi dijaki: v njej se je lotila primerjalne analize vrednot in stereotipov v prostoru, ki ga karakterizirajo medetnični, posebno italijansko-slovenski odnosi. Nagrado za diplomu druge stopnje sta prejeli še Cristina Lorenzi, študentka leposlovne fakultete videmske univerze, in Fjona Mezgec, študentka pedagoške fakultete. Predmet diplomske naloge Cristine Lorenzi je narečno ustno izročilo Slovencev v Reziji, ki mu zaradi opuščanja rabe narečja grozi postopno izumrtje. V delu je popisani korpus 118 doslej še neobjavljenih narečnih besedil, ki jih je kandidatka zbrala z etnografsko terensko raziskavo. Mezgečeva pa je v diplomski nalogi predstavila poročilo o pedagoškem delu v proseškem vrtcu na podlagi pravilnice Muca

copatarica slovenske avtorice Ele Peroci. Uvodni del naloge je namenjen predstavitvi avtorice, njenega dela in posebej omenjene pravljice. Diplomski nalogi je osnovana pretežno na strokovnem delu. Kandidatka izkazuje smisel za dosledno aplikacijo metodologije, snov obvlada dobro, prav tako tudi

češkoslovaške politike. Delo je prva monografska študija o češki in slovaški prisotnosti v Trstu ter o odnosu češkoslovaške politike do tržaškega prostora. Gre za izvirno znanstveno delo, ki temelji na širokih arhivskih in časopisnih virih iz nahajališč v Trstu in na Češkem oziroma Slovaškem. Študija odpira pogled

smotno povzema obsežna poglavja s področja literarne zgodovine in teorije, v tem primeru mladinske književnosti. Nagrado za doktorsko delo si je priboril dr. Borut Klabjan z ljubljanske univerze: njegovo delo nosi naslov Trst in Primorska med svetovnimi vojnama v luči

na vsebine, o katerih je prej obstajalo večinoma samo posredno in dokaj omejeno znanje. Je temeljni prispevek k osvetljevanju tržaške zgodovine, zgodovine češko-slovenske ter slovaško-slovenske vzajemnosti kot tudi pomena Trsta in Primorske v češkoslovaški državniški misli.

Obvestila

V Barkovljah bo v nedeljo, 5. oktobra, procesija v čast Rožnovenski Materi Božji po maši ob osmih. Vljudno vabimo vse, predvsem noše, da se udeležijo te slovesnosti, ki sega v leto 1855. **V Mačkovljah** bodo v nedeljo, 5. oktobra, obeležili s krajšo svečanostjo 65-letnico požiga vasi ter počastili spomin večjega števila padlih vaščanov v tistem tragičnem vojnem obdobju. Sveta maša bo ob 11.30. **Gospa Marija Zanevra** vabi v nedeljo, 12. oktobra, na romanje v Sočergo, kjer je od leta 1942 do 1944 župnikoval priljubljeni g. Marijan Živec. Romarje bosta spremljala msgr. Franc Vončina in msgr. Marij Gerdol. Avtobus bo odpotoval ob 14. uri iz Rojana. Za informacije lahko pokličete na tel. št. 040 414646 (gospa Elda) in 040 578139 (Marija Zanevra).

Društvo slovenskih izobražencev vabi v sklopu 13. Koroških kulturnih dnevov na Primorskem na prvi večer v sezoni, ki bo v ponedeljek, 6. oktobra, ob 20.30 v Peterlinovi dvorani, Donizettijeva 3. Na sporedu sta odprte razstave Simone Ane Krajger in literarno-glasbeni večer, ki ga bodo oblikovali Stanko, Samo in Miro Wakounig.

Društvo slovenskih izobražencev vabi na predstavitev knjige Lučke Kralj Jerman z naslovom Janko Kralj, utišani in pozabljeni slovenski politik (1898-1944). Predstavitve bo v torek, 7. oktobra, ob 20.30 v Peterlinovi dvorani v Trstu, ul. Donizetti 3. Knjigo bo predstavil prof. Peter Černic, ob njem bosta spregovorila tudi avtorica ter prof. Tomaž Simčič. Z glasbeno točko bodo nastopili mladi pevci in glasbeniki, pravniki dr. Kralja. Večer bo vodil Ivo Jevnikar. Začetek ob 20.30.

SLOVENSKA PROSVETA in ŽUPNIJA REPENTABOR
v sklopu 13. Koroških kulturnih dnevov na Primorskem

vabita na

PRIPOVED SVETOPISEMSKIH BESEDIL A INU O

izvajata Janko Krištof in Andrej Feinig

nedelja, 5. oktobra, ob 18. uri
romarska cerkev na Repentabru

Galerija Kraške hiše Labirinti Štefana Turka

Zadruha Naš Kras je s podporo Urada vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu in tržaške pokrajine odprla v petek, 12. septembra, v galeriji Kraške hiše razstavo z naslovom Labirinti, ki jo je zasnoval tržaški umetnik Štefan Turk. "Za tokratno razstavo sem razvil nekatere zamisli, ki sem jih zasnoval že pred časom. Dejstvo, da se pri svojem delu poslužujem različnih tehnik, je meni v poseben izziv. Rdeča nit je vedno povezovala moje stvaritve, ne glede, ali sem se pri svojem ustvarjanju posluževal materičnih barv oz. različnih snovi - od svinčnika do gole materije: tovrstni tehnični kodi so v času postali podlaga, na kateri sem gradil konceptualno oz. filozofsko izraznost svojega dela".

Tako nam je povedal umetnik takoj potem, ko je umetnostna kritičarka Nives Marvin sklenila svoj kritični poseg, s katerim je uvedla občinstvo v najnovejši Turkov niz umetniških stvaritev.

Marvinova je poudarila, da je Štefan Turk ta dela začel snovati spomladi. "Umetnik mi jih je v tem času sproti razkazoval in bila sem čisto presenečena, saj se je kromatizem pri tokratnih delih popolnoma umaknil primarni, klasični tehniki svinčnika". Odsotnost barv je še toliko bolj čutiti, če pomislimo, kako markantno je bilo kromatično bogastvo Turkovih ilustracij, ki bodo v kratkem objavljene in s katerimi je umetnik žel pomembne uspehe tako v našem ožjem okolju kot tudi v širšem slovenskem prostoru.

Nives Marvin je prepričana, da je ilustrativna dejavnost narekovala Štefanu Turku tudi odločitev za uporabo najstarejše - znano že od paleolitika - klasične likovne zvrsti in izbire preverjene tradicionalne tehnike s svinčnikom. Očitna je namera v raziskovanju osnovnega risarskega elementa - črte oz. mreže črt, ki kljub enobarvnosti svinčnika umetniku zadostujejo, da doseže zaželen slikarski učinek, voluminoznost upodobljenega, iluzijo prostora in posebno svetlobno atmosfero. "Ta izbira šte-

fana Turka spominja na renesančno in baročna dela velikih mojstrov v obvladovanju obrtnega znanja, spretnosti in tehnike", je dejala umetnostna kritičarka. Tematska razsežnost Turkovega dela se razpreda v variaciji na isto temo, na prepoznaven motiv drevesa ali gozda, ki je vedno upodobljen v naturistični maniri. "Pajsaž je pa le konkretni zunanji izziv in na podobah postane protagonist avtorjeve ideje in njegovga intimnega in kreativnega hotenja ter je posledično - kljub realistični upodobitvi - na novo

Foto IG

vizualiziran v skrajno subjektivnem jazu", kar je navsezadnje pravi labirint. Razstava je nastala pod tem geslom ravno zato, "ker človeško oko lahko preko očitne vizualne podobe drevesa prodre do najbolj skritih in krčevitih odtenkov naslikanega, narave, kozmosa", nam je povedal Turk. Njegova slikarska poetika popelje gledalca v "drugačne, tudi nadzemeljske in nadčasovne dimenzije, v nove poduhovljene svetove, v neka kontemplativna stanja, vsekakor zelo daleč od vsakdanjih agresivnih informacij, od vsakodnevnih skrbi in obveznosti. Popelje nas še v že skoraj pozabljen svet harmonije in lepote, in to tako, da nam tudi dopušča razmišljanja in univerzalno sodobni problematiki alienacije o minljivosti in večnosti, o človeku in univerzumu", je še zapisala Nives Marvin.

Igor Gregori

Občni zbor Slovenskega narodopisnega društva Urban Jarnik

Spomin na preteklost s pogledom naprej

V četrtek, 25. septembra, je potekal v Celovcu občni zbor Narodopisnega društva Urban Jarnik. Kot je v posegu poudaril predsednik upravnega odbora Nužej Tolmajer, sta bila sedanje društvo in inštitut ustanovljena natanko pred 25. leti, ko se je znotraj Kršćanske kulturne zveze začelo bolj sistematično delati na področju narodopisja. V ta namen se je ustvaril poseben etnološki oddelek, katerega pobudniki so

lil vsem raziskovalcem, ki so v teh letih delali pri projektih inštituta. Med temi je izpostavil Petra in Majdo Fister, Bredo Vilhar, Engelberta Logarja, Naška Križnarja, Uši Sereinig, Polono Sketelj in pokojnega Lajka Milisavljeviča. Nadalje je podčrtal stike in sodelovanja s sorodnimi ustanovami v Sloveniji in Avstriji, ob tem pa je izpostavil še nekaj smernic za prihodnje delovanje društva in inštituta, kot je npr. urejevanje arhivskega gradiva.

sosveta Pavel Apovnik poudaril, da mora biti v ospredju raziskovalne dejavnosti kakovost, poleg tega pa je občnemu zboru predlagal, naj bo v statutu društva dodatno poudarjeno, da je uradni naziv društva slovenski. V zadnjem času se je namreč zgodilo, da so prešli uradne dopise s samo nemškim nazivom društva. Predlog je bil soglasno sprejet, prav tako pa so bili soglasno potrjeni organi Narodopisnega društva Urban Jarnik.

Foto PR

bili pojej Nužej Tolmajerja še Erich Prunč, Franc Kattinig, Janko Zerzer in Pavle Zablatnik. Oddelek je prvo leto vodila Herta Maurer-Lausegger, viden pečat pa je pri vodstvu etnološkega dela na Koroškem pustila Marija Makarovič, ki je s svojim raziskovalnim delom pri Slovenskem narodopisnem inštitutu Urban Jarnik (SNI UJ) in na terenu opisala in analizirala marsikateri vidik vsakdanjega življenja na Koroškem, ki bi drugače šel v pozabo. V sklopu inštituta je v teh letih nastalo veliko publikacij in raziskovalnih dejavnosti. Nužej Tolmajer je v svojem posegu razčlenil bogato bero knjižnih monografij, ki segajo od oblačilne kulture v Rožu, Podjuni in na Zilji do koroške arhitekturne dediščine. Ob tej priložnosti se je zahva-

Tolmajer se je zahvalil slovenskemu konzulatu v Celovcu in Uradu za Slovence v zamejstvu in po svetu za izkazano pozornost. Znanstveni vodja SNI UJ Martina Piko-Rustia je v svojem posegu izpostavila težišča sedanjega delovanja. Inštitut je vključen v mrežo slovenskih raziskovalnih organizacij, plodno sodeluje s podobnimi organizacijami v Sloveniji (od ZRC SAZU do univerz), zamejstvu in Avstriji. Prav z drugimi avstrijskimi organizacijami je inštitut začel sodelovati na področju raziskovanja in ohranjanja nesnovne kulturne dediščine. Pred kratkim so se npr. udeležili znanstvenega posveta na Dunaju na temo ljudskega zdravilstva. Po poročilu blagajničarke Uši Sereinig je predsednik strokovnega

Po krajši debati je bila na vrsti projekcija videoposnetka, ki ga je Naško Križnar posnel ob razstavi Slovani Evrope v Bruslju. Delegacija Inštituta Urban Jarnik se je udeležila odprtja, ki je potekalo ob predsedovanju Slovenije EU, saj so bile predstavljene zilske noše, ki jih je za vseslovensko razstavo leta 1867 v Rusijo prinesel Matija Majar Ziljski. Predsednica Forum slovenskih kultur Milena Domjan se je prisotnim na občnem zboru zahvalila za sodelovanje pri razstavi. Filmski posnetek, ki je nastal kot koprodukcija med Avdiovizualnim laboratorijem pri ZRC SAZU in SNI UJ, bo ostal kot del dokumentacije o slovenskem predsedovanju EU, ki ga bo hranil Muzej za novejšo zgodovino.

PR

Srečanje tajništva SSO in SKGZ

Zaskrbljenost zaradi nenaklonjenih časov

Deželni vodstvi SKGZ in SSO izražata zaskrbljenost nad zdajšnjim odnosom rimskih in deželnih inštitu-

za slovensko manjšino ostala nespremenjena petnajst let, temveč tudi dogajanja, ki smo jim priča v videmski pokrajini in niso prav

skem.

Da trenutno politično ozračje ni naklonjeno naši skupnosti, kažejo tudi nekateri drugi dogodki. Med obiskom v Trstu je italijanski zunanji minister Franco Frattini "obšel" slovensko manjšino in kljub obljubam ni sprejel predsednikov krovnih. Štoka in Pavšič še čakata na srečanje s predsednikom Dežele Renzom Tondom. Tudi deželni odbornik Roberto Molinaro, ki je zadolžen za kulturne in manjšinske problematike, se ni še srečal s predstavniki krovnih in niti ni sklical pristojne deželne komisije. Manjšina obenem pričakuje, da bo deželni guverner vendarle podpisal dekret, ki ga predvideva zaščitni zakon in katerega je že podpisal predsednik države Napolitano.

V nadaljevanju seje so predstavniki krovnih organizacij izpostavili nekaj odprtih vprašanj, ki zadevajo manjšinsko organiziranost. Ocenili so stanje v SSG po odstopu predsednika in zaupali predsednikoma skrb, da prispevata k rešitvi nastalega položaja. V zvezi s Storijem pa so mnenja, da je za našo narodnostno skupnost pomembno, da Inštitut ohrani deželno dimenzijo, kot je bilo dogovorjeno, potem ko so bili zaprti sedeži v Gorici, Čedadu in Ukvah. V kratkem bosta SKGZ in SSO dali pobudo za srečanje za osrednjo Prešernovo proslavo, ki bi bila tokrat lahko namenjena 100-letnici Glasbene matice. Vodstvi krovnih sta tudi mnenja, da bi veljalo organizirati eno samo osrednjo proslavo, ki bi imela deželni značaj.

cij do slovenske narodnostne skupnosti. Vse bolj se uveljavlja občutek, da se vračamo v stanje, kakršno je bilo v prejšnjem petletnem desnosredinskem vladanju, ko so bile problematike, vezane predvsem na izvajanje zaščitnega zakona, povsem zamrznjene. O tem je tekla beseda na srečanju tajništva krovnih organizacij, ki je potekalo na sedežu SSO v Gorici in sta ga vodila predsednika Drago Štoka in Rudi Pavšič. Prisotnih v bistvu ne zaskrblja le možnost finančnih restriktivnih ukrepov, ki ne bi bili bilančno opravičljivi, saj je večina postavk

nič vzpodbudna. Tu se je namreč pričela obširna kampanja, ki bi rada zreducirala tamkajšnje Slovence na pripadnike nekega nedefiniranega slovenskega naroda. Pričelo se je v Reziji in se nadaljevalo v Terskih in Nadiških dolinah, kjer naj bi ljudje govorili neko svojevrstno govorico "po našim". Negaciji jezikovne pripadnosti logično sledijo zahteve po reviziji zaščitnih norm, ki so napisane v korist Slovincem. Vodstvi krovnih organizacij bosta sprožili vrsto političnih srečanj, tako na deželni kot na državni ravni, da bi opozorili na nesprejemljivo stanje na Videm-

VIDA VALENČIČ

KO SE DOTAKNEŠ OSEBE

Ulkusi in belina

Včasih mi uspe pred nočnim spancem premisliti o vsem, kar je določen dan naredilo za vrednega osebo, besede, ki so jih izrekle, sončni zaton, prvi smehljaji nekajmesečne nečakinje, nova spoznanja in volja po zorenju, ki nikoli ne usahne, kljub dejstvu, da se tolikokrat počutimo tako zelo presihajoči.

Sinoči sem z zaprtimi očmi gledala dan, ki je bil pri koncu, misli so me vedno znova vodile k ženski, s katero si enkrat tedensko na tečaju joge izmenjava nekaj stavkov. Sinoči sem posredno izvedela, da so dolgi rokavi in dolge hlačnice, tista telesna krhkost kljub gibljivosti, rezultat izjemno redke bolezni. Občasni ulkusi na in v telesu, bolečine, zaradi katerih mora kako noč enostavno hoditi gor in dol po stanovanju, ker je ležanje preboleče, enkrat tedenski day-hospital in občasno izostajanje od lekcij joge in vsega v zunanjem svetu zaradi prehudih bolečin. Včeraj mi je bilo tudi povedano, kakšna močna volja jo kljub, ali morda ravno zaradi vsega tega, označuje, kako ji uspe vsak dan živeti z največjo možno mero poguma. Seveda zveni tako zelo retorično in votlo in vendar si ne morem kaj, da bi z njo ne primerjala vseh svojih občasnih upadov volje, vseh malodušij, vseh večnih vprašanj in občutkov, da živim življenje, kot da bi dejansko bila v pričakovanju nečesa, kar mora še priti. Danes mi je mož rekel, da nima nikoli smisla v nedogled premlevali, kateri naj bi bil življenjski projekt, kateri naj bi bil tvoj življenjski talent, cekin, ki ti je bil ob rojstvu dan, da iz njega narediš najboljšo. Življenje moraš enostavno živeti, pomemben je le današnji dan, ne pa vprašanja o

jutrišnjem. Zdi se mi John Lennon in njegova fraza "življenje je vse to, kar se ti dogaja, medtem ko si ti zaposlen v njegovem načrtovanju".

Vse ima pač svoj smisel, prav gotovo tudi neko čakanje, pričakovanje neke osebe in življenjske prenovi, ki je milje daleč od neke stalne "akcije", dejavnosti, noge v stalnem koraku.

Misel na to mlado žensko in na njeno moč v življenju mi pokaže - vse skupaj je seveda tako zelo logično -, kaj so pravzaprav "življenjski projekti", o katerih stalno razmišljam in doma govorim. Neznanka, ki je prav, da taka ostane, drugače si človek domišlja, da ima lahko lastnosti, ki jih premore le Bog.

V časopisju so me vedno pritegnile pripovedi

oseb, ki so tako ali drugače povsem spremenile svoje življenje. Nekateri so se iztrgali iz primeža milanskega deloholicizma, drugi odkrili, da lahko iz svojega konjička ustvarijo poklic, nekateri so v poznih letih odkrili svet poezije, ustvarjanje z barvami in željo po večnem odkrivanju; nekatere družine so posvojile otroke iz tretjega sveta in preko njih vzpostavile tudi

kasneje trajno vez in sodelovanje s tistim svetom, druge so se po desetletjih skupnega življenja razdrle in včasih slišiš, recimo, da je nekdo odkril pravega življenjskega partnerja šele pri sedemdesetih, ali "kaj zares pomeni belina", kot mi je pred časom rekel šestdesetletni likovni ustvarjalec. "Do trenutka na beneškem Bienalu tega nisem doumel. Tam sem hodil po delu paviljona, ki je bil ena sama belina, vse tako zelo belo in brezokvirno, da izgubiš občutek prostora in časa. Potem pa naenkrat slika: dolg rez na belini. Takrat razumeš".

Državnozbornske volitve v Avstriji Desnica na pohodu

Na vsedržavni ravni - Skok v neznanje

Rezultat predčasnih državnozbornskih volitev v Avstriji so politični komentatorji že nekaj časa predvidevali. Na dlani je bilo, da bosta obe desni stranki, Haiderjeva Zveza za bodočnost Avstrije (BZÖ) in Strachejevi svobodnjaki (FPÖ) pridobili veliko glasov "jeznih" in razočaranih volivcev, ob njih pa še tudi nekaj mamljivih glasov 16-letnikov, ki so letos prvič lahko glasovali. Na dlani je bilo, da bosta obe stranki velike koalicije (ljudska stranka in socialdemokrati), ki je razpadla prav sredi poletja, doživeli slabši rezultat, nihče pa ni predvideval nedeljskega končnega rezultata. Tako socialdemokrati kot ljudska stranka so doživeli najmanj konsenza v svoji zgodovini. Socialdemokrati so sicer ostali številčno najmočnejša stranka v Avstriji, sicer pa jih politično in tudi aritmetično presegata seštevček desnih strank. Po volji ljudstva bodo sedaj na vrsti posvetovanja

vrhov strank, ki bodo morale oceniti trenutni položaj. Jeziček na tehtnici bo vsekakor ljudska stranka, ki se je znašla v nelahkem položaju: od analize vrha stranke bo odvisno, če bo stranka ubrala pot v opozicijo, se ponovno odločila za veliko koalicijo s socialdemokrati ali pa šla v koalicijo s svobodnjaki in Haiderjem. V avstrijskem političnem prostoru se skratka že ponovno obe taji skorajda italijanske politične razmere, kar pomeni za državo, ki je bila vajena stabilnosti, pravi skok v neznanje.

Na Koroškem - Haider!

Na Koroškem je stranka Jörga Haiderja na dobri poti, da na naslednjih deželnozbornskih volitvah

pridobi celo absolutno večino. Tokrat je Haiderju uspelo, da je pridobil glasove tako socialdemokratskih volivcev kot ljudske stranke. Haiderjeva stranka je poskočila na skorajda 40% glasov ter pridobila 14% - prav toliko, kolikor znaša izguba ljudske in socialdemokratske stranke na Koroškem. V dvojezičnih občinah na

Koroškem velja omeniti rezultat v Selah, kjer je zavezništvo med Enotno listo in Liberalnim forumom z Rudijem Voukom pričelo kar 25,30% volilcev.

Šokantni rezultat! - Intervju / Rudi Vouk

Kako ocenjujete rezultat volitev?

Kot absolutno razočaranje in deloma šok. Nam ni uspelo z Liberalnim forumom (LiF). Na dvojezičnem ozemlju nam je uspelo v glavnem ohraniti rezultate, ki smo jih v preteklosti dosegli z LiF-om, čeprav so okoliščine tokrat bile nekoliko težje. Na zvezni ravni ni uspelo, to je treba sprejeti v vednost. Toda šokantno je, do kakšnega zasuka je prišlo na desno, in sicer ne samo na desno, ampak na skrajno desno. Kaj takega, da imajo stranke skrajne desnice večino ali možnost za relativno večino v Avstriji, se v državi z zgodovino, kot jo ima Avstrija, pravzaprav ne bi smelo zgoditi. Zgodilo pa se je in sedaj je zelo resno treba analizirati, kako je prišlo do tega, kdo je povzročil to, ter temeljito odstraniti vse razloge, ki so pripeljali do tega šokantnega rezultata.

Kaj pa pomeni rezultat državnozbornskih volitev za koroške Slovence?

Jaz mislim prav nič dobrega. Mi koroški Slo-

venci smo takšnih nevarnih igrar že vajeni. Na Koroškem se je vedno igralo na karto nemškega nacionalizma kot najmanjšega imenovalca vseh političnih sil. Rezultat je bil, da so bili socialdemokrati in ljudska stranka porinjeni ob rob in da je Haider postal deželni glavar. In danes nihče nima recepta proti njemu. Sedaj se nam lahko nekaj podobnega zgodi na zvezni ravni. Sedanje stanje sta pravzaprav povzročili socialdemokracija in ljudska stranka sami. Ljudska stranka je kopirala politiko proti tujcem od tajnika avstrijskih svobodnjakov Stracheja, socialdemokrati pa so kopirali protievropsko politiko in populizem od strank desnega bloka. Ljudje niso šli na limanice in glasovali so "originale", ne pa kopije! To je dejansko zaskrbljujoče, da

se v osrčju Evrope ponavljajo neki pojavi, ki spominjajo na leto 1933, ko je neka stranka postala najmočnejša stranka v Nemčiji. Paraleli s tem obdobjem so nedvomno zaskrbljujoči!

V kratkem izredni kongres Nove Slovenije

Nujno je obnoviti ozračje miru in zaupanja

V Sloveniji se politične razmere po parlamentarnih volitvah še niso umirile, čeprav se polemike in druge oblike obračunavanja med strankami postopoma vendarle umirjajo. Janez Janša, premier, ki končuje mandat štiriletnega nosilca oblasti v Sloveniji, ter je tudi predsednik Slovenske demokratske stranke, sicer še nadalje zatrjuje, da je levosredinski politični blok na volitvah 21. septembra zmagal predvsem zaradi mobilizacije volilcev v Ljubljani, ki so jo spodbudili mogočnejša Milan Kučan, nekdanji predsednik države, in ljubljanski župan Zoran Jankovič ter predsedniki tako imenovanega trojčka, to je levosredinskih strank Socialnih demokratov, Zares in LDS, Borut Pahor, Gregor Golobič in Katarina Kresal. Vendar so Janez Janša in njegovi slednji sprejeli uradne izide volitev ter Borutu Pahorju in celotnemu levosredinskemu bloku čestitali k zmagi, prihodnji vladi pa zaželeli uspešno delo. Najbolj verjetni sestavljalec nove vlade, Borut Pahor, je s prvimi dejanji in potezami po volitvah ugodno presenetil politiko in tudi javnost. V javnih nastopih in na srečanjih s predstavniki opozicijskih strank je poudarjal, da Slovenija po volitvah ostaja politično in ideološko razdvojena, zaradi tega pa si mora celotna politika, torej zmagovalci in poraženci na volitvah, prizadevati za vzpostavitev ozračja miru in zaupanja v družbi in državi. Slovenija nujno potrebuje preobrazbo (reformo) v gospodarstvu, socialni politiki in na drugih področjih, torej izzive, ki bodo zahtevali pogumne in ve-

likopotezne odločitve. Borut Pahor poudarja, da se bo o razvojni strategiji nove oblasti oz. vlade treba dobro pogovoriti in spo-

Borut Pahor

razumeti, tudi v sodelovanju in s prispevkom opozicije. Najbolj verjetni novi premier je izjavil, da se bo s temeljnima izzivoma Slovenije, to je o nadaljevanju reform in o ohranitvi socialne države, pred sestavo nove vlade posvetoval tudi z Janezom Janšo, predsednikom Slovenske demokratske stranke, ki bo največja opozicijska sila v novem parlamentu. Borut Pahor se je odločno postavil nasproti tistim politikom v levosredinskem bloku, ki se zavzemajo za odstavitev tistih visokih funkcionarjev v izvršilni oblasti in v javnih podjetjih, ki da jih je politično zaposlila vlada Janeza Janše. Take odstavitve so takoj po volitvah

zahtevali Zoran Jankovič, poslanka stranke Zares Darja Lavtižar-Bebler, novi poslanec iste stranke Jurij Aurelio, pa tudi predsednik stranke Zares Gregor Golobič. Tednik Mladina je v novi številki že objavil imena in fotografije tistih visokih uslužbencev izvršilne oblasti, ki naj bi bili "politično nastavljeni". Nova vlada naj bi bila po mnenju nekaterih "jurišnikov" pretežno iz stranke Zares in naj bi čim prej zamenjala tudi Barbaro Brezigar, generalno državno tožilko, Alenko Paulin, direktorico Slovenske tiskovne agencije, Jožeta Možino, direktorja TV Slovenija, Vinka Vasleto, direktorja Radia Slovenija, Antona Guzeja, generalnega direktorja RTV Slovenija, Damjana Žugljaja, direktorja agencije za trg vrednostnih papirjev, ter Janija Soršaka, direktorja urada za varstvo konkurence. Borut Pahor se je v dosedanjih izjavah odločno postavil nasproti odstavitvam uslužbencev v izvršilni oblasti in v gospodarskih družbah z državnim deležem. Ponovil je obljubo, dano v predvolilni kampanji, da bo namreč upošteval le delo in sposobnost posameznih funkcionarjev, v nobenem primeru pa ne bo preverjal njihove politične lojalnosti. Zdaj zagotavlja, "da bi v primeru, če bi kakšen minister zahteval odstavitev oz. zamenjavo kakšnega funkcionarja, zahteval zelo podrobno obrazložitev vsakega takšnega predloga". Verjetni premier s predstavniki

političnih strank snuje vladno koalicijsko, saj tri stranke zmagovitega političnega trojčka zanjo ne bi imele dovolj poslanskih glasov v državnem zboru. Borut Pahor se pogaja s predsednikom Desusa (Demokratske stranke upokojujencev) Karlom Erjavcem, ki pa za vstop v vlado zahteva jamstva, da si bo nova oblast zlasti prizadevala za izboljšanje položaja upokojujencev, ki jih je v državi že skoraj 600.000. V stranki Nova Slovenija, krščanski in ljudski stranki, ki je na volitvah dobila premalo glasov za vstop v parlament, napovedujejo izredni kongres. Ta naj bi prispeval k izhodu iz krize, pri čemer bo aktivno sodeloval tudi Lojze Peterle.

Priznanje Janezu Janši in njegovi vladi za njun odnos do slovenske skupnosti v Italiji Informativni tednik Reporter je v novi številki objavil tudi obsežen, aktualen in pomemben pogovor, ki ga je imel časnikar Andrej Černic z dr. Damijanom Terpinom, predsednikom stranke Slovenska skupnost v Italiji. V intervjuju "sta se sprehodila po političnem in družbenem humusu Slovencev v Italiji, obravnavala odnose znotraj manjšine ter v stranki Slovenska skupnost in se dotaknila tudi razmerja med manjšinci in Ljubljano". Na vprašanje časnikarja o tem, kako ocenjuje manjšinsko politiko Slovenije v zadnjem mandatu, je dr. Damijan Terpin odgovoril: "Zamejci ne pomenimo sestankov s slovenskimi oblastmi na tako visoki ravni. Naši sogovorniki so na zadnjem sestanku bili predsednik vlade, zunanji minister, finančni minister, minister za šolstvo, minister za regionalno sodelovanje in minister za gospodarstvo. Gre za same ključne resorje, ki so neposredno prislunili potrebam slovenske manjšine. Janez Janša in njegova vlada sta dokazala, da mislita resno. Vsega tega pri prejšnjih vladah nismo bili vajeni. Raven odnosov je zato na bistveno višji ravni".

Marijan Drobež

Kratki

Manjše zanimanje kupcev za nakup nepremičnin v Sloveniji

V slovenskih agencijah in podjetjih za trgovanje z nepremičninami ugotavljajo, da se zmanjšuje zanimanje tujih državljanov za nakup nepremičnin v Sloveniji. Domnevajo, da so med poglavitnimi vzroki takih gibanj na trgu z nepremičninami finančna kriza v večini držav in z njo povezane denarne stiske morebitnih kupcev. Treba pa je opozoriti, da so stanovanja, hiše in tudi zazidalna zemljišča v Sloveniji dražja kot v večini drugih evropskih držav. Od vstopa Slovenije v EU, 1. maja 2004, do sedaj so kupci v državi kupili skupaj 2862 nepremičnin. Največ je bilo Angležev. Večino hiš, stanovanj ter parcel ali drugih nepremičnin so kupili na območju Murske Sobote, na Goriškem in Gorenjskem. Na drugem mestu po številu nakupov so bili Italijani. Slednji so v Sloveniji doslej kupili 744 stanovanj oz. hiš ali pa zemljišč.

Časopis predstavništva Evropske komisije v Sloveniji

Predstavništvo Evropske komisije v Sloveniji je izdalo novo številko časnika, ki se imenuje EUekspres. Izšel je

v 15.000 izvodih, članki in drugi prispevki v njem pa obravnavajo razna vprašanja, pomembna za Slovenijo in njeno sodelovanje z najvažnejšo evropsko povezavo. Velik del prostora je namenjen varovanju okolja in učinkovitosti porabi energijskih virov. Poseben gost tokratne številke EUekspresa je evropski komisar za znanost in raziskave Janez Potočnik, s katerim so se pogovarjali o vlogi znanosti in raziskav pri iskanju odgovorov na okoljsko-energetska vprašanja. V prispevku z naslovom Podnebne spremembe so realnost je klimatologinja Lučka Kajfež-Bogataj med drugim zapisala, "da ima svet na srečo tehnologijo in finančna sredstva za omejevanje katastrofalnih posledic globalnega segrevanja, ki je zajelo tudi Slovenijo. Vendar je treba za znižanje izpustov toplogrednih plinov ukrepati takoj, saj bo že čez desetletje najverjetneje prepozno".

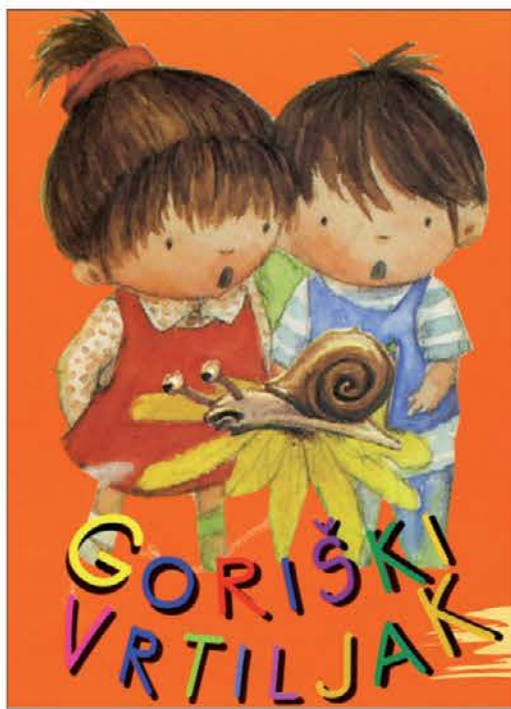
SNG NOVA GORICA Goriški vrtiljak

Razigrano prihajajo igrice za otroke

Že dolgo vrsto let se v Novi Gorici ob gledališki sezoni za odrasle gledalce vije nič manj pomembna gledališka sezona za najmlajše obiskovalce tega kulturnega hrama. Slovensko narodno gledališče Nova Gorica že od ustanovitve namenja veliko pozornosti otroškim predstavam, katerih se z navdušenostjo lotevajo tudi mladi srednješolci, ki se kot gledališki zanesenjaki zbirajo v krogu Amaterskega mladinskega odra, ki ga od vsega začetka vodi režiser in mentor Emil Aberšek. Teh uprizoritev pa je

premalo, da bi lahko izpolnili vsa pričakovanja otroške publike, zato je pred skoraj tridesetimi leti, v glavnem po zaslugi Emila Aberška, vzklil Goriški vrtiljak, na katerem so se veselo zavrtle najboljše predstave za otroke, kar jih najdemo na slovenskem dramskem prizorišču. Iz gledališke lupine sta se porodila Mali in Veliki Polžek, ki že dolgo let razveseljujeta predšolske otroke in tiste, ki že zahajajo v osnovno šolo. Tudi letošnja, 27. sezona Goriškega vrtiljaka bo kar se da pestra in bo vsebovala kopico privlačnih

predstav. Vse bodo na ogled ob sobotah, v dveh ponovitvah, ob 10. uri in ob 16.30 v dvorani Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica. Podoben program predstav je Emil Aberšek pripravil tudi za Polžkove abonmaje v Šempetru, Renčah in Desklah. Vpis abonmaje je možen do vključno 10. oktobra 2008. Blagajna gledališča je odprta vsak delavnik od 10.00 do 12.00 in od 15.00 do 18.00. V času vpisa abonmajev tudi ob sobotah od 10.00 do 13.00 ter eno uro pred vsako predstavo. Abonma obsega šest predstav in dodatno brezplačno sedmo presenečenje. Abonente Malega Polžka

bodo letos pozabavali in poučili Lutkovno gledališče Maribor, ki bo predstavilo Jajce (18. oktobra), gledališče Tone Čufar Jesenice z igrico Plešoč (15. novembra), mladi igralci MAK iz Deskel bodo prikazali igrice Veveriček posebne sorte (29. novembra), Prešernovo gledališče Kranj bo uprizorilo priljubljeno pravljico Muca Copatarica (13. decembra), Mini teater iz Ljubljane pa igrice Pipi in Melkijad (17. januarja 2009). Abonma bo sklenilo GOML iz Ljubljane s predstavo Hej, zbudi se, pravljica (7. febru-

arja 2009). Nekoliko starejši abonenti Velikega Polžka pa si bodo ogledali predstave: Maček Muri, Slovensko ljudsko gledališče Celje (25. oktobra), Črkolandija, avtorska predstava Štromar - Geč (8. novembra), Čarovnik iz Oza, Hiša otrok in umetnosti Ljubljana (22. novembra), Mala čarovnica, Loški oder Škofja Loka (6. decembra), Dobri Zlobko, Lutkovno gledališče Ljubljana (24. januarja 2009), Grdi raček, Mini teater Ljubljana (7. marca 2009).

Novogoriškim otrokom se na veselo vrtljaku v družbi igrice, vsaj pri predstavah, ki jih ni na programu v Goriškem vrtljaku v Gorici, lahko pridružijo tudi malčki iz vrtec in šolarji slovenskih šol iz Goriške onstran nekdanje meje. Lepo jim bo!

IK

Župani občin na Goriškem presenečeni zaradi očitkov dr. Zavrtanika

Univerza išče zemljišče za svoje delovanje in razvoj

Univerza v Novi Gorici uspešno izvaja svojo izobraževalno in znanstvenoraziskovalno dejavnost in bo tudi v novem akademskem letu 2008-2009 razširila svoj program, toda se že ves čas od ustanovitve sooča z veliko težavo. Nima dovolj prostorov za sedež in delovanje zavoda, predavanja in tudi za oblikovanje kampusa, uni-

verzitetnega naselja na enem skupnem prostoru. Delovna skupina, sestavljena iz štirih univerzitetnih profesorjev, je pri iskanju lokacije omenjenega kampusa imela več pogovorov z župani občin v Vipavski dolini. Zemljišča so Univerzi v Novi Gorici ponudili v občinah Ajdovščina, Nova Gorica, Renče-Vogrsko in Šempeter-Vrtojba. Vse

obravnavane lokacije bi bile primerne, toda nobena ponudba ne bi omogočala, da Univerza postane lastnik zemljišča ali vsaj njegov dolgoročni uporabnik. Zemljišča so v zasebni lasti in jih zato ne bi mogli hitro odkupiti. Omenjena delovna skupina je zato menila, da nobena od predstavjenih rešitev ne zagotavlja rešitve prostorskih težav uni-

verze v naslednjih petih letih, kaj šele v poznejšem obdobju. Univerza je zaradi omenjenih razlogov zbiranje ponudb za lokacijo univerzitetnega naselja razširila na območje Ljubljane, Postojne, Krasi in sosednjih italijanskih pokrajin. To pomeni, da bi se Univerza v Novi Gorici, če bi ji katera od možnih novih lokacij ustrežala, preselila drugam v Slovenijo. Predsednik Univerze prof. dr. Danilo Zavrtanik meni, "da je čez mejo malo možnosti za gradnjo univerzitetnega naselja, ker da čas še ni zrel za take podvige". Sicer pa bi se po njegovem na Goriškem lahko našlo primernih 20 hektarjev

zemlje, če bi bila za to volja. Kaže, da poteka nekakšna tiha polemika med predstavniki univerze in zlasti MO Nova Gorica. Župani občin na Goriškem so na nedavnem srečanju menili, da obstaja močna volja in pripravljenost, da Univerza ostane na Goriškem, pri čemer zanje ni pomembno, ali bo sedež v novogoriški ali drugi občini na ožjem Goriškem. Vsi župani pa so neprijetno presenečeni nad izjavami predsednika Univerze v Novi Gorici dr. Zavrtanika, ki omenjenim občinam, zlasti v sredstvih javnega obveščanja, nenehno očita neustrezen odnos do Univerze in

nepripravljenost, da bi zavodu ponudile ustrezna zemljišča. Novogoriški župan Brulc je povedal, da občina za univerzo v Novi Gorici letno namenja 344.339 evrov. Občina je univerzi v Novi Gorici ponudila že več možnih lokacij za gradnjo univerzitetnega kampusa. Leta pa nikoli, ugotavlja župan, ni zadovoljna. Prostor in okolje, v katerih bo v prihodnje delovala Univerza v Novi Gorici, torej še nista jasna in določena. Preveč je zapletov in morda tudi predsodkov v odnosih med občinami na ožjem Goriškem ter Univerzo.

M.

Ob skorajšnjem koncu trgatve na Primorskem

V posameznih vinorodnih okoliših različen pridelek

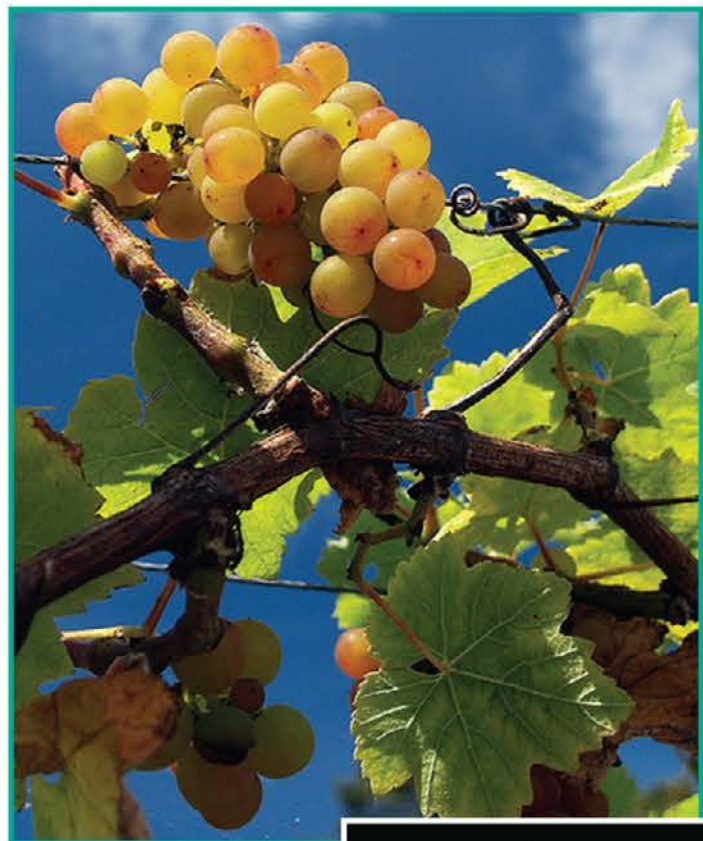
Na Primorskem bodo najkasneje do 10. oktobra končali letošnjo trgatve, ki se je z obiranjem najbolj zgodnjih sort začela okoli 1. septembra. Andreja Škvarč, specialistka in svetovalka za vinogradništvo pri Kmetijski gozdarskem zavodu v Novi Gorici, je v pogovoru za naš časnik dejala, da je bil pridelek v štirih vinorodnih okoliših, na toliko takih enot je raz-

pot pa v povprečnih letinah. V omenjenih štirih vinorodnih okoliših imajo skupaj 6.835 hektarov vinogradov, ki so vsi registrirani pri pristojnih oblasteh. Omenjene štiri vinorodne okoliše skupaj obravnavajo pod imenom Vinorodna dežela Primorska. Na Primorskem so v vinogradništvu in vinarstvu zastopane naslednje sorte: refošk, merlot, rebula, malvazija, chardon-

naj bi od tam tudi izhajala. V Brdih to sorto pridelujejo na 23,5 odstotkih vseh vinogradniških površin.

Vinogradništvo in vinarstvo se sicer soočata s težavami, ki so posledica velike konkurence in drugih težav na trgu. Vinske kleti na Dobrovi, v Vipavi, Sežani in na obalnem območju še niso določile odkupnih cen grozdja letošnjega pridelka. Tudi ni znano, kdaj bo oddano grozdje plačano. Ponekod imajo tudi zaloge neprodanega vina iz prejšnjih let, o čemer pa v predlovalnih kletih najraje molčijo. Zmanjšuje se obnova vinogradov. Lani so na Primorskem obnovili le okoli 92 hektarov nasadov, v prejšnjih obdobjih pa so jih obnovili čez 300 hektarov na leto. Obnova enega hektarja stane več kot 40.000 evrov, kar je za večino pridelovalcev prevelik strošek, čeprav EU prispeva 10.000 evrov za hektar obnovevinograde.

Vinogradniška izvedenka Andreja Škvarč je opozorila tudi na pojav, ki je v javnosti malo znan. Tudi na Primorskem so namreč posamezni pridelovalci grozdja oz. lastniki vinogradov začeli opuščati svojo dejavnost. Za prenehanje ukvarjanja z vinogradništvom in pridelovanjem vin so se odločili zaradi različnih razlogov, predvsem socialnega stanja v družinah. EU v okviru svoje politike, ki stremi k zmanjšanju vi-

deljena Primorska, različen. Najboljši je bil v Goriških Brdih, kjer ni bilo večjih naravnih ujm, ki bi prizadele vinograde. V tem vinorodnem okolišju je tudi kakovost grozdja bila dobra, ali celo zelo dobra, saj je bilo v grozdju popolno skladje med sladkorjem in kislinami. Vinorodne okoliše v Vipavski dolini, na Krasu in v Slovenski Istri pa so prizadeli neurja, toče, zmrzali in drugačne naravne neviščnosti, kar je povzročilo zmanjšanje pridelka in seveda vplivalo tudi na njegovo kakovost.

Ugledna strokovnjakinja za vinogradništvo meni, da je letošnji pridelek grozdja v Goriških Brdih znašal okoli 14.000 ton, v Vipavski dolini prav toliko, na Krasu kakih 3.000 ton, tolikšen pa je bil pridelek tudi v vinorodnem okolišju Slovenske Istre. Pričakujejo, da bodo s predelavo grozdja na Primorskem letos pridelali okoli 28 milijonov litrov različnih vrst vina. Pridelek bo torej nekoliko nižji

nay, cabernet sauvignon, sauvignon, sivi pinot, zeleni sauvignon, laški rizling, beli pinot, barbera in rumeni muškati. Nekatere sorte grozdja so za vinorodne okoliše posebej pomembne. V Goriških Brdih že več let namenjajo posebno skrb rebuli, ki

nogradniških površin, tiste, ki opustijo to dejavnost, nagradi z denarnim prispevkom. Podatke o tem, koliko je primerov opustitve in nasploh zmanjševanja vinogradniške dejavnosti, zbira Agencija za kmetijske trge v Sloveniji.

M.

Enogastronomska prireditev privabila v Gorico na desettisoče ljudi

Okusi ob meji - množičen praznik narodnih jedi

Kaj naj rečemo o letošnjih Okusih ob meji, mednarodni prireditvi, na katero stavi goriška občinska uprava? Predvsem to, da se je minuli konec tedna v Gorico zgrnilo na de-

nic je bilo postavljenih na trgu sv. Antona in Cavour: tam ste lahko okusili francoske sire, fois gras, ostrige, šampanjec, žabe in druge tipične francoske jedi. Prav za Francoze je bilo veliko za-

set ljudi, se zavemo, za kako masovno prireditev gre. Župan Romoli je bil izjemno vesel množičnega obiska, poudaril je, da je prišlo veliko gostov iz bližnje Slovenije in Avstrije. Skupno je bilo

v Gorici 322 stojnic, kar pove veliko. Krajevni potniški prevoznik je s parkirišča pri Rdeči hiši pripeljal v mesto okrog dva tisoč ljudi, večina gostov pa je prišla v središče peš.

Praznik vina in dobrot z mize so prireditelji skušali obogatiti z različnimi glasbenimi ponudbami, saj je na različnih prizoriščih igralo več ansamblov, med njimi tudi slovenski, a vseeno ima

ob takih velikanskih ljudskih praznikih človek neprijeten občutek, da gre v bistvu samo za masovno druženje ljudi, ki posred-

Foto JMP

settisoče ljudi, ki so v lepem vremenu v središču Gorice predvsem opazovali, a tudi okušali dobrote, ki so jih predstavili različni enogastronomski ponudniki iz raznih držav. Napisali smo, da je večina ljudi predvsem opazovala stojnice, ker je bilo zares tako. Finančna kriza se pozna tudi na tako množičnih prireditvah, kar pa ne pomeni, da prodajalci niso imeli po prireditvi polnih žepov, ljudi je bilo namreč ogromno, tako da goriška občinska uprava razmišlja, da bi prihodnje leto še podaljšala prireditev, s treh dni naj bi prireditev razširili na štiri. Gusti di Frontiera / Okusi ob meji so dejansko zelo uspešna enogastronomska prireditev, na kateri so glavno besedo imeli seveda ponudniki vin in dobrot iz naše dežele, sosednje Slovenije in avstrijske Koroške, a tudi od drugod. Z balkanskega območja so prišli v Gorico albanska, srbska, črnogorska in bosanska kuhinja poleg - seveda - slovenske in hrvaške. Približno trideset francoskih stoj-

nimanja, kot so seveda na veliko cvrli in pekli srbi in Bosanci, predvsem pa so se tokrat izkazali tudi Štandrežci, ki so dobesedno

na Korzu z veliko stojnico in množičnim obiskom ter seveda njihovo ponudbo, pri kateri niso manjkali obvezni "vržiti". Brici so se seveda tudi predstavili in prav števerjansko društvo F. B. Sedej je bilo deležno

pohval v središču mesta zaradi ponudbe odličnih briških vin. Če pomislimo, da je pri pripravi hrane in strežbi samo pri štandreški stojnici sodelovalo več kot petde-

no kaže na veliko samoto posameznikov v naši družbi, globljega pomena take prireditve na žalost nimajo.

ZUT

Foto JMP

SOL V KAVI

Računajmo

Ko sem se že spravil v iskanje čim bolj banalnih misli - kakor je, na primer, razkrivanje presenetljive novice, da je Zemlja okrogla -, bom začel naštevati ljudske modrosti in jih prenašati v vsakdanje življenje. Pisal sem, da je zrno na zrno pogača, oziroma da lahko naša še tako nepomembna dejanja spremenijo svet, vendar le, če to počnemo vsi. Naredimo izračun in bomo videli, da je to povsem res. Seveda nisem matematik ali strokovnjak za ekonomijo, to pa pomeni, da bo verjetno moj izračun nekoliko napačen. Zato pa bom računal zelo konzervativno oz. sebi v škodo, da ne bi kdo rekel, da računam namenoma tako, da dokazem, da imam prav.

Govorili smo o plastičnih vrečkah. Po podatkih iz zadnjega popisa iz leta 2001 živi v Gorici 38.505 prebivalcev, vendar bomo upoštevali le aktivno prebivalstvo, ki šteje 14.068 ljudi. Recimo, da gre vsakdo izmed njih v trgovino samo dvakrat na teden (čeprav verjamem, da hodijo pogosteje) in pri svojem nakupu kupi eno samo vrečko. Skupaj imamo torej 28.000 obiskov v trgovini na teden in ravno toliko plastičnih vrečk. Na mesec je to 112.000 plastičnih vrečk oz. 1,5 tone odvečne plastike v smeteh. Vsak mesec! Plastike, ki nikoli ne bo izgnila. Poldruga tona plastike samo v Gorici. Seveda smo že brali, da bi do leta 2010 v Italiji morali sprejeti nov zakon, s katerim bi prepovedali uporabo klasičnih plastičnih vrečk in bi dovolili le še uporabo biološko razgradljivih vrečk iz koruze. Vse to je lepo in prav. Vendar se moramo tudi vprašati, kaj pomeni, da je nekaj biorazgradljivo? Vzemite vrečko in jo zakopljite na svojem vrtu. Če je biorazgradljiva, bi morala izginiti v nekaj mesecih. Stvar pa postane veliko bolj zapletena.

Večino smeti sežgejo in toliko večja količina smeti torej predstavlja toliko večjo količino ogljikovega dioksida. Preostale vrečke končajo na smetišču, kjer pa niso več v naravnem okolju, polnem aerobnih bakterij in živalic, ki so sposobne razgraditi "biovrečko", ampak v neživem okolju, kjer nič ne gnije. Odgovor: V trgovino s svojo torbo! Počasi se daleč pride, pravi pregovor, in vrečko za vrečko lahko samo v Gorici zmanjšamo količino odpadne plastike za poldrugo tono vsak mesec. Če pa pregovor omenja hitrost, naj navedem še pred kratkim prebrani izračun o hitrosti naših avtomobilov. Ta draga in onesnažujoča prevozna sredstva uporabljamo zato, ker nam omogočajo, da se hitreje gibljemo. Tako vsaj mislimo. Hitrost je dejansko razmerje med razdaljo in časom, zato jo merimo v metrih na sekundo ali kilometrih na uro. V naši družbi pa je čas denar in moramo torej hitrost našega avtomobilskega prevoza izračunati z vso poštenostjo, torej tako, da upoštevamo vse podatke, ki vplivajo na izračun. Avtomobili stanejo in, če ga imamo, moramo toliko več delati, da ga plačamo. Ta čas velja upoštevati pri izračunu. Avtomobil moramo peljati na servis, na popravila itd. Za to porabimo čas pa tudi denar, ki ga spet moramo zaslužiti, in torej spet porabimo dodaten čas. Avtomobil rabi gorivo, ki pa stane (vedno več) in je torej spet treba delati in porabiti čas...

Če seštejemo ves čas, ki smo ga porabili, da zaslužimo dovolj denarja, da kupimo avtomobil, gorivo, plačamo popravila in servise, avtomobilske gume in ostalo in to delimo z razdaljo, ki jo prevozimo, odkrijemo, da je povprečna hitrost naših avtomobilov od osem do deset kilometrov na uro. Je avtomobil res najhitrejši prevoznik? Bi ne bili s kolesom veliko hitrejši? Kdaj bomo vse to razumeli?

Odgovor je vedno isti: Ko bomo vzgojili novo generacijo, ki bo veliko pametnejša od nas.

Peter Szabo

NOVI
GLAS

GLAVNI UREDNIK Andrej Bratuž - ODGOVORNI UREDNIK Jurij Palik
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik dr. Damjan Paulin
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.it
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.it
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.it
www.noviglas.it

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 85 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Tmedia, ul. Malta 6 - Gorica, ul. Montecchi 6 - Trst. Brezplačna tel. št. 800 129452, iz Slovenije in tujine 0039 0481 32879. E-mail advertising@tmedia.it

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije v zamejstvu in po svetu
Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To število smo poslali v tisk v torek, 30. septembra, ob 14. uri.

Uspešna športnica ŠD Mladina Mateja Bogatec

Z vztrajnostjo se je povzpela na rolkarski Olimp

Potem ko se je rolkarica kriškega Športnega društva Mladina Mateja Bogatec, z isto lovoriko okrasila že leta 2005, je letos spet osvojila svetovni pokal. Vsakoletno tekmovalstvo je letos sestavljalo pet tekem na različnih koncih Evrope in v raznih disciplinah (sprint, ravnina, reber, zasledovanje, štafeta): pravzaprav je bilo predvidenih sedem preizkušenj, dve etapi pa so nato odpovedali in jih črtali s sporeda. Zaslužen zmagoslavje je 26-letna Mateja doživela v slikovitem grškem Solunu, kjer je naposled na glavnem mestnem trgu dvignila visoko v zrak kristalni globus čisto v slogu smučarskega svetovnega pokala. Pokrovitelj rolkarskega svetovnega pokala je namreč mednarodna smučarska zveza FIS. Vedeti je treba, da je rolkanje mlada disciplina, ki se je rodila prav kot poletni cestni trening za smučarje tekače. Dinamična Bogatčeva, po izobrazbi ekonomistka, zraven tega pa tudi vaditeljica v fitnesu, je bila skozi preizkušnje letošnjega pokala

dokaj konstantna in je bila že pred odhodom v Grčijo na pragu končnega slavja. V Solunu pa jo je čakala (ob tekmi navkreber) še preizkušnja v sprintu, v katerem je bila visoka uvrstitev povsem realna, saj gre za njeno paradno disciplino. Pravzaprav bi ji naslov lahko odvzela samo naravna katastrofa, v tem primeru mogoče le težave z letalsko družbo Alitalia, s katero je italijanska državna reprezentanca potovala na Egejski polotok... Na koncu pa se je vse lepo izteklo, tako da je naša odlična športnica (v prenesenem pomenu, pa tudi dobesedno) zanesljivo dosegla rolkarski Olimp. Za sabo je pustila Rusinjo Jektovo in reprezentanč-

sija, Turčija, Hrvaška, veliko evropskih zastav pa je povsem odsotnih z rolkarskega zemljevida. Odpovedovanje tekem, pa tudi ve-

likih tekmovalj (EP in SP) pomeni, da mednarodno gibanje v tem športu še ni najbolje organizirano. Vključitev v spored Olimpijskih iger je najbrž zaradi teh dveh faktorjev še daleč. V svetovnem pokalu je v bistvu tako, da je nagrajena zlasti vztrajnost, se pravi prisotnost na vseh tekmah. Navzočnost športnikov (tudi na primer na svetovnem prvenstvu)

krojijo stroški za potovanja, pa tudi druge obveznosti (na primer zimske ali pa službene) tekmovalcev. Matejina moč je tudi v tem, da je specialistka za rolke in da največ vlaga prav v poletno sezono, medtem ko je za marsikatero tekmo v ospredju tekmovalna sezona na snegu. Preizkusila se je sicer tudi v teku na smučeh, vendar kmalu ocenila, da na tej poti ni vredno nadaljevati. V rolkanju pa je eksplozivna Križanka osvojila že vse, od svetovnih pokalov do državnih naslovov in pokalov ter kolajn na svetovnih in evropskih prvenstvih. Kako naprej, se še ni izjasnila, je pa tako športna profesionalka, da bo prav gotovo še naprej vsakodnevno trenirala in ambiciozno tekmovala. Nedvomno bo znala vedno znova sama najti primerno motivacijo, navsezadnje je še razmeroma mlada, po nekaj letih poškodb in zdravstvenih težav pa lahko končno v optimalni formi res uživa v svoji športni panogi. Že v prihodnji sezoni 2009 se ji ponujajo (če bodo potrjeni) vrhunski mednarodni izzivi. Kaj pa je za Matejo pri Mladini? Brat David Bogatec in Ana Košuta sta malce omejila vne- mo pri športu zaradi študijskih obveznosti, drugače sta vredna najvišje ravni. Spodbudno pa je mladinsko gibanje, ki ga potre- pežljivo gojijo društve-

ni športni delavci v disciplini, pri kateri je res težko pritegniti mladino. Velika zadoščenja pa ima rolkarski odsek ŠD Mladina tudi kot organizator tekem (Bavisela Sprint, tekme italijanskega pokala in, zakaj ne, nekoč tudi svetovnega?) po zaslugi prispevka marljivi- vi odbornikov, pa tudi nesebične pomoči cele vasi.

HC

GORICA Mauro Leban o Mladinskem domu

V službi mladim in družinam

Dejavnost goriškega Mladinskega doma v ul. Don Bosco je stekla s polno paro. Prve dni septembra so za 14 otrok organizirali pripravo na vstop v srednjo šolo. Tudi ta izkušnja, ki sta jo vodila Marta Lombardi in Marko Gus, je šla zelo dobro, nam je povedal ravnatelj MD Mauro Leban. Skupina mladih iz mesta in od zunaj je bila s pripravo na splošno zadovoljna, saj je imela možnost si "sekretni mišice" v telovadnici slovenščine, italijanščine, matematike, zgodovine, angleščine in drugih predmetov, poleg tega pa so opravili tudi vstopne vaje in prejeli nekaj dragocenih praktičnih nasvetov o prehodu z osnovne šole na srednjo. Ta priprava je potekala že četrtrič zaporedoma in je za šolarje vedno koristna.

Od ponedeljka, 8. septembra, ko se je začel pouk na osnovnih šolah, MD spet nudi prevoz otrok s Plešivega in iz okoliških občin. "Do zdaj je bilo otrok toliko, da smo jih zmogli voziti z enim samim vozilom. Letos se je njihovo število povečalo: deset prošelj je bilo samo s Plešivega, poleg tega bomo vozili tudi tri višješolce in pet otrok iz bližnjih občin. Skupaj jih je torej osemnajst". Ko so spomladi izvedeli za vpise, so se sestali z vodjo Urada RS za Sloven- ce v zamejstvu in po svetu Zorkom Pelikanom, ki je Mladinskemu domu obljubil, da bo Urad podprl te prevoze še za eno leto, nato pa da bo potrebno iskati drugačne rešitve. "Pri tem imamo v mislih javno upravo, ki bi morala tako ali drugače poskrbeti za prevoz šolskih otrok". Na pokrajinski ravni se je za rešitev vprašanja teh otrok in tistih iz Romjana zavzel Peter Černic kot predsednik pokrajinske konzulte za Slovence. "Stekli so pogovori tudi s predstavniki različnih občin, zainteresiranih ravnateljev in APT-ja". Za otroke s Krminskega naj bi v prihodnje poskrbel avtobus APT; nekaj težav pa je še z urniki in z dejstvom, da bi morali na postaji v Gorici, kjer se ob tisti uri gnete nad tisoč dijakov, menjati avtobus, kar pa zlasti za manjše šolarčke ni najbolje. "Zato iščemo tudi druge rešitve". Prevoz otrok, nam je še povedal Leban, se je začel pred leti na pobudo odbora staršev otrok ravnateljstva v ul. Brolo, ki so želeli, da bi njihovi malčki še naprej obiskovali slovenske šole, a so imeli težave s prevozom. Na začetku je tega upravljal sam odbor, po nekaj letih pa je prevoz prevzel Mladinski dom tudi zato, ker je šlo v bistvu za prevoz srednješolcev. "Število se je medtem podvojilo. Čeprav gre za priven prevoz, je vseeno

dosti bolj poceni, kot če bi najeli kakšno prevozno podjetje, kjer bi bile cene tudi trikrat večje".

Obrnimo stran: s 15. septembrom se je v popoldanskih urah v prostorih Alojzijevega začel reden pošolski pouk, ki ga pod vodstvom nove vzgojiteljice, Karmen Lemut iz Ajdovščine, obiskuje dvanajst gojencev. S 1. oktobrom se jim je pridružila še skupinica sedmih osnovnošolcev. "Do tega je prišlo, ker ti otroci niso našli prostora pri sestrah v bližnjem Zavodu sv. Družine. Pa smo si rekli, da poskusimo. Razreda moramo seveda ločiti". Pri tem jim bo prišla v pomoč še kakšna kvalificirana učna moč.

Kako pa sploh poteka ta pouk? "Otroke gremo iskat ob 13.45, ob 14. uri imajo kosilo, do 14.45 so prosti, nato začnejo pouk do 16.30 in, po krajšem premoru, nadaljujejo s študijem do 17.30". Za osnovnošolce je predviden samo pouk od 14.45 do 16.30. Vsak dan sta pri pouku prisotni po dve izmed treh vzgojiteljic; pomočnica skrbi za prevoz in za čiščenje, še en sodelavec skrbi za prevoz otrok s Plešivega; da vse to nemoteno deluje, pa stalno skrbi ravnatelj. Dve leti so imeli pošolski pouk tudi v šolskih prostorih v Doberdobu. Ker bi bilo letos število zainteresiranih otrok razmeroma preskromno, v tem šolskem letu pri MD žal niso mogli zagotoviti te usluge. "Če bi jih bilo vsaj 7-8, smo pripravljeni jih voziti v Gorico. Če bi bila potreba, bi tak pouk lahko upravljali tudi v Doberdobu, toda morali bi se dobro zmeriti z ravnateljstvom in starši". Zaradi katerih razlogov in potreb dijak obiskujejo vaš pošolski pouk? "Nekateri starši pošiljajo svoje otroke zato, ker imajo problem varstva, delajo ipd. Med otroki so namreč tudi taki, ki bi ne potrebovali pomoči. Večina pa jih prihaja zato, ker bi starši radi, da otroci pod varstvom naredijo naloge oz. ker niso sposobni jih sami pisati. Nekateri, kot sem rekel, so res pridni, samostojni in marljivi. Je pa tudi nekaj takih, letos manj, ki potrebujejo kaj več pomoči. Nekateri namreč izhajajo iz povsem italijanskih družin. Velika večina pa potrebuje metodo učenja, urejen ritem, okolje, v katerem tudi drugi delajo itd. To je splošna potreba". Kaj pa MD še nudi poleg pouka? "Nudimo nekako 'prvo pomoč' dijakom s posebnimi potrebami. Na razpolago imamo logopeda, psihoterapevta ali druge strokovnjake za posebne težave. Po potrebi posredujemo v šoli, ko vidimo, da je dijak npr. legastenik. Prirejamo tudi različna predavanja, tečaje, srečanja: vzgojna v povezavi s Sončnico, kakšna druga tudi samostojno. Tudi letos bomo kaj organizirali, datume bomo še sporočili". V zadnjih letih so stekla npr. predavanja o koncentraciji, spolni vzgoji in drugih temah, v načrtu pa imajo tudi tečaj informatike, oblikovanja web strani ipd.

DD

NOGOMET

Promocijska liga: Capriva - Kros 0:3, Vesna - Santamaria 0:0, Centrosedia - Juventina 0:0
1. amaterska liga: Medea - Sovodnje 3:5, San Canzian - Primorec 3:2

2. amaterska liga: Breg - Primorje 0:0, Zarja/Golja - Torre 3:2

3. amaterska liga: Mladost - CGS 0:2

KOŠARKA

C liga: Bor Radenska - Caorle 75:79, Jadran Mark - Marghera 45:62

ODBOJKA

Deželni pokal
Moški: Triestina Volley - Sloga Tabor Televita 1:3, Olympia TMedia - Fincantieri 1:3, Olympia TMedia - Triestina Volley 2:3, Fincantieri - Sloga 3:0
Ženske: Altura - Sloga List 3:0

Ob padcu schengenske meje Misli o nas vseh

Ob začetku sezone (to je le analitični pripomoček in banalizacija, saj je življenje nepretrgano, seveda kompleksna, a celovito povezana zgodba) se moja razmišljanja usmerjajo nazaj. Zakaj že? Moramo biti pozitivni in predvsem uperjeni naprej, v prihodnost, ki jo lahko s natančnimi izračuni in predvidevanji organiziramo! Kako otroci smo! Dobro vemo, da nas lahko v vsakem trenutku življenjska pot zavede, čeprav smo sami krojilci svoje usode. Človek pa potrebuje oporne točke, urejene predalčke in predvsem pokošeno travo na lastnem vrtičku, da se lahko mirno prebije skozi svojo eksistenco. Dobro, to lahko sprejem. Zakaj pa ne bi predalčke in pokošene trate napolnili z veliko mero Dobrote in predvsem Odprtosti za spoznavanje in komunikacijo z drugimi? Vase zagledan posameznik, ne skrbi, dovolj prostora bi ostalo za lastna ogledala in kozmetične pripomočke!

Zdi se mi, da ima človek kratek spomin. To je prva ugotovitev, ki jo opažam. Po drugi strani se mi zdi, da ima človek dolg in trajen spomin. To naj bo druga ugotovitev. Brez strokovnih podatkov in opravljenih raziskav pravim, da

je schengenska mrzlica (t. j. obse- denost s takojšnjimi pozitivnimi učinki padca oz., boljše, premika meje na hrvaško stran) že usahnila in skurila svoje moči. A se mogoče spomnite, koliko pobud in besed je bilo (prevečkrat poceni) natrošenih ob novoletnem času? Dobro, boste rekli, le-to se spodobi za dogodek tovrstnega kova: in strinjam se z Vami. A se strinjate tudi vi z dejstvom, da je

oddaljeni Italiji niso dovolj, da bi krepili zavest o bližini, sporazumevanju, predvsem pa sodelovanju s sosedom. S tem se zdaleč ne zanikam in zanemarjam spoštovanja vrednih projektov, ki so stekli v tem času, nasprotno. Veliko je posameznikov, ki se trudijo, da bi premaknili težak kamen tradicije. To ne pomeni ga spremeniti, a ohraniti posebno- sti in jih modernizirati tako, da se bodo lahko ohranile v tem zahtevnem času. Problem je, da tovrstne akcije še vedno štrlijo kot osamelci sredi opustošenih ravnin naših predstav, predsodkov in

Delavci podirajo mejni prehod v naših krajih

po pičlih šestih mesecih motivacij in sklicevanja na upravičeno zgodovinski dogodek premalo, da bi lahko konstruktivno peljali naprej tako dolgoročen čezmejni projekt? Sprehod "Onkraj" po jutranjih opravkih, nakupih in polnjenju bencina ter, obratno, sobotne akcije megashoppinga v

od-nekdaj-zasidranih idej. Le-te zastirajo pogled čez, ki bi mene in njega preuredile v Naju. V obdobju globalizacije se vsi bojimo asimilacije, stapljanja z maso in izgube lastne identitete. Problematika schengenskega mejnika, čezmejnih potencialov in tudi- cij je tesno povezana. Gre za nuj-

no potrebo po zasuku zaprte in zasužnjene mentalitete, ki bi pre- rasla prestrašeni kompleks manj- vrednosti ter postala ponosni gla- snik lastnega kraja, lastnih značil- nosti ter aktivni raziskovalec dru- gačnega, tako v prostorski dimen- ziji kot predvsem znotraj lastnega prostora. Le tovrstna zavest lahko ohranja lastno posebnost v da- našnjih standardiziranih razme- rah ter se razvija brez obremenit- ev, odraslo in razgledano.

Prav tu pa bi navezal drugo plat medalje, kolektivni oz. trajnejši spomin, ki se večkrat oprijema destruktivnih izkušenj zato, da bi sam sebe pomiloval. Zakaj se prav tovrstni spomini, obdani z mot- nim mitološkim okvirom, naj- bolj zagrijejo v našo zavest? A je Slabo res tako privlačno? Se Vam zdi potrebno, da danes, leta 2008 (čeprav ta letnica ne opravičuje ničesar), še vedno iščemo zamere in izgovore v preteklosti? Spomin je seveda bistveni element osebe, ne kolektivne zavesti vsakogar, ki se čuti del širše entitete, a ni dovolj! Kako bi lahko ohranili lokalnost in ji dodali začimbe ši- rokoglednosti? S tem, da spomi- nu dodamo novosti, v tem prime- ru zavest o premiku schengenske meje. Čeprav to ni izgovor za več- desetletno čezmejno šepetanje, pa naj bo spodbuda. Spodbuda k aktiviranju, aktiviranju možga- nov, ki bodo, o tem sem pre- pričan, omogočili ne le čezmejno sodelovanje, a sodelovanje v sa- mi zamejski raznolikosti. Lahko se čudite, zakaj pišem o schengenskih posledicah ob kon- cu septembra, sam pa se čudim, zakaj tudi drugi ne...

Jernej Šček

Alpe Adria Puppet Festival 2008

Obisk lutk osrečil male in velike gledalce

Potem ko so lutke in njihovi animatorji razgibali zadnje avgustovske dni – od 25. do 29. – v letoviščarskem Gradežu, se zadržale en dan – 26. – v Romansu in se pomudile konec tedna na domačijah v Brdih, so se preselile v Gorico in tam od torka, 2., do sobote, 6. septembra. Ponudile so bogat, tudi mednarodni izbor predstav te svojevrstne gledališke umetnosti otrokom in vsem tistim, v katerih tli še zmeraj otroška duša in se znajo z otroško naivnostjo vživljati v drobne zgodbe, katerih protagonisti so ročne lutke, marionete in pravzaprav vse, kar z domišljijo lahko v pravični pripovedi zaživi neko svoje očarljivo življenje. Po vrsti že 17. festival je v celoti, v veliko zadovoljstvo organizatorjev, zabeležil 12 tisoč obiskovalcev. Potekal je pod strokovnim vodstvom Roberta Piaggia in Antonelle Caruz-

skim prikazom Circo squilibrato, kjer je igralec in žongler Daniele Sardella prikazal nekaj cirkuških veščin, tudi žongljanje z gorečimi baklami. Za njegovim hrbtom je samozavestno stal kip, ki je v naravni velikosti predstavljaj znamenitega slona, dar Indire Gandhi Josipu B. Titu 1. 1972; slon še živi na Brionih. Najpomembnejši del festivala je bil že v tork zvečer, ko je na odru KCLB CTA predstavilo krstno izvedbo nove igre in hkrati nove stvaritve znanega, priljubljenega ilustratorja, avtorja risank, Francesca Tullia Altana, Olivia Paperina, Račka Olivija. V režiji Roberta Piaggia, ki je tokrat res prislulni otroški duši in na njeni valovni

čka na odgovor kot otroci, ki nenehno sprašujejo in si želijo čim boljše in seveda njim razumljivega pojasnila. Ob izraziti, zelo dobri igri obeh igralcev, v razgibano mizanscensko postavitevjo, je

naj omenimo Lalanit, z njo je bilo na Puppet Festivalu prisotno Lutkovno gledališče Ljubljana. V zelo lepo prenovljeni dvorani Punto incontro pri sv. Roku je v prisotnosti ne prav številne publike, med katero so bili tudi slovenski gledalci, igralka Luna Ornik uprizorila igrice po ljudski pravljici o orjaški repi, ki je zrasla na vrtu majhne hišice, v kateri so živeli dedek in babica ter njune živalice. Zanimivost predstave, ki je bila skoraj brez besed, so bile »lutke«, ki jih je igralka

ustvarjala z robčki, prti, srjaco, predpasnikom in ščipalkami na vrvi za sušenje perila, ob glasbeni, klavirski, spremljavi v živo, Jožeta Šaleja. Predstava je našla že 200 ponovitev in prejela nagrado Zlata paličica 2001 Ljubljana. Zelo lepa je bila tudi igrice lutkovnega gledališča Divadlo Piki iz Slovaške, ki jo je odigrala Katarina Aulitisova. Igralka je s svojim »okroglim kovčkom«, ki je ponazarjal noseč materin

Katarina Aulitisova iz slovaškega gledališča Divadlo Piki v predstavi Devet mesecev

Loris Dogana in Elena de Tullio v predstavi Olivia Paperina (CTA Gorica)

zi ter zavzetih, poštvovalnih navdušencev Centra za animirano gledališče, CTA, iz Gorice. Pri njegovi uredniški so sodelovali Dežela, Pokrajina, ki jo je na slovesnem odprtju v državni knjižnici zastopala Mara Černic, odbornstvo za kulturo pri goriški občini (predstavnik odbornik Devetag), deželna ustanova za gledališče (ERT) in Fundacija Carigo. V raznih mestnih kotičkih, tudi v naših slovenskih domovih, Kulturnem centru Lojze Bratuž in Kulturnem domu, se je zvrstila vrsta predstav, ki se je začela z odprtjem in svoj-

dolžini nazorno, a duhovito razpredel režijsko nit, sta nastopila igralca Elena De Tullio v vlogi zvezdave, komaj rojene račke, velikih radovednih oči, in Loris Dogana kot poskočna, prijazna zelena žabica, ki spremlja komaj zvaljeno račko na odkrivanje drobnih stvari njenega mikrokozmosa, kateri se vrti okrog domače mlake in bližnjega travnika. Tam se ne more nagledati rož, gobic, žuželk, rdeče žoge in rumenega sijočega sonca, ki jo vabi na raziskovalni potep s prijateljem. Vsemu se čudi, vse občuduje, povprašuje in

izstopala, poleg režije seveda, zelo povedna, jasna scenografija Pierpaola Bislerija in Grete Podesta', ki je z bistvenimi elementi nakazala mali račin svet. Kostumi živih barv, ki so se čudovito ujemali s prikazanim, in drobne lutke, ki so se pojavljale, ko se je dogajanje preselilo bolj v ozadje, so delo Marie De Fornasari. Za uho prijetnim songom je glasbo sestavil Aldo Tarabella. Res lepa predstava, kakršnih ni veliko videti na italijanskih otroških odrih, se je po prvi ponovitvi, 3. septembra, v jesenskem in zimskem času selila na razne italijanske odre. Morda jo bomo še videli v KCLB. Altanu je vsebino navdihnila nekajletna vnukinja Olivia, ki je bila z avtorjem, nonotom, prisotna na premieri v Gorici; pred leti je navdih za svojo Pimpo dobil pri hčerki Francesci, Olivini mami. Izmed predstav, ki so preveirile goriško kulturno ozračje,

trebuh, v jasni in nežni obliki opisovala, kaj se dogaja z otrokom, preden pride na svet, in s tem gotovo pomagala mamiciam iz zadrege, ko otroci postavljajo

Luna Ornik iz Lutkovnega gledališča Ljubljana v predstavi Lalanit

vprišanja na to delikatno temo. Oder KCLB je bil tudi prizorišče

la, gugala, vrtela, delala razne figure, sedela pri mizici... na gra-

skem obzidju, ob glasu pripovedovalke in sugestivni glasbi ter igri luči. Njihove sence so zarisovale skrivnostne figure, ki so še poudarjale čarobnost in drznost prikaznega.

Poleg predstav so v Coroninijevem parku ob jasnih poznopoletnih jutrih bile delavnice izdelovanja lutk iz najrazličnejših predmetov, za otroke od 4. do 8. leta. Vsak dan zvečer, pod naslovom Aperipuppet, pa so na dvorišču državne knjižnice potekala srečanja z znanimi mladinskimi avtorji, med temi tudi z Altanom in izvajalci predstave Olivia Paperina in Claudiom Cavallijem, ki je bil dolga leta sodelavec zelo do- gneane in priljubljene oddaje za otroke po italijanski državni televiziji, L'albero azzurro. Otrokom in

odraslim je po kramljanju o svoji poklicni poti v živi in živahni besedi predstavljal nekaj zgodb, tudi o Snežuljčici, s pomočjo lesenih ladij, gradu... Na ekranu pa so se sočasno pojavljale fotografije z letošnje izvedbe festivala, kakor jih je v svoj objektiv ujel mladi fotograf Giorgio Cossu.

Puppet Festival se bo s Puppet&Music nadaljeval od 10. do 16. novembra v Trstu in Gorici; to je dvoletni projekt, pri katerem se gledališče figur spaja s sodobno glasbo. Na sporedbodo srečanja, seminarji, predstave in nagajevanje predstav, prijavljenih na gledališki natečaj. V mednarodni žiriji bo tudi Edi Majaron, režiser, glab-

Nova Gorica

Na dijaški Di-verziji 008 tudi o gledališču

Od petka, 12., do nedelje, 14. septembra, je na različnih prizoriščih potekala tradicionalna pobuda, v priredbi Goriške dijaške sekcije, osma Di-verzija 008 z motom: Di-verzija v neskončnosti. V treh dneh se je zvrstilo nič koliko raznovrstnih delavnic (biljard, joga, ples, fotografija, tekmovanje za naziv Miss in Mister srednjih šol, igranje v briškoli, skoki s solkanskega mosta - bungee jumping v sodelovanju s podjetjem Top extreme ...), pa tudi Di-verzijski ples ni manjkal. V petek, 12., je v sejni dvorani Mestne občine Nova Gorica bila okrogla miza na temo Gledališče v primežu mladih, katere predstavnica organizatorjev je bila tretješolka Eva Konič. V sodelovanju z Amaterskim mladinskim odrom iz Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica, ki ga vodi režiser in mentor Emil Aberšek in je bil spodbudnik tega srečanja, so študentje, med katerimi je bila lepa skupina z dramske gimnazije, ob uglednih gostih,

umetniškem vodju SNG Nova Gorica Primožu Beblerju, ravnatelju Šole Bojanu Bratini, podžupanji Darinki Kozinc, direktorju SNG Nova Gorica Mojmirju Koniču, nekdanjem direktorju SNG Nova Gorica Sergiju Pelhanu, lektorju in prevajalcu Srečku Fišerju, dramaturginji Martini Mrhar in še kom, pretresali obsežno in zahtevno tematiko o gledališču, v katerega zahaja premladih. Kje tiči vzrok za to? Ali novogoriško gledališče ni več tako zanimivo, kot je bilo v času Mladih odrov? Beseda je tekla o študentskih abonmajih, o katerih je Pelhan menil, da jih je bilo v solkanskem obdobju gledališča več, ker je bila pač tamkajšnja dvorana manjša, pa tudi zato, ker je delavski sindikat zaposlenim plačeval abonmaje. Kriv je morda tudi izobraževalni sistem; dogovarjanje za jutranje predstave je nekako odpadlo, pa tudi repertoar gledališča bi moral biti naravnost na obravnavane učne te-

matike, pa še želja po duhovnih vrednotah je upadla. Dijaki bi pač morali imeti vpogled v splošno kulturno delovanje na Goriškem. Pelhan je predlagal, naj bi se okrog mize izšla pisna izjava, naslovljena na vlado, z zahtevo po ohranitvi statusa državnega gledališča za novogoriško gledališče, da ne bi postalo regijsko in bi zaradi zmanjšanih finančnih sredstev izgubilo izpovedno moč. To gledališče na skrajnem zahodnem robu domovine ima tudi obrambno vlogo. Konič je dejal, da je v 50

seveda videti več mladih v gledališču, tudi tisto veliko družino, ki ob predstavah popiva pred gledališčem. Spraševal se je, kakšen bi bil najzanimivejši program za dijake. Ravnatelj Bratina je dejal, da se na srednji šoli, predvsem na dramski gimnaziji, trudijo, da bi bili dijaki čim bolj povezani s kulturno dejavnostjo v mestu. Dijaki naj bi si ogledali vsaj tri predstave domačega gledališča v repertoarju, pa tudi drugih gledaliških hiš na Slovenskem. Lepo je tudi, da dijaki prihajajo na večerne

do vžljubili in kot odrasli postali stalni abonenti. Bebler je menil, da se za šolsko populacijo prevečkrat izbirajo le zabavne komedijske predstave. Pop kultura je pač na pohodu povsod, tudi v gledališču. Po njegovem bi morali dijaki, ki se jih sicer ne sme voditi v gledališče s prisilo, gledati zahtevnejša dramska dela, ki terjajo od gledalca resna in trezna razmišljanja o družbi in svetu. Tudi Mrharjeva je bila mnenja, da so klasična dela ob mladih režiserjih, ki imajo svež odrski pristop, lahko zelo privla-

vse predstave za odrasle. Vsi so si bili složni v tem, da je pred obiskom gledališča nujna priprava v razredu, ki naj bo usmerjena tudi v to, kako se je treba v gledališki dvorani obnašati, saj se dijaki marsikaj povsem neprimerno vedejo in s tem motijo tiste, ki bi se želeli zbrano pogledati prikazano. To so bile tudi želje podžupanja Kozinc, ki je menila, da mlade pač privlačujejo tudi druge sodobne ponudbe, internet, DVD-eji itd. Treba pa je paziti, da ohranimo ta kulturni biser, gledališče; občina zmeraj priskoči na pomoč s finančno pomočjo pri pripravi abonmajev za otroke. Dijaki si, po mnenju Eve Konič, želijo take predstave, ki bi bile privlačne in neobičajne; zanimanje za Bakhantke ali za Stekle pse je bilo npr. dokaj živahno. Zanimiva okrogla miza je izvala še mnogo drugega kritičnega razmišljanja, pa tudi opomb in pripomb gledališčinikov ter dijakov, ki čutijo potrebo po gledališki ustvarjalnosti in bi radi približali gledališče tudi vrstnikom, ki jim ni preveč do kulturnih ponudb.

Nakazala je kopico iztočnic, nad katerimi se je vredno zamisliti.

Evripid: Bakhantke v režiji Vita Tauferja, predstava, ki je navdušila mlade

ustvarjalnih letih gledališče pokazalo visoko kakovost in da je to razvidno iz prejetih priznanj in nagrad ter uspešnih nastopov na mednarodnih festivalih. Želel bi

predstave, ki so bolj svečano obarvane, tako da postanejo spomina vredni kulturni dogodek. Vsaj nekateri izmed dijakov, ki so obiskovali gledališče med šolo, ga bo-

na in razumljiva. Med predstavami za otroke in odrasle ni potrebno iskati nekih izrecno mladinskih predstav, saj si srednješolci z ustrezno pripravo lahko ogledajo

Stran je pripravila Iva Koršič